פרשת **האזינו-שובה** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקט"ז שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ה' אמר אלי בני אתה

בכפר נידח ישב לו עני מרוד ובעמל ויגיע כפו כלכל את ביתו בלחם צר ומים לחץ, ומאין הפרוטה מצויה בכיסו לשכור מלמד דרדקי לבנו, למד בעצמו עם בנו והדריכו בתורה ובמוסר, וכך הקדיש מזמנו כל יום שעות קצובות שלמד עם בנו, ובשעת שלמד עם בנו התנהג עמו כמלמד וכאיש זר ולא חשך ממנו שבט מוסר ושבט לשונו וייסרו על אי ידיעתו בתורה ועל כל חולשה והתרשלות שמצא בו בא עמו במשפט, ואחרי שעברו שעות אלו נתרכך והתנהג כרחם אב על בנים והעניק לו כל מה שרצה וכל מה שנצטרך בחום ובלבביות כאב לבן, וכל אימת שהיה מייסר את בנו בזמן הלימוד צעק לו הבן: אבי אתה, אנא רחם עלי, והוא לעומתו ענה לו: עתה איני אביך אלא רבך ומלמד שלך ואין שום משוא פנים אצלי.

אמנם אותו הבן ילד פקח היה, ויום אחד אחר שאביו יסרו קשות, ואחרי ככלות הכל כשעברו שעות הלימוד התנהג עמו בחן ובחסד, אמר הבן לאביו: אבי אבי אנא בבקשה ממך אמור נא להמלמד שלי שיתנהג עמי בסבלנות ואל ילך עמי ביד קשה כל כך.

והנמשל מובן מאליו, כידוע מפי ספרים הקדושים שבימים הנעלים והנשגבים שאנו נמצאים בתוכם נקראים ימי רצון, כי עתה נתעורר רצון העליון ב"ה אל בניו, ונעשה לכלל ישראל בבחינת אב, והקב"ה מתחנן אלינו: **בני אתה !** שאל ממנו ואתנה, ועתה הוא הזמן שהוא אב ואפשר לבקש ולפעול אצלו שבכל השנה כשהוא בבחינת מלך ובא אלינו במשפט שאל ימצה עומק הדין.

והנה כי כן הוא הסיבה אשר הזהירנו כל ספרי מוסר שבזמנים אלו יש להיזהר במשנת יתר לא לעבור על נדנוד חטא קל, וצריך להתחזק ביתר שאת ויתר עוז בתורה ועבודה ותשובה ותיקון המעשים, כמו שהמשילו אחד מבעלי המוסר: כאדם ההולך בדרך וחבירו בא לקראתו ומנענע לו בראשו בתור פריסת שלום, והוא לעומתו אינו עונה לו מאומה, עדיין אינו הוכחה גמורה שהוא שונא אותו מתמול שלשום, משא"כ אם חבירו בא לקראתו ומושיט לו ידו בפריסת שלום, והוא אינו משיב לו מאומה, הוא סימן והוכחה ברורה שהוא כאויב לו ואינו רוצה להתיידד עמו.

וחושבנא דדין כחושבנא דידן, שבימים אלו עשרת ימי תשובה מי שאינו מוסיף בתורה ואינו מתקן מעשיו הוא כמכריז מלחמה כלפי שמיא רח"ל, כי בימים אלו הקב"ה מושיט ידו לקראתינו ביד ימינו הפשוטה לקבל שבים, וא"כ התביעה הוא גדולה פי כמה מכל ימות השנה, והדברים הודרים כל חדרי בטן.

ועל כן נקווה שהשי"ת יערה עלינו רוח טהרה ממרום, ויזרוק עלינו מים טהורים לטהרינו מכל טומאותינו ומכל סיג ופגם, ועי"ז נתברך בגמר התימה טובה, בשנת שפע ברכה והצלחה, ושנת גאולה וישועה בביאת גואל צדק בב"א.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
ובשופר גדול יתקע ..... ב
דגש תדרים - לקיטת תדרים ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
שבח"י רפב"ן ..... ו
פנינ"קדית ..... ז
לוח הילולא ..... ח
דגל בעתו ..... ט
נועם שבת ..... י
פשוטו של מקרא ..... יא
דגדולת קודש ..... יב

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | **Tel.** 845.774.4040

בעזהשי"ת

ערב שבת שובה תשפ"ד לפ"ק

קחו עמכם דברים

הננו בזה להודיע לכל הקהל הקודש

שבשב"ק שבת שובה הבעל"ט

ישמיע

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

דברים אחדים

לפני קריאת התורה

יהי רצון שנזכה לגמר חתימה טובה

הנהלת הקהלה

כשמתפלל על גשמיות צריך להיות באמירה רכה, אבל התפילה על רוחניות יכול לבקש בריבור קשה

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי. נראה, "כי בהיות האדם מבקש על דברי גשמיות, הוא צריך לבקש יותר בדברי רכות ותחנונים, כי שמא אינו ראוי לדבר השפעה מאתו ית'. מה שאין כן כשמבקש על רוחניות, הוא יכול לבקש בדברי קשות, כי אף שאינו ראוי להזכיר מחמת חטאים, מכל מקום על הדבר הזה מבקש בעצמו, שישפיע לו שכל על יראתו ית' להיות עובד אותו, ואז מכופר לו חטאיו. וזה: **'האזינו השמים ואדברה'** על דבר השמים, דהיינו רוחניות, ואז **'ואדברה'** לשון קשה שאוכל לבקש אז אף בדיבורי קשות; **'ותשמע הארץ אמרי פי'** על דבר גשמיות צריך לבקש באמירה [שהיא לשון רכה].

תפארת עוזיאל
[להרה"ק רבי עוזיאל, תלמיד הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע]

סגולה לתפילה כראוי, לימוד גמרא קודם התפילה

יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי. איתא מהרה"ק מלובלין זי"ע **שאם אדם לומד דף גמרא לשם שמים קודם התפילה מזמר בזה את הקליפות ועושה לו דרך לעלית התפלה, והוא כי המאור שבתורה שבעל פה מעורר לבו לתשובה** והנה, **'לקחי'** הוא התורה כדכתיב: "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו", וזהו: יערף כמטר לקחי" על ידי לימוד התורה קודם התפלה עורפין ומכריתין את ההתנגדות דקדושה, ועי"ז: **"תזל כטל אמרתי"** שהיא התפלה, **כיון שיוכלו להתפלל במחשבות טהורות ותתקבל התפלה באין מונע.**

הרה"ק מהר"ש מבעלזא זללה"ה

ההתנהגות בימי החג הוא ראיה על היראה בימי ר"ה

לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם. "הנה מדרך פשוטי עם אשר בימי הנוראים, ראש השנה ויום הכיפורים, המה מלאים יראת ה' מחמת אימת הדין, אבל בבוא ימי חג הסוכות זמן שמחתינו אז נדמה להם אשר הותר להם הרצועה חלילה, ובפרט בימים אחרונים שעוסקים באכילה ושתיה יותר מדאי, ובאים לידי קטטות ומריבות עי"ז, אמנם זאת הוא לסימן ואות אשר גם יראתם בימי ר"ה לא היה יראה שלימה, כי אם היה יראתם בשלימות גם בימי השמחה לא היו עוזבים את יראתם וכו'.

נמצא מזה אשר הנסיון והבחינה אם קיים מצות שופר בר"ה כראוי ביראה אמיתית הוא אות וסימן הימים האחרונים הבאים עלינו. וזהו: **'לו חכמו ישכילו זאת'** רומז על השופר, שהוא חכמה ואינה מלאכה (שבת קיז) **'יבינו לאחריתם'** היינו **"בימים האחרונים תבינו זאת אם עשיתם כהלכה ביראת ה' בשעת מצות תקיעת שופר".**

אמרי נועם

בתשובת החוטא נכלל התשובה על אמונתו הטהורה שנפגמה בחטאיו ר"ל

בהפטורה: **שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך.** "אא"ז הרב המגיד מקאזניץ זללה"ה פירש ע"פ המבואר ברמב"ם הל' תשובה פ"ב: **'מה הוא התשובה וכו' יתנחם על שעבר עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם'** עיי"ש. וזהו: "שובה ישראל 'עד' ה' אלקיך' עד הוא לשון עדות, **והיינו שה' אלקיך יעיד עליך שלא תשוב לכסלה.** ואאמו"ר [הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא] זצ"ל אמר: כתיב (דברים ד, לה): **'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו'** ולכן אך אנו בני ישראל יכולים להעיד על אחדותו ית"ש. ולפיכך ע' שבשמע וד' שבאחד אותיות עד המה גדולים, לרמז שאנו מעידים על יחוד שמו ית', לא כן אומה ולשון שאין להם כח זה להעיד בתורת עדות על יחודו ית'.

והנה כשאדם פוגם ח"ו במעשיו, אזי האמונה גם כן נפגמת אצלו, הגם שנדמה בעיניו שיש לו אמונה חזקה באלקי עולם ב"ה, מ"מ כן הוא שע"י עונות נפגמת ר"ל אף האמונה הטהורה ג"כ ואין לו עוד כח זה להעיד על יחודו ית' כמקדם, **לכן צריך לשוב על עונותיו ועל בחי' פגם האמונה עד שיהא לו שוב כח זה להעיד על יחודו ית'.** וזהו: **'שובה ישראל'** שתשוב על עונותיך, **'עד ה' אלקיך'** עד הוא לשון עדות בנ"ל עד שתוכל שוב להעיד על ה' אלקיך על יחודו ואחדותו ית"ש בעולם, **'כי כשלת בעונך'** עי ע"י עונותיך נכשלת ג"כ בהאמונה לכן אתה צריך לתקן זאת".

אמרי אלימלך

כל מקום שיהיה נברא אומר 'אני', האמת הוא ש'אני' הוא, היינו חיות הבורא"ש, כי 'אין אלקים עמדי'

ראו עתה 'כי אני אני הוא', כלומר שאני הוא אני. כי כל האדם ושרף חיות ואופנים, **אי אפשר לומר לשום אחד מהם על עצמו 'אני'.** שלשון 'אני' מורה שיש לי ממשות ועצמיות. ומשמע שיש בו דבר ששייך עליו לומר 'אני', כלומר זה הדבר ממש שאתה רואה הוא 'אני'. ובאמת על מה אומר אני **"כי החיות שיש בו הוא הבורא ב"ה",** וכיון שהחיות שלו הוא מהבוב"ה, תו לא שייך לומר אני, **דכשיבטל החיות הוא כאין, ואין בו כלום, על מה אומר אני,** על דבר שאינו כלום. רק הקב"ה יכול להגיד על עצמו "אני".

קדושת לוי (פר' שמות ד"ה וראה ראיתי)

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעוונך, צ"ב למה צריך לנתינת טעם כי כשלת בעוניך גם קשה קושית הגמרא (יומא פ"ו ע"ב) הא עון מזיד הוא וקרי ליי מכשול. ונראה עפ"יד ק"ז הישי"מ זללה"ה לפרש אמרם ז"ל (ר"ה נ"ז) ה' ה' אני הוא קודם שיחטא אני הוא לאחר שיחטא וכבר תמהו המפרשים דלמה צריך רחמים קודם שיחטא ונראה דכוונו חז"ל לאמרם בקידושין עבר ושנה נעשה לו כהיתר וא"כ מי שלא שינה באוולתו עדיין אינו בחזקת שיחטא, ומקרה הוא שקרה לו והיינו קודם שיחטא ובאמת כבר חטא, ומי שעבר ושנה הוא לאחר שיחטא דלא מיבעי שכבר חטא אלא דגם על העתיד הוא בחזקת שיחטא מ"מ אני ה' לרחם עליו עכדה"ק, והנה איתא בגמ' (ב"מ ל"ג) **שאצל עמי הארץ זדונות נעשות לשגגות** וטעם הדבר הוא משום שאינם מרגישים חומר החטא ואין מרגישין בו כלל, וא"כ כמו"כ אפי"ל גם אצל השונה בעבירה שמאותו זמן ואילך שעבר ושנה הרי כבר מורגל בה ונעשית לו כהיתר ואינו מרגיש בחטא כלל א"כ גם אצלו הזדונות כשגגות והם אצלו כבחיי כשלון. וז"ש הנביא שובה ישראל עד ה' אלוקיך והטעם כי כשלת בעונך פי' ע"י שנות החטא נעשה המזיד כשוגג, ומעונך שהוא מזיד נעשה מכשול שהוא שוגג. והמשך הפסוק יתבאר דהנה איתא במדרש ששאלו ישראל אם אנו עושים תשובה מי מעיד בנו א"ל הקב"ה לרעה נעשיתי לכם עד וכו' ולטובה איני נעשה לכם עד (בתמיה) הוי שובה ישראל עד ה"א ודריש מלשון עדות ולכאו' מאי שנא מצות תשובה משאר המצות שצריך עדות השי"ת אמנם אחרי שכבר הרבה בעבירות עד שנעשה להם כהיתר נעשה להם כחזקה לחטוא ואבדו נאמנותם וע"כ בעשותם תשובה צריכים הם לעדות על התשובה וזהו המשך הפסוק שובה ישראל עד ה' אלוקיך שהקב"ה יעיד עליך ונתן טעם למה צריך עדותו של מקום על

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבותיה"ק עצי התמרים

רביה"ק ממשיך לבנה בכח לימוד המאמר בספה"ק ייטב לב פר' האזינו

בשנת תשל"ד בחודש תמוז, כשהי' הבחורים בהרי העליונים בקעמפ 'מחנה רב טוב', ובתחילת החודש וכל הזמן שהיו יכולים לקדש הלבנה, לא הי' הלבנה נראת לבני אדם כלל, כי הי' הגשם יורד על פני כל הארץ כל היום וכל הלילה, יום אחר יום, ובכל יום ויום היו כמה בחורים שהיו נעורים כל הלילה, שאם יהי' נראית הלבנה יקדשו אותה עם שאר כל הבחורים, אבל עדיין לא נושענו כי לא נראית הלבנה אפילו לרגע אחד. ובחור אחד עשה 'הלכה למעשה', וצלצל לרבינו זצוק"ל שהי' אז בבעל הארבער, והזכיר צרת הבחורים בהקעמפ (כי בעיר היה נראה הלבנה על פני הארץ, ולא היה הגשם כמעט יורד בעיר), כי עדיין לא נראית הלבנה לפניהם כלל, וכבר הוא לילה האחרונה שיכולים עוד לקדשה ואינם יודעים מה לעשות, ומתי יקדשו הלבנה אם לא בלילה הזה.

ואז ציוה רבינו לאחד ממשמשיו להביא לו את ספר הק' ייטב לב, ורבינו הק' פתח בפרשת האזינו אשר שם כתב הייטב לב מעשה כזה, וכתב שם היכן עשה ונראה הלבנה אח"כ, ואז פתח רבינו את פיו קדשו והתחיל ללמוד את כל המאמר שם, וזל"ק שם: **"בשבת יום י"ג בחודש תשרי תרכ"ח שהי' אז גשמים מרובים מקודם יוהכ"פ והלאה ולא קדשנו הלבנה וגם מורא עלה על ראשינו לבל יעצרנו הגשם ממצות סוכה כתיקונו, עניתי ואמרתי דרך תפלה ובקשה שיעזרני ה' לקיים מצוה החובה עלינו כהוגן...**

והנה גם אח"כ באותו הלילה ירדו גשמים וביום נתפזרו העבים ויעשו בני ישראל סוכות, והי' לעת ערב בכניסת ליל יו"ט שוב נתקשרו העבים, וירדו גשמים מרובים בשטף מים ולא קם רוח בנו ואנחנו לא נדע מה נעשה כי אם אל ה' עינינו הי' נשואות **ויעתר לנו ויקשב לקול שעותינו, ואחר שעה פסקו הגשמים ואח"כ נראה הרקיע בטהרתו וקדשנו הלבנה ברבים ביום טוב ליל ט"ו מהמולד בברכה, וסמכנו על הב"ח הביאו המג"א סי' תכ"ו ועל תשו' מוזללה"ה בס' השיב משה שהעלה לסמוך על הכנה"ג ולברך בליל י"ד ע"ש סי' י"ד, וכבר בימי ילדותי עשיתי כך מעשה לפניו לפי דבריו, ואם כך בשאר חדשים כ"ש בחודש תשרי ראשית השנה** שאין לך צער גדול מזה בהעדר מצות קידוש לבנה כראוי שיש לברך וסימנא טבא הוא לכולא שתא, וכל אשר שמע הוראתו של מוזללה"ה עמד ובירך, ואח"כ שוב לא ירדו גשמים כל ימי החג ות"ל (והללה לאל) ישבנו בסוכה במנוחה והשקט עד הנה עזרוני ה' ואל יטשנו לנצח תבענה שפתינו תהלה לנורא עלילה. עכל"ק.

ולא עברו חצי שעה, ושוב צלצלו אל רבינו הק' עם הבשורה טובה בפיהם כי כבר נראית הלבנה במלואה, וכל הבחורים יצאו ורקדו בשמחה דקדושה זי"ע.

מבצר תורה ויראה (ח"ג עמ' שכ"ח)

התשובה, לז"א כי כשלת בעונך דמחמת ושנית נעשה לך העון כמכשול שהוא שוגג ושוב אין לך חזקת כשרות ואתה בחזקת שתחטא, ע"כ צריך אתה לעשות תשובה באופן שיעיד עליו יודע תעלומות.

(דברי יואל)

☆

הלהי תגמלו זאת עם נבל ולא חכם, ובתרגום אונקלוס עמא דקבילו אורייתא ולא חכימא, ויל"ד על כפל הלשון עם נבל ולא חכם, וגם לשון התרגום צ"ב, והנ"ל עפי"ד אאמו"ר בעצי חיים עמ"ס גיטין שכתב לבאר דברי הגמ' תלמוד גדול שמביא לידי מעשה ולכ' כיון שתלמוד הוא גדול משום שמביא לידי מעשה א"כ משמע דהעיקר היא המעשה והאיך יש לומר דתלמוד גדול כי גדול המסבב יותר מן הסיבה אך ביאור הדבר כי הלימוד בעצמו מצוה וגם עוד שנית יש בה שמביא לידי מעשה ועל כן נחשב הלימוד לשני מצות האחד עצמית של הלימוד והשנית מה שהוא הכנה דרבה לעשות על ידה עוד מצוות כי אם אינו לומד אינו יודע האיך להתנהג ולקיים המצוות עכדה"ק. ועפי"ז י"ל הלשון עם נבל ולא חכם ומפרש התרגום דקבילו אורייתא ויכולים ללמוד תורה דאית ביה שני מצוות אחד העצמית של הלימוד והשנית הכנה דרבה לכל מצוה והם עם נבל ולא חכם דכיון דאינם לומדים תורה אית לחו תרתי לגריעותא שאינם מקיימים בי המצות וזה כפל הלשון עם נבל ולא חכם על שני המצוות דאית בה.

(ברך משה)

☆

שובה ישראל עד הי אלקיך וגו', והנראה בהקדם הגמרא יומא אמר ר"י גדולה תשובה שדוחה ל"ת שבתורה וכו' ויש להעיר ע"ז איך נאמר עשה דוחה ל"ת והלא אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך וא"כ הכא הרי הקב"ה קעבר על ל"ת בשביל זכות ישראל ששבו בתשובה ויש לתרץ עפי"ד התוס' בחצי שפחה וחצי בן חורין שכופין את רבה לשחררה משום דנהגו בה מנהג הפקר וקשה וכי אומרים לאדם חטא ותירצו דכיון שהיתה מחזרת אחריהם ומשדלתן חשיבי כאונסים ועוד מצוה דרבים שאני ע"ש וה"נ י"ל כיון שהיצר סוכן בנו כל היום ומשתדל ומחזיר אחרי בני אדם חשיבי כאונסים ועוד י"ל משום דהוי מצוה דרבים ובפרט שאפילו יחיד ששב מוחלין לו ולכל העולם כולו בוודאי חשיב מצוה דרבים שאומרים לו חטא בשביל שיזכו חבירך. ובזה נבא לבאר מקראי קודש שובה ישראל עד ה"א והטעם דמהני תשובה משום דאמרינן עשה דוחה ל"ת וקשה כיון דהעשה מקיים השב בתשובה והל"ת עובר השי"ת המקבל התשובה נימא לכאורה וכי אומרים חטא בשביל שיזכה חבירך וע"ז בא לתרץ כנ"ל כי כשלת בעונך שלא בא אלא ע"י כשלון שנלוי וידוע שרצונינו לעשות רצונו אלא שאור שבעיסה מעכבת ומשוי"ה חשובים כאנסים ועוד אמרו אליו כל תשא עון שלכל בני אדם תשא עון וממילא הוי מצוה דרבים ואז אומרים חטא בשביל שיזכה חבריך וא"ש.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותינו"ק עצי התמרים

ותדרוש לשפך דמם – כן אנכי אנחמכם

בסליחות לערב יום כיפור "**ותדרוש לשפך דמם לדעת מה זה ועל מה זה**", אמר פעם רביה"ק זי"ע בעיו"כ שהקב"ה ידרוש מלשון דרשה, "**שהקב"ה ידרוש בדרשה על השפך דמים שעבר על הכלל ישראל" לדעת מה זה ועל מה זה.**

תפארת יואל (ח"ג עמ' ע"א)

רגיל הי' רבינו להזכיר מאמר זה בכניסת יום הקדוש

כ"ק הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע היה רגיל להזכיר בסעודת ערב יו"כ מאמר זה, המובא בספר 'דובר שלום (אות רל"ח) וז"ל שם: הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע היה רגיל לומר בכל ערב יום כיפור לפני כל נדרי לפני כל הקהל בקול רם שאגת ארי ובביה עצומה, עד שכל הקהל נמסו כדונג וגעו כולם בבכיה, ואפילו לב אבן היה נימוח ונתעורר לתשובה : לפרש מאמרם ז"ל '**שלשה דברים צריך לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה, עשרתם ערבתם הדליקו את הנר**', ואמר ד"**ערב שבת עם חשיכה**" היינו ערב יום כיפור עם חשיכה שאז צריך כל אדם לומר ג' דברים, "**עשרתם**" ר"ל עוד מעט ועברו עשרת ימי התשובה, "**ערבתם**" ר"ל שחלף ערב יום כיפור, "**הדליקו את הנר**" ר"ל שהדליקו את הנרות של יוה"כ ועדיין לא שבנו בתשובה, אוי ואבוי (והתחיל לומר הוידוי) חטאתי עויתי פשעתי... עכ"ל.

זכרונות רמב"ח (עמוד ע"ה)

שפכי כמים לבך נכח פני ה'

בליל יום הקדוש הי' רבינו ער כמעט כל הלילה, ובין השאר עסק ברמב"ם הלכות עבודת יוה"כ. וסיפר לנו אחד מאנ"ש, שפעם בליל יום הקדוש ברצותו להתבונן בעבודתו הקדושה של רבינו בלילה הקדושה הזאת, עשה את עצמו כישן בביהמ"ד הקטן בביתו של רבינו, **ובלילה בשעה שנים וחצי נכנס רבינו ז"ל לביהמ"ד, והתקרב סמוך למקום שהיו מונחים שם הנרות שהדליקו בערב יוהכ"פ, ושפך את שיחו לפני קונו באמירת תהלים בבכיות עצומות.**

תפארת יואל (עמ' מ"ב)

פנינים מתורתן של מרן רבי"ה ק' בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

יערוף כמטר לקחי וגו' (לב ב). גמס' תענית (דף ז.) אמר רב יהודה גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה, שנאמר יערוף כמטר לקחי, ואין לקח אלא תורה, שנאמר (משלי ד ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, רבא אמר יותר מיום שניתנה בו תורה, שנאמר יערוף כמטר לקחי, מי נתלה במי, הוי אומר קטן נתלה בגדול. ולכאורה לית מאן דפליג, וכי יש דבר שמפסיד להדמות אל התורה הקדושה, והלא יתכן לומר שיום הגשמים גדול כיום שניתנה בו תורה, ולא עוד אלא שהוא גדול הימנו, תמוהה.

ויש לומר בדרך רמז על פי מה שכתב בעבודת ישראל (בשמיני עצרת) דמה שאמרו גדול יום הגשמים רומז על יום חג שמיני העצרת שמברכים בו מוריד הגשם, עי"ש בדרכו. וכן הוא לפי הכוונה של תכלית החמת היום שמיני עצרת יש לו שייכות גדול להתפלל בו על הגשמים. והנה בזמן בזמן שעושין שמחת תורה ליום בפני עצמו, אבל בארץ ישראל עושים שמחת תורה ביום שמיני עצרת.

ואפשר שעל זה אמרו גדול יום הגשמי"ס יותר מיום שניתנה בו תורה, כי יום שמיני עצרת שמתפללים בו על הגשמים ושמחים בו עם התורה הקדושה, הרי הוא גדול יותר מיום קבלת התורה שעל ידי התפלה בשמחה כל כך, וקבלת התורה מתוך שמחה גדול יותר מכשאר מקבלין אותה מתוך לחץ ופחד שכפה עליהם הר כגיגית (שבת פח.), ומקרא מלא ליבר הכתוב (תהלים ק ב) עבדו את ה' בשמחה.

ס"ג עקב תשכ"ו, הושענא רבה (הקפה ה')
תשכ"ז, ושמיני עצרת תשכ"ח

ואפשר לומר עוד גם לפי פשוטו שיום הגשמי"ס היינו יום שירד בו גשם, על פי מה שהגיד ק"ז זללה"ה בישמח משה (פ' נח עה"פ זאת קשת הנגיים) מה דאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פ"ה) דכשאין ישראל עושין רצונו של מקום אז הגשמים באים על עסקים, אבל כשעושין רצונו של מקום אז הגשמים באים בלא עסקים רק מן השמים, עיי"ש. ובמקום אחר בישרתי דכאשר הגשמים באים מן השמים בלא עסקים, אז הם באים ממקור טהור, שהרי אמרו (סנהדרין נט:) אין דבר טמא יורד מן השמים, ואז יש בכוחם לקדש ולטהר את האדם המוכן לפירות הצומחים על ידם.

וחנה מסתבר דמה שאמר משה רבינו יערוף כמט"ר לקחי מיירי ממטר כאלו שיורד מן השמים בלא פעולות עסקים, שזהו תכלית השלימות כשישראל עושין רצונו של מקום, ועל גשמים כאלו אמר רב יהודה גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה, כי גשמים כאלו הבאים ממקור טהור מן השמים מקדשים ומטהרים את האדם כמו התורה הקדושה, ורבא אמר יותר מיום שניתנה בו תורה, דס"ל שהטהרה והקדושה הבאה על ידי גשמים הבאים מן השמים היא גדולה וימירה מן הקדושה והטהרה שהתורה הקדושה מקדשת ומטהרת את האדם.

ס"ג עקב תשכ"ו

הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם וגו' (לב ו). ובמרגוס מוקלוס פירש עמש דקניגלו מורייתע ולא תכימו. ונרין ביאור דהלא בפסוק לא מחכר כלל ענין קבלת התורה.

ונראה על פי מה דאיתא במדרש (מיכ"ר פ"ג סי"ג) אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים תאמין וכו', יש תורה בגוים אל תאמין. והענין הוא כי חכמת האומות העולם אינה מן התורה הקדושה, וכמו שעיינו רואות שחכמת התורה מתמעטת והולכת תמיד, ואילו ההתחכמות בהויות העולם הוא יותר גדול בדורות האחרונים מאשר בדורות הראשונים, וכדאיתא בזוה"ק (ויקל קטז:) במה שנאמר (בראשית ז

יפ) בשגת שם מאות שנה לחיי נח וגו' נשקעו כל מעיינות תהום רבה וגו', שבשנת ת"ר לגלף השני יפתחו ערבי לחכמתא לעילא ומבוחי לחכמתא לתתא. עלה מאחר שלש וכו ישראל הלכה השפעת החכמה לגד האחר בחכמת העולם. ולכן עם בני ישראל שהחכמה שלהם נובעת מן התורה, כיון שכח התורה מתמעטת גם חכמתם מתמעטת.

וז"ש התרגום עמע דקבילו אורייתא, ועל כן ועל מכיון, דמאחר שקבלו התורה הלא נקשרו בחכמת התורה, ולכן כשחכמת התורה מתמעטת ממילא אין חכמה, מה שאין כן באומות העולם שהחכמה שלהם אינה מן התורה, על כן בהם תלויה עוד מתרבה החכמה בדורות האחרונים יותר מבדורות הראשונים.

ס"ג האזינו (שובה) תשט"ז

ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר (לב יב). ליתא במדרש (ספרי פ"י, ויקוט רמז תתקמד) ה' בדד ינחנו, עתיד אני להושיב אתכם נוחלים מקוף העולם ועד סופו וכו', ואין עמו אל נכר, שלא יהו בכם בני אדם שעובדין עבודה זרה. ולריך ביאור להבין קיצור דברי המדרש להדיא, גם יש לבאר מה שהבטיח הקב"ה עלעתיד לבא שלא יהו בישראל עובדי עבודה זרה, וכי מהיכי תיתי לעתיד לבא כשיהיו במעלה גדולה ביותר יהיו בהם עובדי עבודה זרה.

ויש לפרש הכוונה על פי מה שכתב רשי"ל בפסוק (דברים ד כח) ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם, משמע עובדים לעובדיהם כלומר אתם עובדים להם [שלומדים מהם ומתדבקים בדרכיהם]. והיינו טעמא למה שאמרו חז"ל (רש"י שמואל-ב כו יט) היוצא מארץ ישראל לחוץ לארץ בזמן הבית כלומר עובד עבודה זרה. כי בזמן הבית שם ממשלת ישראל בארץ ישראל, אם יוצא לחוץ לארץ אפשר מושלים העכו"ם, אם כן נעשה עבד לעובדי עבודה זרה, ונמצא כלומר הוא עומו עובד עבודה זרה ח"ו.

וזהו שדרש המדרש עתיד אני להושיב אתכם נוחלים מקוף העולם ועד סופו, כי לעתיד לבא יכבוש מלך המשיח את כל העולם כולו, ותתפשט מלכות דקדושה בכל מקום, ולא יהיו עוד בעולם מושלים עובדי עבודה זרה רק מושלים צדיקים, ועל כן לא יהו בכם בני אדם שעובדין עבודה זרה, ואין הכוונה כפשוטו שלא יעבדו עבודה זרה ממש, אלא שתכוונו בזה לענין עצם הגלות שבני ישראל נמצאים תחת ממשלת העכו"ם והם עבדים לעובדי עבודה זרה שזה נחשבים כעובדי עבודה זרה, ועל זה אמרו דלעתיד לבא אדרבה יהיו עבדים אל הקדושה ולא לעבודה זרה.

ס"ג האזינו (שובה) תש"כ ותשכ"א

ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם כי דור תהפוכות המה וגו' (לב כ). ולריך ביאור בהומרו חרע"ה מה אחריתם, לשון זה לא יתכן אלא בשכר ודם, אבל לגבי הקב"ה אשר לפניו נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית לא שייך שיאמר חרע"ה בעתיד מה אחריתם, דהא כל מה שעתיד לראות כבר לפה מראש.

ונראה הכוונה בזה כי אמרו חז"ל (ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב, ב"ר פמ"ב ס"ג) אין לך שעה קשה כאותה שעה שכתב בה (דברים לא יח) ואנכי הסתר אסתיר פני, שאם יש הסתרת פנים שהקב"ה מסלק השגחתו אין לך רע יותר מזה, כי השטן וכומות הסטרא אחרא מתגברים והולכים, ולעומת זה כח הקדושה פוחת והולך מ"ו. אבל בימות בתוך הסתרת הפנים עוזר הקב"ה לכל אחד מישראל, ועוד יותר על שאירע עמו לגאולינו אחרית כראשית, כי לא יטוש ה' את עמו, ובתוך עומק גודל ההסתרה יש השגחה, ומשם צופה הקב"ה בשבילנו שיהיה לנו אחרית ותקוה טובה.

וזה שרמז הכתוב ויאמר אסתירה פני מהם, כי לפי רואת העין תהיה ההסתרה גדולה ונוראה, אבל מכל מקום לא יחשבו שההסתרה היא הסתרה בעצם ובשלימות, אלא ידעו השיפה שגם בתוך גודל ההסתרה נשארה ההשגחה במילואה ובשלימות, ובתוך ההסתרה ארשה מה אחריתם, שכבר בתוך ההסתרה אסתכל באחריתן שלא יהיה להם נפילה עולמית מ"ו, ותקומתו שבודאי יהיה האחרית טובה.

ס"ג האזינו תשכ"ו

סיפורי צדיקים, בגיאוגרפיה הפסוקים
המלאכים זיו ונוגה מפיקים

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי

סיפר הרה"ק ר' מרדכי מקאזמיר זי"ע שפעמ"א בא לפני אביו המגיד הק' מטריסק בחג הסוכות כשהיה יושב לבדו בסוכתו ושמע כי מדבר אל עצמו, והבין שאינו רואה אותו, ויתיצב אחורי הכסא ושמע דבריו הקדושים מלהבות אש בזה"ל: רבונו של עולם, מה אתה מבקש מבניך האם לנצח תשכחם ח"ו הלא אין בכוחם עוד לסבול עול הגלות והצרות והשיעבוד שיש להם, ואם תאמר שאינם מקיימים התוה"ק כראוי, אדרבה הם מקיימים יותר ממה שמחויבים, כי הדין הוא באשה תחת בעלה שפטורה מכיבוד אב דרשות אחרים עליה, וישראל מסורים תחת רשות ועול גליות ואעפ"כ אינם משגיחים על זה ומקיימים מצוותיך ומכבדין אותך, וכי כן מידתך, הלא ידעת כי יש ביכולתנו לצאת ולריב עמך ולבטל גזירתך, כמו שאמרו חז"ל הקב"ה גוזר והצדיק מבטלו, רק אין אנו רוצים לעמוד נגדך כמאמר הזוה"ק "וכי צדיקים עבדי קטגוריא עם קוב"ה" לזאת אתה נוהג כן, לכן אומר לך אם לא תרחם על בניך ח"ו אבוא עמך במשפט לפני פמליא של מעלה, עכדה"ק.

והנה כי כן יסופר שפעם בחול המועד סוכות כשהלכו בני המגיד הק' מטריסק לסעוד סעודתם אצל אביהם הק' וכבואם לפרוזדור של בית המגיד הק' שמעו את קולו הקדוש בהתלהבות עצום ונורא מאוד בזה"ל: רבונו של עולם, למה תגזור אתה גזירות לא טובות ח"ו ונהי' מוכרחים אנו לבטלם, כי הקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטל, שבזה נראה כאילו אנו עושים אצלך שינוי רצון ח"ו, הלא יותר טוב ויפה שאנו נגזור גזירות טובות ואתה תקיימם, הן אמת שחז"ל אמרו "הקב"ה גוזר והצדיק מבטל", הלא כמו כן אמרו ג"כ "הצדיק גוזר והקב"ה מקיים", אם כן קיים גזירותינו הטובות, וכפל את הדברים האלה כמה וכמה פעמים בהתלהבות רשפי אש נורא מאוד, ובניו הק' יראו לגשת אל הקודש לפתוח את דלתות ההיכל הקודש, אך כאשר שמעו כי גמר את דבריו הק' ונח ושקט מרעשי התלהבותו, אזי פתחו את הדלת ונכנסו פנימה, אולם בהכנסם היו מהרהרים בלבם על אביהם המגיד הק' שהוא ח"ו כמטיח דברים כלפי מעלה, אמנם המגיד ברוח קדשו הרגיש מה שיש להם בלבם עליו, ואזי כאשר ישבו לפניו, פתח המגיד את פיו הק' ואמר בזה"ל: בניי היקרים אספר לכם מעשה נפלאה מהרה"ק ר' יצחק מראדוויל ז"ל:

הנה ידוע לכל כי בכל לילה ולילה היה דרכו בקודש להעלות נשמתו להעולמות העליונים במקומות מושבותיהם של כל צדיק וצדיק וכל אחד היה מוסר לו דברים נוראים מהסודות העליונים, והיה דרכו בקודש לספר למקורביו ביום המחרת מה שהיה ראה שמה, פע"א בלילה עשה עליית נשמה, והעלה נשמתו למעלה מאוד כי היה אז עת רצון וניתן לו רשות לחפש בגנזייא דמלכא, והיה הולך בכמה וכמה היכלות קדושים ורמים, ועולה ממדריגה למדריגה מהיכל להיכל עליון ובכל היכל והיכל היו מגלים לו סודות התוה"ק, אח"כ עלה למקום קדוש עליון ביותר ורצה ליכנס להיכל קדוש מאוד נעלה ויהי כאשר אך רצה לפתוח את הדלת יצא בת קול ברעש גדול "חזור לאחוריך" והיה מרתת כל גופו וחלשה דעתי' עד מאוד ורצה ללכת משם אל מקום אחר, אולם תיכף ומיד שמע מחדש קול חיבה: יצחק בני היקר תדע כי בזה ההיכל שוכן אני אביך (הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע) ודע לך בני כי עוד לא ניתן לך רשות ליכנס במקום הזה, מפני החטא שעשית, בשמוע הרה"ק ר' יצחק תיבת חטא נתפעם רוחו בקרבו יען כי לא הרגיש בעצמו שום חטא קל, וביקש מאביו שיספר לו מה שעשה, אמר לו אביו: ספר נא לי כל מעשיך בלילה הזאת, ואז אראה לך עין בעין החטא שלך, השיב לו הרה"ק ר' יצחק: אין לי לספר לך רק דבר אחד שבלילה זו היה אצלי עני אחד ושאל מאתי נדבה גדולה לדבר גדול ונחוץ, ואתה אבי הלא ידעת מך ערכי כי לרש אין כל, רק דבר אחד היה אתי וזאת רציתי ליתן לו אך הוא לא היה חפץ לקבל, כי אמר שבזאת הנתינה לא יהיה לו שום עזר כלל, והייתי מנחמאותו ומפייסו בדברים רצויים, והייתי מדבר על לבו באשר שהקב"ה אוהב את העניים ולכן מייסרם ומוכיחם כמאמה"כ "כי את אשר יאהב ה' יוכיח" ופטרתיו לשלום, ויותר חדשות לא היה אצלי, אמר לו אביו הק': אין אני צריך לשמוע יותר, כי זה הוא הדבר אשר על ידה לא זכית ליכנס בהיכל הזה, ועל דבר זה הנני מוכיחך, כי היה לך להתפלל להשי"ת על העני הזה ולהתווכח עמו שירחם על העני הזה כי באמת במתיבתא דרקיעא אין הפסוק "כי את אשר יאהב ה' יוכיח מתפרש כמו כשאתם מפרשים בעולם התחתון, רק הפי' בעולם העליון כן הוא, כי את אשר יאהב ה' יוכיח היינו מי שאוהב את השי"ת הוא יכול להוכיח את השי"ת על מעשיו למה הוא עושה כך לענות את בני ישראל, הלא טוב יותר לפרנס את העניים להיות להם לחם לאכול ובגד ללבוש, ועל כן בני היקר תזכור מהיום והלאה לבלי לעשות כן להשיב תשובה כזו לעני, רק תתפלל ותתווכח עם השי"ת על זה.

ועפי"ז פי' הרה"ק ר' מרדכי מקאזמיר זי"ע את הפסוקים בריש פרשתן "האזינו השמים ואדברה" דיבור הוא לשון קשה, כי הצדיקים שהמה בבחינת שמים יכולים לדבר לפניו ית"ש דיבורים קשים ולהוכיח את השי"ת כאמור, אבל "ותשמע הארץ אמרי פי" מרמז להמון עם שהם בבחינת הארץ שהם מוכרחים לדבר בדברים רכים ולהתחנן על נפשם מהשי"ת.

אנא ה' עוו פשעו חטאו לפניך עמך בית ישראל

ידוע ומפורסם מהרדיפות אשר רדף קיסר רוסיא להרה"ק מרוזין זי"ע ואשר ישב שם בבית האסורים כ"ג חדשים בערך ואח"כ הוצרך לברוח משם לארץ אוסטריה, והנה בעת שהיה עוד שם היה איש אחד אשר שם נפשו בכפו לא אחת ולא שתיים ופעל ועשה אצל שרי המלוכה דשם, וגם אח"כ בראותו כי כלו כל הקיצין סייעו ממש במסירות נפש עד אשר הובילוהו מעבר לגבול הרשעה ההוא ובא תחת ממשלת מלך חסיד כידוע, והיה כאשר בא קיצו של האיש הנ"ל לילך בדרך כל הארץ צוה לאנשי ביתו אשר תיכף בצאת נפשו ישלחו ציר מיוחד להרה"ק מרוזין זי"ע לסאדיגורא להודיעהו מפטירתו למען יהיה לו לעזר בתפילתו בעולם העליון, ויהי כאשר בא השליח ההוא לפני הרה"ק מרוזין זי"ע והוא ישב אז בביתו וכל בניו הקדושים סביבו, וגם עוד אנשים חשובים היו אצלו אז, ויהי כקרוא הרה"ק את הפתקא ההוא מפטירת האיש הנ"ל התחיל לומר: "הלא זה האיש אשר חטא חטאים גדולים הרבה למרבה" כה דיבר בלשונו כמה פעמים "זה האיש החוטא הגדול החוטא הגדול", ויפן וילך לחדר פנימי ויסגור הדלת בעדו, והנה כל האנשים שעמדו שם המה ראו כן תמהו ויסתכלו זה לזה לאמר, הזה פרי האיש אשר מסר נפשו בעדו כמה וכמה פעמים וזה תגמילו.

אח"כ ניגשו אל בנו הרה"ק מסאדיגורא זי"ע אשר היה ג"כ נוכח שם וישאלוהו פתשגן הדבר, והשיב: בתחילה גם בעיני יפלא על המראה הזאת, אמנם תיכף הבינותי דברי קדוש אבי, והוא כי ידוע מספה"ק שבכללות דברי העולם יש ענין של עש"ן והיינו ע'ולם ש'נה נ'פש, והנה מכל המקומות שבעולם נבחר ארץ ישראל, הנבחר מארץ ישראל הוא ירושלים, הנבחר מירושלים הוא מקום המקדש, והמובחר שבה הוא הוא בית קוה"ק, וכמו כן הנבחר מהשנה הוא שבתות וימים טובים, ומהם גופא יום הקדוש, הנבחר ממין הנפש הוא עם ישראל קרובו, ומהם שבט לוי, ומהם הכהנים, ומהם הכהן גדול, והנה אמרה התוה"ק שכאשר יצטרפו יחד כל המובחרים בשעתא חדא והיינו הכהן גדול ביום הכיפורים בתוככי קוה"ק בשעת עבודתו ואז הוא אומר על השעיר המשתלח "אנא ה' עוו פשעו חטאו לפניך עמך בית ישראל" ומהתימא הוא הכי לא היה יותר טוב שיאמר אז מליצה טובה עבור כלל ישראל ודווקא אז מצא לו לנכון להזכיר עוונותיהם, וכי אין זה פלא. אמנם האמת הוא אשר כל איש ישראל שחטא צריך לעשות תשובה, ויש כאלו שמתחרטים תיכף אחר החטא ומודה ועוזב החטא ומבטיח שלא ישוב לכסלה עוד, ויש שמתעכב עד יום הכיפורים, ויש שמתעכב עד בוא יום פטירתו, אמנם לומר ווידוי הוא לא דבר קל כי וידוי באמת היינו שידע וישים אשם בנפשו כי חטא, וזאת הוא קשה בעיניו של האדם הואיל שמחפש להצטדק כי שוגג היה, זה וזה גורם כי מאוד קשה להאדם להאשים נפשו, ובכן כאשר בנ"י עמדו ביום הקדוש ובמקום קדוש בוודאי כל אחד ואחד התחרט בלב שלם על מעשיו הלא טובים שעשה ומקבל ע"ע בלב שלם לבל יוסיף עוד לעשות כזה, אמנם הווידוי ציוה ה' אשר הכהן הגדול מאחיו יאמר עבורם, שהוא שליח נאמן לשולחיו וחזקה על שליח שעושה שליחותו, והנה כי כן - סיים הרה"ק מסאדיגורא - כעת אשר אבינו אמר שכל מי שנגע פעם במנעול פתח ביתו לא ימות בלא תשובה, ומה גם האיש אשר מסר נפשו עבורו כמה פעמים, בוודאי לא מת בלא תשובה כי התחרט מאוד על מעשיו, ובכן מי הוא אשר יאמר ווידוי עבורו אם לא אבינו.

שובו לכם לאהליכם וגו' (פזמון המבדיל למוצאי יום כיפור)

בשנת תרפ"ו - יום כיפור האחרון לחיי מרן העצי חיים ז"ל, בעת הסעודה במוצאי יום הכיפור כד היתה בדיחא דעתיה, וראה שהציבור שהתאספו ובאו להסתופף בצילו ביום הכיפור ממהרים עצמם לנסוע לביתם, ושאל אותם למה הם ממהרים כל כך לחזור לביתם, נענה אחד ואמר שממהר ללכת לביתו לעשות הסוכה לרגל חג הסוכות הממשמש ובא, ולעומתו השיב אחר שממהר עצמו כדי לקנות אתרוג. נענה ואמר שזהו מרמז הפייטן שובו לכ"ם לאהליכם, דכוונת תיבת לכ"ם מורה על עשיית הסוכה ולקיחת ארבעת המינים, דבמצות סוכה כתיב (דברים טז יג) חג הסוכות תעשה "לך" שבעת ימים וגו', ודרשו חז"ל (סוכה כז:) משלך, ובארבעת המינים כתיב (ויקרא כג מ) ולקחתם "לכם" ביום הראשון פרי עץ הדר ודרשו חז"ל (שם) משלכם, והיינו שובו לכם לאהליכם, שיש למהר לשוב לבית כדי להתעסק במצות עשיית הסוכה ולקיחת ארבעת המינים דכתיב בהו "לכם". (וע' באו"ח סי' תרכ"ז ס"ה ברמ"א).

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וסלחת לעוונינו כי רב הוא. שמעתי מאיש חסיד ישיש וותיק ונאמן, ששמע בשם הרה"ק מפאראשיסחא מוהרש"ב זצוקללה"ה, שיחה נאה שאמר **בדרך מליצה.** מה שכתוב, וסלחת לעוני כי רב הוא, כי לכאורה לא יועיל תשובה כלל, מצד כיון דנדחה אינו חוזר ונראה. אך רב ס"ל בעלי חיים אינן נדחין, וז"ש **וסלחת לעוני כי רב הוא, דהלכה כרב, ביומא** (פד.) **שבעלי חיים אינן נדחין, ושוב מועיל תשובה להיות חוזר ונראה, עכל"ק.** **(שיח שרפי קודש)**

בתפלת ונתנה תוקף אמרינן מי יחיה ומי ימות. יש לפרש בדרך צחות על פי שמובא שאיש אחד התאונן להרה"ק רבי הלל מקאלאמייא זי"ע שאין לו במה לחיות, והשיב על זה, זה פלא בעיני **שאני דואג שאין לי במה למות, דהיינו שאין לי די מצוות ומעשים טובים שעשיתי בחיים חיותי,** וזהו הפי' מי יחיה, לאחד הוא דאגה החיות שלו, ולאחד הוא הדאגה, ומי ימות, שאין לו במה למות, **ועל כן תפילתו שיחננו ה' באורך ימים למען יוכל להרבות תורה וצדקה למען שמו באהבה.** **(חיי צבי)**

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי. ובילקוט אי' האזינו השמים לפי שהיו עובדים לשמים ותשמע הארץ לפי שעובדים לארץ, ונל"פ עפי"מ דאי' בגמ' (עבודה זרה ב:) דלעתיד לבוא יטענו האומות ויאמרו ישראל שקבלו את התורה היכן קיימוה וישיבם הקב"ה שמים וארץ יעידו, ויאמרו הם ששמים וארץ נוגעין בעדותן דלולי קבלת התורה לא היו מתקיים שמים וארץ, והקשו התוס' על זה דאדרבה משם מוכח שקיימו ישראל את התורה כיון שהשמים והארץ מתקיימין, ותירצו זה שקיימין שמים וארץ הוא משום הקבלה בלבד, והק' המהרש"א דא"כ הדרא קושיא לדוכתא א"כ אינם נוגעין בעדותן כלל דמשום הקבלה בלבד הם עומדים, אך י"ל עפי"מ דאמרינן בגמ' מכאן מודעה רבה לאורייתא ופרש"י אם ירצה הקב"ה לענשן יטענו אנוסין היינו שכפית עלינו ההר כגיגית, ולפי"ז יש לומר ששפיר שמים וארץ נוגעין בעדותן שיאמרו שקיימו ישראל את התורה דאל"כ ירצה הקב"ה להעניש והם יטענו אנוסים היינו על הקבלה נמצא שלא היה קבלה למפרע כלל ולכן הם נוגעין בעדות, אמנם טענת מודעה הוא רק על מצוות התורה אבל במצוות שבן נח מצווה ליכא טענת מודעה ושם שמים וארץ לא נוגעין בעדותן, וזשה"כ האזינו השמים ואדברה ולכאורה איך לקח שמים וארץ לעדות הלא נוגעין בעדותן הם ע"ז אמר האזינו השמים לפי שהיו עובדין לשמים וע"ז הוא ממצוות שבן נח מצווה עליהם ולכן לא הוי נוגעין כלל כיון דליכא טענת מודעה.

(חסדי יהונתן)

☆

שיחת לא לו בניו מומם. ונראה דהנה רשיז"ל פי' האזינו השמים ותהיו עדים בדבר, ויש לדקדק הלא השי"ת הוא העד הוא הבעל דין הוא הדיין, ולמה לו עדים, וי"ל אשר קושיא זו תירץ ישעי' הנביא באמרו (ישעי' א' ב') שמעי שמים והאזינו ארץ בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי, ונראה עפי"מ שפי' בספר עשרה מאמרות דזה שאמרו שהקב"ה הוא העד הוא הבע"ד והוא הדיין זה רק אם חטא בין אדם לחבירו, משא"כ אם חטא כנגדו ית' שאז הוא פסול להעיד, זאת ועוד טעם איכא כמו שאמרו חז"ל (עבודה זרה ג.) שלעתיד לבוא יאמרו האומות מי מעיד בישראל והקב"ה ישיב להם אני מעיד ויאמרו כלום יש אב שמעיד על בנו, וזה שאמר ישעי' הנביא שמעי שמים והיו עדים, ואם תאמר למה לא אעיד בעצמי, לכן אמר בני"ם גדלתי ורוממתי, וא"כ מתעוררת הטענה כלום יש אב שמעיד על בנו, ועוד שהם פשעו ב"י ואט"כ אני הבעל דין ופסול להעיד, ובזה יל"פ גם בפרשתן אשר משה רבינו תירץ בעצמו קושיא זו למה יעידו השמים והארץ ולא הקב"ה בעצמו, ע"ז אמר "שחת לו" כלומר יען חטאו לו להקב"ה לכן "לא" שאינו יכול להיות עד בדבר, ועוד "בניו מומם" כלומר הלא המום הוא שהם בניו וכלום יש אב שמעיד על בנו, לכך הזמין שמים וארץ לעדים.

(ילקוט הגרשוני)

☆

ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלוקים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא. הנה ידוע מה שפי' רש"י אני ה' "נאמן לשלם שכר" ובעבירה "נאמן להיפרע", ולכאורה הלא שם הוי' מורה על מידת הרחמים וא"כ הול"ל בעבירה "אני אלוקים" המורה על מידת הדין, אלא דכשנפרע על העבירות אזי הוא ג"כ מצד מידת הרחמים למען יטיב דרכיו, וזהו פי' הפסוק ראו עתה כי אני" אנ"י הוא דהיינו ראו כי אותו "אני ה'" האמור אצל מצוה ומורה על הרחמים, הוא הוא האמור אצל עבירה, ואין אלוקי"ם עמדי, שלא נאמר שם השם אלוקים שהוא דין, וזאת משום "אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא" כי מה שאני מעניש את האדם אינו אלא לרפאותו ולהחיותו וגם הוא מצד הרחמים.

(פנינים יקרים)

☆

ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלוקים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא. ונראה עפי"מ שכתבו המקובלים דיש תתקנ"ה רקיעים, ובתת"ק רקיעים רשאי המלאך מט"ט להעלות תפילתן של ישראל, ובנ"ה רקיעים אין לו רשות ליכנס כלל, וזהו הכוונה בפסוק ה"ן לה' אלוקיך השמים ושמי השמים, דמנין ה"ן רקיעים הוא לה' אלוקיך ואין רשות לאף אחד לבוא לשם, ואי' בגמ' (חגיגה ט"ו.) דאחר טעה בזה שראה למט"ט יושב וכותב זכיות של ישראל והיה סבור שתי רשיות הן, עיי"ש, הרי שעד תת"ק רקיעים אפשר לטעות ח"ו כמו שטעה אחר במט"ט, כי רק עד שם יש לו רשות לילך אבל משם ואילך אי אפשר לטעות כלל דה"ן רקיעים לה' אלוקיך לבדו ואין בלעדו, והנה במשנה תורה יש תתקנ"ה פסוקים ויש לומר הטעם כי ידוע דדיבורו של משה היה בוקע כל הרקיעים, ובזה יובן דכשתמנה תמצא על נכון דעד פסוק זה יש תת"ק פסוקים, ומפסוק זה יש נ"ה פסוקים, ולפיכך אמר "ראו עתה" דייקא אחר תת"ק רקיעים "כי אני אני הוא ואין אלוקים עמדי" כי עד כאן יש למט"ט רשות ליכנס, ואפשר לטעות ח"ו אחריו כמו שטעה אחר, אבל לא כן בנ"ה רקיעים אלו שמזה רואים שאין אלוקים עמדי.

(הגר"א זצ"ל)

☆

זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. ופרש"י אביך המה הנביאים זקניך המה החכמים, ונל"פ דהנה ההפרש בין חכם לנביא הוא זה שהנביא אינו מחויב לידע מימי קדם רק צריך להודיע מה שעתיד להיות, והחכם צריך לידע כל אשר קרה מיום היותו על האדמה כי בלתי זאת נעלם ממנו כמה דינים אשר למדנו מימי נח ומהאבות הק' כגון אבר מן החי ומילה וכדו', ולפי"ז עולה יפה פי' הכתוב "זכור ימות עולם" אם תרצה לידע מה שאירע דבר בעולם, או "בינו שנות דור ודור" דהיינו שתרצה לידע מה שיקרה באחרית הימים, "שאל אביך ויגדך" דהיינו להנביא דהוא יודע עתידות, ועל השאלה הראשונה אמר "זקניך ויאמר לך" דהיינו לחכמים.

(דבר מהרי"א)

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעונך. יש לפרש הפסוק עפ"י אמרם ז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע נצחו מוטב ואם לאו ילמד תורה ואם לאו יקרא קר"ש ואם לאו יזכיר ליום המיתה, ושלשה דברים אלו תורה וקר"ש ויום המיתה נרמזים בפסוק זה, "שובה ישראל ע"ד" – רומז לקר"ש, ע"ין של שמע ודל"ת של אחד, כידוע, "קחו עמכם דברי"ם" היינו דברי תורה כפשוטו, "ושובו אל ה'", היינו שיזכור שישוב נפשו אל ה' בעת בוא פקודתו, וזה שיש לרמז ג"כ בפרשת האזינו "לו חכמה ישכילו זא"ת" רומז על תורה ע"ד "יואת התורה", "בינו לאחריתם" הוא יום המיתה, "איכה ירדוף אח"ד" רומז על אחד דקר"ש וכאמור.

(אמרי נועם)

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעונך. יתבאר דהנה אמרו חז"ל עבירות שבין אדם לחברו אין יוהכ"פ מכפר עד שירצה את חבירו, שבתחלה צריך לשוב מה שחטא בינו לבין חברו, ורק אח"כ יוכל לשוב במה שחטא בבין אדם למקום, וזהו שובה ישראל עד ה' אלוקיך, עד ולא עד בכלל, דהיינו שמקודם תשוב בדברים שבין אדם לחברו, כי כשלת "בעונך" מפני שעדיין אתה נכשל בדברים הנוגעים בינך לבין חבירך, ואח"כ קחו עמכם דברים "ושובו אל ה'" בדברים שבין אדם למקום.

(חתם סופר)

☆

אם יהיה חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, איתא במדרש אם יהיה חטאיכם כשנים שמסודרים משׁשׁת ימי בראשית, אז כשלג ילבינו ואם לאו לא אמחול לכם, ויש לפרש על פי מה דאחז"ל (שבת קה:) כך הוא דרכו של היצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לך ועבוד ע"ז, א"כ שפיר מיושב דברי המדרש, אם העבירות מסודרין, דהיינו מקודם עבירה ואחר כך עבירה יותר גדולה, אם כן מוכח דהוא מחמת הסתת היצר, משום הכי מוחל להם, דמי מעכב שאור שבעיסה מעכב, אבל אם העבירות אינם מסודרים רק שעשה עבירה גדולה מקודם א"כ זה לא בא מכח הסתת היצר הרע על כן לא אמחול לו.

(חנוכת התורה)

☆

אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים וכו' ועיניתם את נפשותיכם, במדרש אי' דביום הכפורים מזכיר הקב"ה חטא אדם הראשון, והיא פלאי, ויתבאר עפי"מ דאיתא בגמ' (יומא ע"ו.) הני חמשה עיניים כנגד מי כנגד ה' עיניים שבתורה והא אנן שׁש למדנו ותירצו ששתיה בכלל אכילה היא, ואיתא במדרש (ב"ר י"ט ה') עץ הדעת שאכל אדם הראשון ענבים היה שחוה סחטה לו ושתה, והתירוץ שלו היה למה אכל משום שהציווי היה שלא יאכל מעץ הדעת והוא רק שתה, ושתיה לאו בכלל אכילה, אבל ממה שלמדו לגבי יו"כ ששתיה בכלל אכילה נסתרה תירוצו של אדם הראשון לכן "ביום הכפורים הקב"ה מזכיר חטאו של אדם הראשון".

(שלל רב)

☆

אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים וכו' ועיניתם את נפשותיכם וגו', ויל"פ דהנה מכל הפרשה משמע שכל דיני יוהכ"פ לא נצטוו רק על עצם היום הזה, ולא מבערב, ובסוף הפרשה אמר בתשעה לחודש בערב, וצ"ב שזה סותר לכל הפרשה, ונראה לפרש, דידוע שאחרי מעשה העגל עלה משה למרום בר"ח אלול, ושהה שם מ' יום עד יוהכ"פ, ואז אמר לו הקב"ה סלחתי כדבריך, וכן ציוה הקב"ה אז לקבוע יום זה כיום הכיפור לדורות עולם, ומיד ירד משה בעצם היום הזה, כדי להודיע לישראל עניני יום הכיפור, וכדי לבשרם שהקב"ה אמר סלחתי, נמצא לפי"ז באותו הפעם היה יוכ"פ נוהג רק מבעצם יום העשירי, יען שרק בבוקר בא משה ממרום לצוות דיני יוהכ"פ, אבל לדורות ציוה להתחיל בתשיעי בערב, נמצא לפי"ז מכוון היטב הכתובים, "אך" בעשור לחודש "הזה", היינו שרק בפעם הזאת, "יום" כיפורים הוא, "בעצם היום הזה", ולא מבערב, אך בסוף הפרשה כתב, חוקת עולם "לדורתיכם", אז ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש "בערב", שלדורות הבאים ציוה לקבוע יוכ"פ מבערב.

(חתם סופר)

☆

ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש מערב עד ערב תשבתו שבתכם, ואפשר לומר הכוונה ע"ד המוסר שבזה בא הכתוב לתרץ היות שהבטיחה תורתינו הק' שיו"כ יכפר על כל חטאי האדם, ומדוע איפוא אחר התענית שלנו ביוהכ"פ והתפילות שאנו מתפללין בו ביום על גאולת ישראל למה אינה עושה רושם להחיש גאולתינו ופדות נפשינו, אך התירוץ הוא כדברי הזוה"ק צווחין ככלבים הב הב שכל בקשתינו בימים נוראים הוא רק על פרנסה ולא על גלות השכינה, וזשה"כ כמתמה למה "ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש" זו תענית של תשעה באב שאנו מתענין על חורבן בית מקדשינו, "בערב" היינו בגלות שנקראת ערב, ולמה עוד לא נושענו, אבל התירוץ הוא יען "מערב עד ערב תשבתו שבתכ"ם" היינו שהשביתה שאנו שובתים ביום כיפור אינה כי אם לטובתינו למען נשיג חיים ופרנסה ושאר צרכינו, לכן לא הועיל יו"כ לצאת לחירות עולם.

(נועם מגדים)

☆

שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים ועולת התמיד מנחתה ונסכיהם, בבעה"ט אי' ביום הכפורים כתיב שעיר עזים אחד חטאת ולא כתיב לכפר לפי שיום הכפורים מכפר, ולפי"ז קשה מה נשתנה שעיר המוספים כאן שלא נאמר בו "לכפר" ואילו בפר ושעיר של עבודת היום של יוהכ"פ הנאמר בפר' אחרי שכתוב בהם "לכפר", ונראה עפי"מ שאחז"ל (פסחים נט:) ואכלו אתם אשר כפר בהם מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, הכוונה שאין הבעלים מתכפרים עד שלא אכלו הכהנים את הבשר, לכן שעיר המוספים של יום הכיפורים שהוא מחטאות הנאכלות ולא נשלמה כפרתן עד שיאכלו הכהנים מהבשר והואיל ועכשיו יום הכיפורים ואין הכהנים יכולים לאכול מן הבשר עד הערב לא נשלמה הכפרה באותו יום ע"כ לא כתב בו "לכפר" משא"כ פר ושעיר של עבודת היום שהוא מן החטאות הנשרפות ואין שם אכילת בשר אז בזמן ההקרבה נשלמה כפרתן כתיב בהו "לכפר".

(תורת יקותיאל)

ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר: (פרק לב פסוק יב)

ה' בדד ינחנו. השם יתברך כיחידו בעולם כולו, ואין עמו – כנוי לעם, או ליעקב[א]. והענין, כי אין ליעקב שר ומושל מכל בני מלהיס, שינחנו או יעזור בהנחותו, כלתי העם לבדו. כי הוא חלקו ונחלתו, כמשר הזכיר[ב], וככר כתבתי זה (ויקרא יח כה)**[ג].**

הֵם קִנְאוּנִי בְלֹא–אֵל כִּעֲסוּנִי בְּהַבְלֵיהֶם וַאֲנִי אַקְנִיאֵם בְּלֹא–עָם בְּגוֹי נָבָל אַכְעִיסֵם: (פרק לב פסוק כא)

הם קנאוני בלא אל. כלכר שמין אלוה, לעון רע"י. ואם כן ירמוז לעכדים הנזכרים. והנכון שיאמר, הם קנאוני כלא אל ממש[ד], כי אין אלוה מכלעדי ה' ומושיע אין כלתו, כענין שנאמר (דהי"כ טו ג) **ויומים רכים ליעקב כלא אלהי אמתת. כעכוני כהכליהם, העכדים. ואני אקניאם כלא עם, הכעכדים שנאמר כהם** (ישעיהו כג יג) **הן ארץ כעכדים זה העם לא היה שפירושו העם שלא היה נחשב לגוי והקב"ה גדל לותם לרדות כהם את עולמו כמו שאמר** (ירמיהו נו כ) **מפץ אתה לי כלי מלחמה גוים ונכל אכעיסם עשו שהוא נכל ולא זכר ברית לחיס וירמוז לשני הגלויות.**

מעשה חש"ב

א מפרש בשני אופנים פירוש 'אין עמו', א. עמו – עם ה', שאין עם ה' עוד אלוה שיעזרהו. ב. עמו – עם ישראל, שאין לעם ישראל עוד אלוה שמשגיח עליהם.

ב פירוש אין לישראל מלאכים ומזלות מכל הממונים והשרים אשר בעליונים המגינים עליהם, כי ה' לבדו הוא המגין עליהם, משא"כ האומות העולם מונהגים ע"י המזלות והשרים שלהם למעלה. וזה פירוש הכתוב: 'ה' **בדד ינחנו**' – ה' מנהיג את עמו ישראל לבדו. '**ואין עמו אל נכר**' – ואין שום מלאך או שר שיעזרהו בהנהגת עם ישראל.

ג וז"ל רבינו (שם) "אבל סוד הדבר בכתוב שנאמר 'בהנחל עליון גוים וגו' כי חלק ה' עמו וגו'. והענין כי השם הנכבד ברא הכל, ושם כח התחתונים בעליונים, ונתן על כל עם ועם בארצוותם לגוייהם כוכב ומזל ידוע כאשר נודע באצטגנינות, וזהו שנאמר (לעיל ד יט) 'אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים', כי חלק לכולם מזלות בשמים וכו'. והנה השם הנכבד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים לכל העולם, אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל בהנחילו אותה לעמו המיחד שמו זרע אוהביו, וזהו שאמר 'והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ', וכתיב 'והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים', לא שתהיו אתם אל אלהים אחרים כלל".

ד נחלקו רש"י והרמב"ן בביאור הכתוב 'בלא אל', דעת רש"י שהכוונה על '**השדים**'. אמנם דעת הרמב"ן שהכוונה הוא על **עבודה זרה**. ונראה לומר דרש"י לשיטתו והרמב"ן לשיטתו.

דהנה לעיל בפסוק טז נחלקו רש"י והרמב"ן בביאור הכתוב "**בתועבות** יכעיסהו", דעת רש"י מעשים מכוערים כגון משכב זכר וכשפים שיש בהם תועבה. אמנם הרמב"ן כתב שם "אבל אין בשירה תוכחת רק על עבודה זרה בלבד". וכתב לפרש כל הכתוב על ענין עבודה זרה ד"יקנאהו בזרים", היינו באלהים זרים, (ורש"י לא מפרש על זה כלום), ו'בתועבות' היינו השדים לשרוף את בניהם באש לאלהים אחרים, עיי"ש.

המשך בעמ' הבא

~ שבת שובה ~

דעת רבינו כי תשובה הרי הוא מצות עשה

כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לֹא נִפְלֵאת הִוא מִמְּךָ וְלֹא רְחֹקָה הִוא: (פרק ל פסוק יא)

וטעם כי המצוה הזאת. על כל התורה כולה. והנכון, כי על כל התורה יאמר (לעיל ח ו) **'כל המצוה אשר אנכי מצוך היום'[א]. אבל "המצוה הזאת" על התשובה הנזכרת כי והשבות אל לבבך** (בפסוק ו)**, ושבת עד ה' אלהיך** (בפסוק ב) **מצוה, שיצוה אותנו לעשות כן[ב]. ונאמרה בלשון הכינוני, לרמוז בהבטחה כי עתיד הלבב להיות כן[ג]:**

והטעם, לאמר כי אם יהיה נדחך בקצה השמים ואתה כיל העמיס, תוכל לשוב אל ה' ולעשות ככל אשר אנכי מצוך היום, כי אין הלבב נפלא ורחוק ממך, אבל קרוב אליך ממש לעשותו בכל עת ובכל מקום. וזה טעם 'כפיך ובלבבך לעשותו', שיתודו את עונם ואת עון אבותם בפיהם[ד], ושובו בכל לבם אל ה', ויקבלו עליהם היום התורה לעשותה לדורות כאשר הזכיר (לעיל פסוק ב) **'אתה וכניך בכל לבבך' כמו שפירשתי** (שם)**:**

מעשה חש"ב

לכן רש"י לשיטתו שהתוכחה גם מדברים אחרים שאינם עבודה זרה מפרש כאן 'שדים'. אבל רבינו לשיטתו שכל השירה יש תוכחת רק על עבודה זרה כתב גם כן לפרש 'בלא אל', היינו עבודה זרה ודו"ק.

וכן בביאור 'בהבליהם', רש"י לא מפרש כלום, דיכול להיות כל מיני הבלים, לאו דווקא עבודה זרה. אבל הרמב"ן מפרש 'השדים', דקאי על ענין עבודה זרה החדשים מקרוב באו, שאפילו אבותיהם לא החשיבו. וזה החילוק בין לא אל אמת, שהיינו עבודה זרות ישנים, והבליהם היינו עבודה זרות חדשות. ויש בזה תוספת קנאה להקב"ה על זה שעובדים לעבודה זרות חדשות שאפילו אבותיהם לא החשיבו.

א לא מבואר בקרא על איזה מצוה מיירי כאן, ומפרש רבינו 'בתחילה' שהכוונה על כל התורה כולה. ע"ז כתב רבינו שאינו כן, משום שאם כוונת הכתוב על כל התורה היה צריך לכתוב 'כל' המצוה. וכאן כתוב רק המצוה, בלא כל. אלא ע"כ שקאי על מצוה אחת, ומפרש רבינו שקאי על מצות תשובה הנזכרת למעלה 'והשבות אל לבבך, ושבת עד ה"א'. ודעת רש"י (פסוק ד) שקאי על מצות תלמוד תורה.

ב הנה מוני המצוות אינם מונים תשובה מאחד מהתרי"ג מצוות, ולפי הרמב"ן כאן מבואר שתשובה הרי הוא מצוה ממנין המצות כמו שאומר 'שיצוה אותנו לעשות כן'. הנה נחלקו הראשונים האם תשובה היא מצוה מן התורה לחוטא לשוב, או שאין זו מצות עשה, ולא הזכיר בתורה ענין התשובה בתור מצוה, אלא שאם חטא האדם האדם 'מועיל' לו התשובה לכפר על עונתיו, ויסוד המחלוקת בביאור הכתוב דידן 'כי המצוה הזאת', שלפי דעת רבינו הכוונה על מצות תשובה', והרי הוא מצוה. אמנם דעת רש"י כי המצוה הזאת אינו חוזר על מצות תשובה, אלא חוזר על מצות תלמוד תורה, ולפי"ז אין הוכחה שמה שנכתב למעלה 'ושבת עד ה"א', נאמר למצוה.

ג פירוש אע"פ שתשובה הרי הוא מצוה, לא נאמר בלשון ציוי אלא בלשון 'כי', והכוונה משום שהבטיחה התורה כי עתידה ישראל לעשות תשובה.

ד רבינו לשיטתו שכוונת הכתוב על מצות תשובה, מפרש הלשון 'בפיך', שצריך להתוודות על העוונות, שהרי עיקר מצות תשובה הוא החרטה והידוי על העונות. ויש להתודות על עונם ועונות אבותיהם. וכמו שאנו אומרים בתפילה 'אבל אנחנו ואבותינו חטאנו'.

קול ישוב לב דסאטמאר ומוסדותיו בארה"ק ת"ו

ויזרע יצח"ק מאה שערים

בשם תלמידי מוסדותינו וכל קהל הקודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזלא טבא וגדיא יאה, מריחוק מקום וקירוב ליבאה, קדם מע"כ ידידינו החשוב האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, ביד רחבה ובמדה גדושה, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, בבואו תמיד לעזרת קהילותינו מוסדותינו, עומד לימין קדשו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א, בפעליו ובמעשיו הכבירים, שמו הטוב נודע בשערים, שבחו בפי ישרים, ה"ה

הרבני הגדיב החשוב הנכבד, רודף צדקה וחסד

מו"ה שלום יצחק יאקאבאוויטש הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

מעמודי התווך של מוסדותינו הק' בארה"ק

לרגל שמחת אירוסי בנו למזל טוב ובשעטו"מ

הבחור החשוב והמצויין, עדיו לתפארת ולגאון,

החתן כמר **ישראל** הי"ו

ארי שבחבורה במתיבתא קרית יואל סניף ויואל משה

וצרופה ברכתינו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שיזכה לרוות מיוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא, וכל טוב סלה.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה

הנהלת קהילות ומוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש

תקיעה גדולה אחר נעילה, טעמו ונימוקו

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

ב'טור' סי' תרכ"ד איתא: "ותוקעין תשר"ת זכר לתקיעת היובל שהיתה ביו"כ, ויש נוהגין לתקוע מיד אחר תפלת נעילה קודם ערבית, אע"ג דעדיין לא הבידלו אין חוששין כיון שתקיעת שופר אינה מלאכה, ונכון יותר להמתין עד אחר ערבית ואף דיתקע קודם שהבדיל כיון שהבדיל בתפלה", עי"ש. וכ"כ ב'שולחן ערוך' (סי' תרכ"ג, ו), וב'בית יוסף' וב'דרכי משה' מביא כמה משיטת הראשונים שסוברין דתוקעין רק תקיעה אחת, וכ"כ ברמ"א שם "דכן נוהגין במדינות אלו" עי"ש. ודבר בעתו הוא לבאר קצת טעם הענין, ובמה תלוי הצדדים אי תוקעין תקיעה א' או תשר"ת.

רב האי גאון ב'שערי תשובה' (סימן ס"ז) ביאר הטעם בזה, וזל"ק: "וששאלתם על ענין תקיעת שופר במוצאי יום הכפורים מנהגינו לתקוע תשר"ת במוצאי יוה"כ בכל מקום ולא מצינו טעם חובה, אלא כי הוא זכר ליובל שנאמר בו תעבירו שופר בכל ארצכם ומנהגינו בכל שנה אטו יובל", עי"ש. והכונה הוא למאי דמבואר ומפורש במס' ר"ה (ח:) מראש השנה ועד יום הכפורים לא היו עבדים נפטרין לבתיהם ולא שדות חוזרות לבעליהן **תקעו בית דין בשופר ביום כפור עבדים נפטרין לבתיהן ושדות חוזרות לבעליהן**, על כן אנו עושין כן זכר לזמן הבית, וכן מבואר בתוספות מגילה (דף ד: ד"ה וי'עבירנו) ועוד ראשונים, וטעם זה העתיק הטור לעיל.

אולם במס' שבת (קיד:) כבר תמה ע"ז, וזל"ק: שהתקיעה זכר ליובל כי למה תוקעין בכל שנה ושנה וכי היה יובל בכל שנה ושנה, וע"כ כתבו בשם ר"י דמה שתוקעים במוצאי יוה"כ אינו אלא להודיע שהוא לילה ויאכילו את בניהם שהתענו וגם להכין סעודת מוצאי יוה"כ שהוא כעין יו"ט", עי"ש. ובשו"ת 'מן השמים' (סימן פ"ד) תמה תמי' אחרת, וזל"ק: "יש מפרשים כי הוא זכר ליובל שנאמר בו תעבירו שופר בכל ארצכם **ואם כן הי' ראוי לתקוע ביום ולא בלילה** שהרי ביום נאמר הכתוב ביו"ם הכיפורים", עי"ש. וכן הקשה הסמ"ג (לאוין ס"ט), ועוד הקשו הראשונים [סמ"ג לאוין ס"ט, הגהות מימוניות סוף הל' שביתת עשור ועוד] דבשביל זה לא יהיו עושין כן בכל שנה אלא בזמן היובל", עי"ש.

אולם ב'חידושי הריטב"א' (ר"ה כו:) הסביר הטעם שעושין כך בכל שנה ושנה, וזל"ק: "הטעם כדכתב רבינו האי ז"ל שהוא זכר ליובל ולפי שאין שנת היובל ידוע לכל, תוקעין בכל שנה ושנה", עי"ש. וכ"כ 'בעל העיטור' (הל' יוה"כ) ועוד, וכן ה'אבודרהם' ביאר במתק לשונו: "ולפי שאינו ברור חשבון זמן היובל התקינו בכל שנה לתקוע זכר ליובל שהיה בזמן בית המקדש קיים שיבנה במהרה בימינו", עי"ש.

דבר חידוש כתוב בספר 'בגדי ישע' (תרכ"ג סעי' ו') דאדרבה התקועות אינם זכר לדבר רק ענין תפלה ע"ז, וזל"ק: "טעם זכר ליובל שהיתה ביוה"כ, ועכשיו אין היובל נוהג **לכך מתעוררין אנחנו להתפלל שנזכה במהרה למנות שמיטין ויובלות** כן נ"ל, כי הקשו על טעם הזה למה תוקעין בכל השנים הלא אין יובל רק

אחת לחמישים שנה ולפי מה שכתבתי אתי שפיר", עי"ש.

וב'אבודרהם' (שם) ביאר עוד טעם שתוקעין שופר בזמן נעילה, וזל"ק: "וגם תוקעין אותו כמו העבדים כשיוצאין לחירות תוקעין לחירות דרור", עי"ש, והכונה דישראל ג"כ יוצאין לחירות במוצאי יוה"כ. ובאמת ראוי להבין מאיזה עבדות יוצאין לחירות.

אולם מציינים לזה להסביר דבריו הק' לספר 'אהל מועד' [לחד מקמאי ר' שמואל ירונדי תלמידו של הרשב"א] וזל"ק: "ואני מוסיף על דברי הגאון ואומר שהתקיעה היא סימן טוב ולומר שכשם שתקיעה של יוה"כ של יובל היא סימן לצאת הכל לחירות **כן אנו תוקעין בכל מוצאי יו"כ לסימן טוב שיצאנו לחירות מן העוונות שכולם נמחלו לנו**", עכל"ק, וכעין זה כ' ב'לבוש' (תרכ"ג): "ועוד כי תקיעת השופר הוא סימן חירות כי ביום הזה נעשו הנשמות חירות מעבירות הגופות וגם הגופות נשתחררו משעבוד עונשן", עי"ש.

עוד טעם ביאר 'רב האי גאון' שם בתשובתו, וזל"ק: "כדי לערבב השטן" עי"ש. ובריטב"א [שם] ועוד הקשו ע"ז ב' קושיות וזת"ד: א. דשטן ביומא דכיפורי ליתא כדאיתא בנדרים וביומא, ועוד שתוקעין לאחר מעריב שכבר חול, עי"ש.

וידוע מש"כ ה'כלבו' וה'ארחות חיים' (סוף הל' יו"כ) וזת"ד הק': יש אומרים שטעם תקיעה זו כדי לערבב השטן שחוזר לשלוט במוצאי יום הכפורים, כי ביום הכפורים לא היה בו כח לשלוט בישראל לפי שהם כמלאכי השרת לכל דבריהם, והיינו דאמרינן במסכת יומא (שם) שטן בכולי שתא אית ליה רשות לאשטני אבל ביומי דכפורי לית ליה רשות שנאמר יגער ה' בך השטן, השט"ן בגימטריא שס"ד הרי לך יום אחד פחות מימות החמה שהם שס"ה, הרי לך יום יותר על שמו והיינו יום הכפורים, כדאיתא בברייתא דרבי אליעזר (פדר"א פמ"ו) לפיכך נותנים שוחד ביום הכפורים לסמא"ל שלא יבטל קרבנם, שנאמר גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, שעיר חטאת שכל עונותיהם של ישראל עליו שנאמר ונשא השעיר עליו את כל עוונותיו אל ארץ גזירה, ראה סמא"ל שלא מצא עוון לישראל ביום הכפורים אמר לפני הקב"ה רבש"ע הן עם אחד בארץ כמלאכי השרת בשמים, מה מלאכי השרת יחפי רגלים אף ישראל כן ביוה"כ, מה מלאה"ש אין בהם אכילה ולא שתיה אף ישראל כן, מה מלאה"ש שלום ביניהם ונקיים מכל חטא אף ישראל כן, והקב"ה שומע עדותם של ישראל מקטיגורם ומכפר להם על עוונם, ובמוצאי יום הכפורים חוזרין להנהגתם הגשמית חוזר גם השטן בתוכם, ולפיכך תוקעין כדי לערבבו, והוא סבור שזו היא התקיעה שימות בה ויבהל לבקש על נפשו", עי"ש.

טעם נפלא כעין זה ביאר בשו"ת 'מן השמים' שהשיבו לו מן השמים טעם זה, וזל"ק: "הנסתרות לה' אלקינו, וביום הכיפורים כל פנים מאירים וכל עון נאלח ובאותו יום נחתמים הספרים בחותם המלך, והשטן על הר גבוה יעלה וירד ועבר יומו ובטל קרבנו, ובמוצאי יוהכ"פ סריסי המלך הגיעו ויבהילו להביא אותו אל המלך ולקחת הספרים הן למות הן לשרוש הן לעונש נכסין ולאסורין, ולהמתין עליהם עד אשר יראה אם ישובו אותם הנדונים או אם יתנחמו מן חטאתם ויתקרע גזר דינם, ואזי השטן בוכה ומתמרמר ופותח בלשון הרע וצריך לתקוע אז תשר"ת, ורוח מלפניו יעבור **כל כלי יוצר עליך לא יצלח וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיע זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי נאום ה'** [ישעי' נד י"ז], **וצריך אזי זרע קודש לומר פסוק זה אחר התקיעה**".

כעין זה כתוב ב'רוקח' באופן אחר דתוקעין לא בשביל "ערבוב השטן" רק להראות שנצחו השטן, וזל"ק: "ומנהג שלנו **לתקוע רק תקיעה אחת לומר נצחו השטן** לפי שבפרקי דר' אליעזר (פמ"ו) יום הכפורים מכפר על עבירות קלות וחמורות שנאמר (אחרי טז, ל) מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו וגו' ראה סמא"ל שאינו מוצא בהן חטא אמר לפני הקב"ה רבונו של עולם יש לך עם אחד בארץ דומה למלאכי השרת שבשמים, מה מלאכי השרת הולכים יחפים כן ישראל ביום הכפורים וכו', והקב"ה שומע עדותו של ישראל מן הקטיגור שלהן ומכפר על כל עונותיהן ועל כל עם הקהל יכפר ואומר מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", עי"ש. וב'שבלי לקט' (שכ"ב) האריך בזה, וזל"ק: "ולפיכך תוקעין במוצאי ליל יום כפור **להודיע כי נצטדקו בדין**, וכן מנהג העולם כשחוזרין מעורכי המלחמה ונצחו את שונאיהם חוזרין בחדוה ובתרועה להרים קול, ודומה לזה מצינו בפסיקתא דסוכה (ויק"ר פ"ל ב) שובע שמחות את פניך (תהלים טז, יא) שבע כתיב, אלו שבע מצות שבחג, ואלו הן: ארבעת מינין שבלולב, סוכה, חגיגה ושמחה. אם חגיגה

למה שמחה ואם שמחה למה חגיגה. אמר רבי אבין לשנים שנכנסו לדין אצל הדיין ולית אנו ידעין הידין הוא נצח אלא היידין דנסיבי כידין בידיה אנן ידעין דהוא נצח. כמו כן לפי שישראל [ושרי] אומות העולם נכנסין ומקטריגין לפני הקב"ה בראש השנה ולית אנן ידעין האדין אינון נצוחייא, אלא כשישראל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן ואתרוגיהן בידיהן אנן יודעין דישראל אינון נצוחייא לכך מזהיר משה ואומר לישראל ולקחתם לכם ביום הראשון", עי"ש.

והוסיף ביותר בשם אחיו רבי רב בנימין זצ"ל דמה שנהגו לתקוע במוצאי יום הכיפורים לפי שהשופר הוא סניגורן לישראל בראש השנה והקב"ה עומד מכסא דין לכסא רחמים ומצדיק אותם בדין, היאך מה דאת אמר עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר, ועתה שהן יוצאין מבית הדין זכאין וגזר דינן נחתם לזכות **הסניגור שלהם הוא יוצא עמהם ומשמיע קולו בשמחה**, וכן דרך העולם כשבעלי הריב נוצחין את הדין הן מקלסין את סניגורן ושמחין עמו", עי"ש.

עוד טעם מובא בראשונים וב'בית יוסף': דאמרינן שם במדרש במוצאי יום הכפורים בת קול יוצאות ואומר לך אכול בשמחה לחמך, וכן יסד הפייט 'אחר גמר מיצוי אכול רצוי ורצוי', ומפני שאין יו"ט זה מפורסם עשו בו תקנה לפרסמו, ולכך תוקעין קשר"ק כדאמרי (שבת לה:) תוקע ומריע ותוקע, עי"ש. וזה לשון מהרי"ל (מנהגים נעילה יו"כ אות ל') "ואמר מהר"י סג"ל שבתקיעה זו מראה שהוא יו"ט להלאה ולהרבות בסעודה בזה הלילה ונכנסים ימי שמחה שהיו מחנכין המזבח, ועוד בת קול מכרזת ואומר במוצאי יו"כ לך אכול בשמתה לחמך", עי"ש.

ב'טורי זהב' כתב עוד טעם בזה (שם סק"ב), וזל"ק: "הטעם המובחר לתקיעה זו שהוא סימן לסילוק שכינה למעלה שנאמר עלה אלקים בתרועה", עי"ש. וטעם זה מבואר נמי במטה משה ובלבוש. וב'לבוש' האריך בזה, וזל"ק: "ותוקעין תקיעה א' שהוא סימן לסילוק שכינה שמסתלקת ועולה עד לרקיע כמו שהיה במתן תורה, דכתיב במשוך היובל המה יעלו בהר וכתיב עלה אלקים בתרועה", עי"ש.

ובאמת המנהג הזה כבר נזכר בזוהר הק' פ' פנחס (רנה:), וזל"ק: "בהאי יומא תקינו לתקוע בשופר לסלקא קול דאיהו וא"ו לחרות דאתמר בה (ישעי' סג, ט) בכל צרתם לו צר בא', ובו' קרי" וכו', עי"ש. ובספר 'טור ברקת' (תרכ"ג) מביא את דברי הזוהר הק' הנ"ל וביאר דברה"ק, וזל"ק: "הדבר מובן כי עתה עולה למקום החירות דאלו למטה לו צר שמתאחזים הדינים ממנו כי נגע בכף ירך יעקב ובעלותו שבעה רקיעים אין עוד צרה והוא בן חורין", עי"ש. ולפי שנתבאר בדברי המקובלים הכונה דכידוע יובל הוא חירות, ובעולמות העליונים עולם היובל הוא עולם החירות [מדת בינה], וכשתוקעין שופר נתעורר עולם ההיא וליכא שום דינין וצרות רק חירות.

וידוע דבריו הקדושים של הרב בעל התניא זי"ע בספרו הק' 'ליקוטי תורה' (דרושים לר"ה ד"ה בירושלים) וזתדה"ק: דהנה בזמן שביהמ"ק קיים הי' נוהג מצות יובלות ועיקרו של שופר נאמר בתורה ביום הכיפורים של יובל והעברת תרועה תעבירו שופר בכל ארצכם, ועל ידי זה וקראתם דרור בארץ לכל יושביה שנפטרו עבדים לבתיהן, והענין הוא דשופר של היובל הוא מבחינת השופר הגדול של לעתיד לבוא כמש"כ והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לד' בהר הקודש בירושלים, והיינו כי ענין יציאת העבדים לחירות הוא ע"י גילוי מבחי' עלמא דחירו שהוא מעין הגילוי שיהי' לעתיד לבוא בבחי' שופר גדול, וז"ש הכתוב (בהר כה, יב) יובל היא קודש תהיה לכם, היינו באותו הר הקודש של השופר הגדול, **אמנם עכשיו שבעונותינו חרב ביהמ"ק ובטלו היובלות, אעפי"כ יש לנו יוהכ"פ שבו מאיר בחי' עלמא דחירו של היובל וע"כ יש בכוחו של יוהכ"פ להעלות אף את האובדים והנדחים מאשור ומצרים מהאושר והתענוג החומרי מחד ומהמצור והמצוק והיסורים מאידך, ולפיכך תוקעים ביוהכ"פ אחר תפילת נעילה תקיעה אחת שהוא מבחינת שופר גדול בחי' עלמא דחירו דאחר העליה הגדולה של גמר היום בנעילה מאיר מעין התגלות של והיה ביום ההוא**, כי התקיעות של השופר דראש השנה זהו בחי' שופר סתם, אבל ביוה"כ שמאיר בו בחי' יובל עלמא דחירו תוקעין אחר תפלת נעילה שהוא מעין בחי' התגלות דשופר הגדול, והיינו בחי' נעילה שאז הוא העלייה הגדולה והוא בחי' התגלות זו דשופר גדול וע"כ הוא גמר חתימה ויש בו ביטול בנבראים, אך באמת כל זה הוא רק הארה מבחי' שופר גדול ועיקר התגלותו באמת יהי' לעתיד לבוא בב"א כי אז יתקע בשופר גדול ממש, עי"ש.

ויש עוד הרבה ענינים בזה ונמשיך בעז"ה בשנה הבאה בעיה"ק ירושלים

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Contol Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211

Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

בזה

ויום טוב הי' עושה בצאתו בשלום מן הקודש

הננו בזה להודיע לכל אנשי שלומינו היקרים הע"י, אשר

עריכת
שלחן הטהור
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במוצאי
יום הקדוש

יתקיים בעז"ה

בהיכל בית המדרש הגדול
בשעה 10:30

בשירה וזמרה
בתופים ובמחולות

יחד כל הקהל הקודש
זקנים עם נערים

אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו

הנהלת הקהלה

נ.ב. בעז"ה יהי' מוכן סעודת יו"ט בהרחבה להאורחים החשובים.

חוקים להורותם
הלכות ועדינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים ומעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

בדין בניית סוכות ברחוב לאור מה שמצוי עכברים [מייז]

ההלכות נכתבו בקיצור, וטעמיהם ומקורותיהם נתבארו באריכות בספר "חוקים להורותם"

סוכה שמפחדים לישון בה

סוכות הנמצאות במקומות שלרוב בני אדם יש פחד לישון בהם, יש הסוברים שאין יוצאים כלל באותה סוכה, ואפילו לשאר דברים אין יוצאים בהם, ודוקא כשמתיירא מחשש היזק הגוף, אבל אם מתיירא רק מחמת היזק ממון יוצאים בה.

ברמ"א (סי' תר"מ סעי' ד') הביא דעת המרדכי דסוכה בעינן שתהא ראויה לכל התשמישים שראויים לעשותם בבית, דהחיוב היא משום "תשבו כעין תדורו" ולכן צריך שיהא כמו דירה שראויה לכל התשמישים, ולפיכך אם עשה סוכה במקום שמצטער לישון בה או שמתיירא לישון בה מחשש ליסטים או גנבים, אינו יוצא בסוכה זו אפילו בדברים שאינו מצטער בהם, כיון דאינו כעין דירה דהא אינו יכול לעשות בה כל צרכיו, וכן הביא המ"א (סק"ז) בשם הלבוש (סעי' ד') דיש למחות באותם שעושים סוכות ברחובות שא"א לישון שם מחמת מורא הגנבים שיזיקו לגופו.

סוכות הנמצאות ברחוב

ויש ליזהר בזה כדמצוי בזמנינו בסוכות הנמצאים ברחוב במקומות פתוחים או במקומות שמטיילים שם, ועפ"י רוב הסוכות הם פרוצות ואין בהם ד' דפנות ודלתות, או סוכות המיוחדות לחנויות והם בנויות ברשות הרבים, והם נמצאות במקומות שאנשים מפחדים לישון שם, והמיקל בזה יש לו על מה לסמוך.

דהחכם צבי (בתשו' סי' צ"ד) חולק בזה ודעתו דאף בסוכה שאינה ראויה לשינה, יוצאים בה באכילה, וסברתו דתשבו כעין תדורו אינו דין בסוכה, דצריכה שתהא ראויה לכל תשמישי הדירה, אלא זהו רק דין באופן קיום מצות סוכה, וכל זמן שיכול לקיים המצוה כתיקונה הרי זה נחשב תשבו כעין תדורו, והביא ראיה לזה מהא דמבואר (סוכה כג.) דר"ע עשה סוכתו בראש הספינה אף שהרוח מצויה שם ועוקרתה כמו שבאמת עקרה, ומסתמא אין הדרך לישון שם כיון דיכולה ליעקר באמצע השינה, ואפ"ה עשאה כדי לאכול שם ע"כ, וליישב דעת המחמירים, צ"ל כיון דבסוכה שבראש הספינה, כל זמן שהסוכה קיימת היא ראויה לישב ולישון שם, לכן נחשבת תשבו כעין תדורו, משא"כ בסוכה שמפחדים לישון בה, אז אפילו שהיא קיימת א"א לישון בה, ולמעשה בביאוה"ל (ד"ה דמתירא) כתב דאף דלכתחילה צריך לעשות הסוכה במקום הראוי לכל התשמישים, אולם בדיעבד המיקל בזה יש לו על מי לסמוך.

סוכה ברחוב במקומות שמצוי עכברים [מייז]

במקומות שמצוי עכברים ומפחדים לישון בסוכות העשויים ברחוב על הקרקע, יש להקפיד לתקן עצה שהעכברים לא יוכלו ליכנס לסוכה [כגון הנחת רשת מהקרקע מסביב לדפנות, ולהתקין דלת ראויה ליסגר כראוי].

דסוכה שיש בה עכבר רוב האנשים מפחדים לישון בה, ויש הזה גם חשש היזק הגוף, שהם יכולים להזיק, ולכן צריך לתקן אותה בענין שלא יוכלו ליכנס לתוכה, וכן שמעתי למעשה מפי הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א, ודלא כאותם שרצו להקל מחמת דהוי מכת מדינה וכמו צינה במקומות הקרים, דהרי אותם העושים הסוכה בבית וכדו' אינו מצוי חשש זה, וכן ראיתי מובא מהגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א.

והמיקל יש על מה לסמוך (כנ"ל).

סוכה שמפחדים לאכול בה

ואם גם מפחדים לאכול בסוכה מחמת העכברים או אין מרגישים בנוח לאכול שם, אזי אין יוצאים בה מעיקר הדין.

דכיון דמצטערים לאכול שם הרי יש בה משום מצטער פטור מן הסוכה, וממילא בליל הראשון דיש חיוב לאכול [כביצה פת או לפחות כזית] בסוכה, יש בזה חשש דאינו יוצא בה החיוב, ובשאר הימים יש חשש דאין לברך שם משום חשש ברכה לבטלה, וכן אם יש לו מקום אחר או עצה לתקן סוכה זו, הרי הוא מחוייב לתקנה, וכפי שמצינו דיש חיוב לתקן הסוכה שלא יזיק הקור או החום או שאר דברים המצערים, עי' בס' חוקים להורותם (פרק לו) באריכות.

הלכות המצויות בתפלה בעשי"ת

א] העומד באמצע פסוקי דזמרה בשעה שאומרים הש"צ עם הציבור מזמור "שיר המעלות ממעמקים" יכול לאמרו אפילו באמצע פסוקי דזמרה וכשיסיים ברכת ישתבח יכול לאמרו שנית [א] וי"א דשב ואל תעשה עדיף ולא יאמרנו עתה עמהם [ב]

ב] וכן אם עומד באמצע פסוקי דזמרה בשעה שהציבור עונים "המלך" רשאי לאמרו עמהם עכ"פ בין פסוק לפסוק [ג] ויסיים אח"כ יושב על כסא רם ונשא [ד] ושוב יחזור לתפילתו על הסדר.

ג] אם שכחו לומר "שיר המעלות ממעמקים" וכבר התחיל הש"ץ קדיש שוב לא יאמרוהו בין קדיש לברכו [ה]

ד] אם לא אמר "זכרינו לחיים" ו"מי כמוך" "וכתוב לחיים" "בספר החיים" אם כבר סיים הברכה לא יחזור שוב לאמרו [ו] ואם נזכר לאחר שאמר ברוך אתה ה' לא יסיים "למדינו חוקיך" אלא יגמור הברכה [ז]

ה] ואם נזכר קודם הזכרת השם של חתימת הברכה י"א שיאמרם במקום שנזכר [ח] אך הרבה אחרונים כתבו שחוזר לומר "וכתוב לחיים" ויסיים נוסח הברכה שאח"כ אפילו שיצטרך לומר שוב האל ישועתינו אין בזה חשש [ט]

ו] יש מי שאומר שאם עדיין לא התחיל את הברכה שלאחריה יכול לומר שם מה ששכח כגון אם שכח לומר "זכרינו" ונזכר לפני שהתחיל אתה גיבור יכול לאמרו שם [י] ויש המפקפקים בדבריו דאין לעשות כן משום דהוי הפסק [יא]

ביאורים והוספות

(א) אבל אין חיוב בדבר כיון שאינו דבר שבקדושה שיש עליו חיוב לענות עיין באלף למטה סימן תקפ"ד סק"ב וסימן תרי"ט סקל"ב שמביא ראיה להתיר ממה שהמג"א בסימן (תכ"ו סק"ו) מתיר לומר הלל עם הציבור באמצע פסוקי דזמרה שהרי מותר להוסיף מזמורים באמצע פסוקי דזמרה כמו שאנו מוסיפים בכל שבת אמנם י"ל דכיון שהאומרים אותו יסודתו בהררי קודש ע"פ רבינו האר"י ז"ל לאמרו בין ישתבח ליוצר והאומרו במקום אחר הריהו כאומר סתם מזמור ולכן לכאורה מוטב שיאמרנו ביחידות כשיגיע למקומו ומ"מ אפשר כיון דהציבור עומדים בין ישתבח ליוצר רשאי להשתתף עמהם ולומר עמהם ולמעשה מסיק שם דהאומרו עם הציבור אין מזניחין אותו.

(ב) קצה המטה סקי"ח.

(ג) כן הוא לדעת המטה אפרים הנ"ל וכאן עדיף יותר דטעם אמירת המלך בקול רם מבואר במטה אפרים כדי להראות לכל שאנו ממליכין עלינו את הקב"ה ומקבלים מחדש את עול מלכותו ית"ש ולכן לא יפרוש מן הציבור כמבואר במשנ"ב (סימן נ"א סק"ח) לענין מודים דרבנן ועיין בשו"ת שאילת שאול ח"ב סימן ס"ז שכתב דאין להפסיק באמצע פסוקי דזמרה באמירת המלך.

(ד) בשו"ת מקדש ישראל (סימן קי"ח) כתב דלכתחילה יתחיל מהקל בתעצומות עוזך דתיבת המלך לעצמו אין לו שום פירוש ומשמעות עם מה שאמר מקודם ולכן יאמר עכ"פ הפסוק כולו כדי שיהיה לו משמעות באמירת תיבת המלך.

(ה) קצה המטה (סימן תקפ"ד סקי"ז) דמקום אמירתו הוא דווקא לפני קדיש ובהליכות חיים מביא דאם אירע לו כן שהתחילו קדיש אמר שיר המעלות ואח"כ אמר שוב חצי קדיש.

(ו) שו"ע סימן תקפ"ב ס"ה כיון דהוא רק תקנת הגאונים אין מחזירין אותו.

(ז) כמבואר בשעה"צ סימן קפ"ח סקי"ח דכל דבר שאין מחזירין אותו אין אומרים למדינו חוקיך.

(ח) כ"כ בשו"ע הרב (סי' תקפ"ד ס"ו) לגבי כל ארבע הזכרות שתיקנו הגאונים ובמטה אפרים (סעיף י')כתב כן רק בהזכרת "וכתוב לחיים" שלא יחזור לתחילת וכל החיים ואף שצריך להיות מעין החתימה מ"מ הרי גם האל ישועתינו אינו כ"כ מעין החתימה והטעם שלא יחזור לתחילת וכל החיים לפי שאמירת האל ישועתינו הוא ג"כ אמירת שם ולכן אומרו במקום שנזכר וימשיך ברוך אתה ה' הטוב וכו'.

(ט) כ"כ בפרמ"ג בא"א (סק"ד) א"א בוטשאטש מהדו"ת משנ"ב (סקט"ז) דאין חשש בהזכרת השמות שנית משום שהוא דרך שבח ובקשה ולא נוסח של ברכה ובדרך שבח והודאה מותר להזכיר השם.

(י) כ"כ באשל אברהם בוטשאטש והביאם להלכה באלף המגן סקכ"ה.

(יא) בן איש חי (נצבים אות כ') וכן היא עפ"י מסקנת המשנ"ב סימן קי"ד סקל"ב שכל הדברים שאין מחזירין אותו אין לאמרם בסיום הברכה אע"פ שלא התחיל הברכה שלאחריה.

ז] אם שכח להזכיר אחד מאלו יאמרנו באלוקי נצור לאחר ה"יהיו לרצון" הראשון (יב)

ח] אם טעה וסיים "האל הקדוש" או שהוא מסופק אם אמר המלך הקדוש אם נזכר תוך כדי דיבור אומר המלך הקדוש כל זמן שלא התחיל ברכה אחרת אבל אם נזכר לאחר כדי דיבור או שכבר התחיל ברכה אחרת חוזר לראש (יג)

ט] אם מקפיד להתפלל כל התפילה מבפנים בתוך הסידור אפילו אם מסתפק אינו צריך לחזור דמסתמא אמר כראוי (יד)

י] בראש השנה וביוה"כ אם יודע שהתפלל כל הנוסח של ובכן תן פחדך ומסופק אם סיים המלך הקדוש א"צ לחזור דמסתמא אמר כפי נוסח הברכה הכתובה (טו)

יא] אם בשעה שאמר זכרינו ומי כמוך היה בדעתו לומר המלך הקדוש ולאחר מכן מסתפק אם אמר כראוי אינו צריך לחזור וטוב להרהר בלבו הברכות מתחילת השמונה עשרה (טז)

יב] כל הדין דחוזר לראש אם הוא מסתפק זהו רק אם נתעורר לו הספק כשהוא עדיין בתוך תפילתו או מיד לאחר התפילה אבל אם כשהתפלל היה בדעתו להזכיר כהוגן ולאחר זמן מופלג מהתפילה מתעורר לו ספק אם אמר כהוגן אינו חוזר (יז)

יג] אם נזכר תוך כדי דיבור אבל טעה וחזר ואמר ברוך אתה ה' המלך הקדוש יצא (יח)

יד] אם טעה בר"ה ויוה"כ ואמר אתה קדוש ודילג נוסח לדור ודור ובכן תן פחדך וסיים המלך הקדוש כמו בעשרת ימי תשובה יצא (יט) **וימשיך בסדר התפילה באמירת אתה בחרתנו ולא יאמר ובכן תן פחדך לפני אתה בחרתנו משום חשש הפסק** (כ)

טו] המאריך בתפילת הלחש וכשהגיע הש"ץ לקדושה עדיין עומד באמצע ברכת אתה קדוש יש מתירים לענות קדושה עם הציבור במקום שעומד שם ואפילו עומד בסוף הברכה כל שלא אמר ברוך אתה ה' של סיום הברכה יאמר שם קדושה עם הש"ץ ואח"כ יתחיל מקדוש אתה (כא) **ויש אוסרים לומר שם קדושה עם הש"ץ אלא יפסיק בשתיקה ויקשיב וישמע** (כב) **ואם אמר שם קדושה יחזור לתחילת ובכן תן פחדך** (כג)

ביאורים והוספות

(יב) כף החיים סקכ"ז סקל"ב הובא באלף המגן שם.

(יג) שו"ע תקפ"ב ס"א.

(יד) עיין כף החיים סק"ו וכ"כ בספר הלכות חג בחג פ"ה הערה 27) ודווקא אם כתוב שם רק המלך הקדוש דאז אנו אומרים שוודאי אמר כפי הכתוב שם).

(טו) משנ"ב סק"ד חיי אדם כלל כ"ח ס"ח כיון דלא שייך לומר בזה שאמר כהרגל לשונו בכל השנה דהרי מוסיף לומר קודם סיום הברכה נוסח אחר ובוודאי אמר כשיגרא דלישנא של תפלת ר"ה וחתם בהמלך הקדוש ובכף החיים כתב דמסתמא מתפלל בסידור ואמר המלך הקדוש כמו שכתוב בסידור.

(טז) אשל אברהם בוטשאטש וטעמו דבכה"ג סומכים על מחשבתו שהיה בשעת אמירת מי כמוך ומסתמא זכר לומר כראוי דיתכן שיש חזקה שאמר כמו שזכר מקודם ועיי"ש שהוא בעצמו נהג לחזור שוב מתחילת השמו"ע בהרהור לבד בצירוף ספיקת הפרמ"ג דהרהור כדיבור.

(יז) דאמרינן מסתמא אמר כהוגן כיון שהיה כן בדעתו כמבואר במשנ"ב סימן תכ"ב סק"ו וסימן קי"ד סל"ח) בשם המור וקציעה ומגן אברהם.

(יח) אע"פ ששהה ג' תיבות באמירת ברוך אתה ה' דאינו הפסק כיון שהוא מאותו הענין כ"כ בשו"ת אבן ישראל ח"ט סימן ס"ג בהגהות לסימן זה.

(יט) סימן תקפ"ב משנ"ב (סקי"ז) דנוסח זה אינו לעיכובא ואין מחזירין אותו ולכן אם נזכר אחר שהזכיר השם לא יסיים למדינו חוקיך כיון שהוא דבר שאין מחזירין אותו.

(כ) כ"כ בשו"ת להורות נתן ח"ה סימן ל"ז דאף לשיטת האשל אברהם דרשאי לומר זכרינו ומי כמוך לאחר חתימת הברכה היינו דווקא שם כיון דלדעת התוספות (ברכות י"ד ע"ב) מחזירים אותו אף דלהלכה לא קיי"ל כן מ"מ חמור יותר מוכן תן פחדך דלא מצינו מי שסובר דמחזירים אותו אמנם בספר מקראי קודש (ימים נוראים סימן ע"א) כתב דלדעת האשל האשל אברהם גם לענין ובכן תן פחדך רשאי לומר אם נזכר לפני שהתחיל אתה בחרתנו אך גם לדעת הלהורות נתן דהוי הפסק מ"מ בדיעבד אם אמר ובכן תן פחדך לאחר סיום הברכה לא הוי הפסק כמו שכתב במחצה"ש (סימן רצ"ד סק"ד) דהא דהוי הפסק היינו דלכתחילה לא יחזור אבל בדיעבד עלתה לו התפילה ולא הוי הפסק כ"כ בשו"ת להורות נתן.

(כא) עיין בספר מעורר ישנים (סימן כ"ו אות קפ"ג) וראיה לדבר ממה שכתב בשו"ת גינת ורדים דקדושה אינה תוספת שמוסיפין בין ברכה שניה לשלישית אלא היא מגופה של ברכה שלישית בעצמה.

(כב) כ"כ בקיצור הלכות המועדים (דיני שחרית לר"ה ס"ז) ובאשי ישראל (פרק מ"ה ס"ק קכ"ו) דאף דבכל יומות השנה אם התחיל ברכת אתה קדוש והש"ץ הגיע לקדושה אם המתפלל הגיע רק עד יהללוך סלה יענה לקדושה ויחזור לאתה קדוש אבל בר"ה ויוהכ"פ כשהתחיל ובכן תן פחדך ועומד בקדוש אתה ונורא שמך לא יענה לקדושה עיי"ש.

(כג) שו"ת משנת יוסף ח"ט סימן קמ"ח) וטעמו עפ"י המבואר בסידור האריז"ל שיש לומר ד' פעמים ובכן כנגד שלשה אבות ודוד המלך וא"כ כל אלה יחדיו צמודים ואין להפסיק ביניהם כלל.

וַיִּבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יִצְחָק:

שיר ושבחה תרנגה שפתינו, להביע ברכת מזל טוב מעומק לבבינו, לידידינו וידיד נפש כל ח'
לא ישבות יומם ולילה, צדקתו וחסדו מפורסם לשם ולתהילה, במסירות נפלאה עד אין קצ
ותיק ועושה חסד בפעליו הכבירים, ויזרע **יצח"ק** מאה שערים, להגדיל תורה באמיץ כח
מריחוק מקום וקירוב לב מצודתו פרוסה עלינו, לדאוג לכל צרכינו, כל השומע לו **יצח"ק**

הרבני הנעלה הנכבד המפואר, מוכתר בכל תואר

מו"ה

שלו' יצחק יאקאבאוויטש

הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בווילליאמסבורג יע"א

פטרון חבורת "תורתך שעשועי" דקהילתינו הק'

לרגל אירוסי בנו החתן החשוב המופלג בתוי"ש
כמר ישראל נ"ו
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

תבורך בואת הברכה, בכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, ישלם ה' פעלו, וישוב לו גמולו בראש
וזכות לימוד התורה דרבים תעמוד לו להתברך ברב ברכות אשר על ראשו יופיע
רוכב ערבה, יברכו בברכה מרובה, בברכת ברוך אשר יקים דברי התורה, להנחיל אוהבי יש
תהי ברכותינו לראשו עטרה, בשיר הלל ושירה, וכל הברכות האמורות בתורה הקב"ה ישפיע
כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה, רב נחת מכל המשפחה, אושר ועושר וכל טוב עד בלי די

המברכים בברכת התורה, אסירי התודה וההוקרה

חבורת "תורתך שעשועי"
שע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר
בני ברק

זמן עשיית הסוכה

לפני יום כפור / מוצאי יום כפור [בלילה] / אחרי יום כפור

המדקדקים מתחילים מיד במוצאי יום כפור בעשיית הסוכה כדי לצאת ממצוה למצוה[1] [2]. ולמחרת יום הכפורים יסיים לבנות הסוכה אם אפשר לו[3]. אבל אם כשיעשנה במתון יצא יותר מהודר עדיף שיעשנה במתון[4].

ידבר מהסוכה – מסכת סוכה

מי שאינו יכול להתחיל מיד במוצאי יום הכפורים, לפחות ידבר מעניני הסוכה[5], או שילמוד קצת מסכת סוכה או מדיני סוכה[6].

עשרת ימי תשובה

יש אומרים שאין לעשות הסוכה בעשרת ימי תשובה, שאם ח"ו יצא דינו של ישראל ביוהכ"פ לגלות, עשיית הסוכה אח"כ היא במקום הגלות[7]. וי"א שאדרבה עדיף לעשותו בעשרת ימי תשובה, כדי שמצוה זו תכריע לכף זכות[8].

---

1 באלף המגן (על המטה אפרים סימן תרכד ס"ק טו) הביא שבספרים כתבו טעם לעשות הסוכה מיד אחרי יוהכ"פ, לפי שהיצר הרע מתקנא בנו לאחר יוהכ"פ, ומבקש להפיל אותנו מאגרא רמה לבירא עמיקתא, על כן יש להזהר להתחיל תיכף במצוה, על דרך קדמיה לרשיעא עד לא יקדמוך.

ועוד טעם כתבו כי במצואי יוהכ"פ אין לך אדם מישראל שאינו טהור מקדושת יוהכ"פ, באופן כי לא מלבד שהסוכה תהא נעשית מדברים שאינם מקבלים טומאה, נוסף עוד שתעשה בגוף טהור ונקי, להשרות שכינה במעשה ידיהם. ועיי"ש עוד "והמטריח עצמו בעשיית הסוכה עד שמזיע הוא תיקון לחטא הידוע ויזכה לתשובה שלימה".

2 כתב בכף החיים (סימן תרכד ס"ק לו) בשם ספר תוצאות חיים "במוצאי יום הכפורים מנהג הקדוש וכשר לתקן בסוכה איזה דבר קודם שיאכל, וכן גם כן טוב שביום י"א אחר תפילת שחרית קודם שיאכל יקנה דבר מצוה לולב או אתרוג אם אפשר". וכתב שם עוד (ס"ק לז) "והחכם עיניו בראשו להכין מערב יום הכפורים איזה דבר, כדי להתחיל באור מוצאי יום הכפורים בתיקון הסוכה", וכן הובא באלף המגן (שם ס"ק יד).

3 כתב הרמ"א (סימן תרכד) בשם המהרי"ל "והמדקדקים מתחילים מיד במוצאי יום כפור בעשיית הסוכה כדי לצאת ממצוה למצוה". ובסימן תרכה כתב עוה"פ הרמ"א "ומצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יום כפור, דמצוה הבאה לידו אל יחמיצנה". ופירש המשנה ברורה בשם המפרשים דבתחילה מדבר לענין הלילה של מוצאי יום כפורים, שאז הוא מתחיל בעשיית הסוכה, ובהמשך מיירי לענין יום שלמחרת יום הכפורים, שאז מתקן את כולה אם אפשר. ועוד שבתחילה מיירי לענין מי שמדקדק במעשיו שיתחיל דבר מה בסוכה מיד בלילה, ובהמשך מיירי לענין מי שאינו מדקדק במעשיו, שעכ"פ ביום המחרת אחר יציאה מבית הכנסת יתחיל ויגמור לעשות את כולה אם אפשר.

4 כתב המטה אפרים (סו"ס תרכד) "ובענין הסוכה שכתבנו שימהר בבנינה, בין יבין את אשר לפניו, שאם מחמת שיהיה מהיר במלאכתו לא תהיה מתוקנת כראוי בהידור וחיזוק, מוטב שיעשה במתון, שיהיה ארבע דפנות כהלכתן, ושיהיו עומדין כהלכתן בנוי ויופי, וצביונן וקומתן, ואשר יראה ה' פעלו והדרו בהדרת קודש יזכה ישב בסוכה של לויתן, אמן".

5 כתב בכה"ח (שם ס"ק לה) "ואם קשה עליו להתחיל בעשיית סוכה במוצאי יום הכפורים מחמת התענית והתפילות, או מפני שאינו מורגל לעסוק בעשיית סוכה בעצמו מאיזו סיבה, לפחות ידבר מעניני הסוכה עם בני ביתו".

6 כתב בערוך השלחן (סימן תרכד ס"ז) "ומי שאין לו מה לעשות, ילמוד קצת ממסכת סוכה או מדיני סוכה, ולמחרת יום הכפורים יתחיל לעשות הסוכה מיד, ומצוה הבאה לידך אל תחמיצנה".

דיני מעמיד

לכתחילה אין להעמיד הסכך בדבר שהוא פסול לסכך בו, אבל בדיעבד מותר גם כשהעמיד הסכך בדבר הפסול[9].

ולכן אם הגיע למקום שהעמידו הסכך על גבי מוטות של ברזל, ואין לו אפשרות לשנות הדבר, שפיר יכול לקיים בסוכה זו מצות סוכה.

טעמי איסור מעמיד

מצאנו שני טעמים באיסור מעמיד: א. משום שכיון שזה מעמיד הסכך, נחשב כאילו סיכך בהם[10]. ב. גזירת חכמים שחששו שאם נתיר להעמיד הסכך על גבי דבר פסול, יבואו לסכך בהם בעצמם[11].

על כותל אבנים

מותר להעמיד הסכך על גבי כותל שעשוי מאבנים וכדומה, ואין לחוש בזה משום מעמיד על גבי דבר הפסול לסיכוך[12]. וכן על קיר של בטו"ן[13]. אמנם נהגו להניח קורות של עץ תחת הסכך, שבאופן זה הכתלים הם רק מעמיד דמעמיד[14].

---

7 באליה זוטא הביא דברי המדרש "אמר רבי אליעזר למה אנו עושין סוכה אחר יום כפור, אלא שמא יצא דינו של ישראל ביום כפור לגלות, לכן עושין סוכה וגולין מבתיהם לסוכה", וביאר האו"ז שכוונת המדרש להקשות למה המדקדים עושים הסוכה אחרי יום כפור, הרי היה ראוי הקדים לעשותה לפני יום כפור, כדי להוסיף זכות שתכריע את הכף, כמו שמצינו בפוסקים לענין קדוש לבנה, וע"כ כתב במדרש כי שמא נתחייבו גלות ביום הכפורים, ועשיית הסוכה אח"כ היא במקום הגלות, ואילו כשעושים הסוכה קודם יום הכפורים לא נחשב זה לגלות. ומבואר בדבריו שאין לעשותו לפני יום הכפורים.

8 בשערי תשובה (שם סק"א) כתב שענין הגלות שנחשב הסוכה אינו עשייתה, אלא בעצם הישיבה בסוכה, וא"כ אדרבה, היה להקדים את עשייתה כדי שתכרע לכף זכות. ומציין להברכי יוסף שכתב שהמדקדקים עושים הדפנות ועצי הסכך קודם יום הכפורים, ובמוצאי יום הכפורים מניחים הסכך, אם לא כולו, מקצתו.

9 כתב בשו"ע (סימן תרכט ס"ז) "יש להסתפק אם מותר להניח סולם על הגג כדי לסכך על גביו: הג"ה. לכן אין לסכך עליו, ואפילו להניחו על הסכך להחזיקו, אסור. וה"ה בכל כלי המקבל טומאה, כגון ספסל וכסא שמקבלין טומאה מדרס". ומבואר במשנה ברורה (שם ס"ק כב) דיש אחרונים שפירשו שמדובר בסולם שהוא מקבל טומאה, והספק של השו"ע האם מותר להעמיד על דבר פסול או לא. ועז"כ הרמ"א ולכן אין להעמיד עליו את הסכך. ומסיק המשנה ברורה "דלכתחילה יש לזהר שלא להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה, אכן בדיעבד או שאין לו שאר דברים, קיימא לן דמותר להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה, כדמוכח בסוף סימן תרל". וכוונתו שמבואר בשו"ע (שם ס"ט) הסומך סוכתו על כרעי המטה, אם יש בה גובה י' טפחים מן המטה לסכך הרי הוא כשרה, וכתב המשנה ברורה (שם ס"ק נט) "דאף דמעמיד על גבי מטה שהיא מקבלת טומאה, לא איכפת לן בזה, דקבלת טומאה על הסכך נאמר ולא על הדפנות, ומ"כ לכתחילה נכון להזהר בזה, כי יש מן הפוסקים שמחמירין בזה". ועיי"ש בשעה"צ (ס"ק ס) שהאריך בזה ומסיק "ובודאי יש לסמוך על דעת המקילין בזה, אכן לכתחילה נכון להזהר בזה לצאת ידי כל הדעות".

10 רש"י (סוכה כא:) "ואע"פ שלא למדנו פסול אלא לסכך, הואיל ועיקר של סכך אלו מעמידין, הרי כאילו סיכך בדבר המקבל טומאה".

11 רוב ראשונים.

12 הקשו הראשונים כיצד נהגו להניח סכך על גבי כותל של אבנים, והרי הם פסולים לסכך. ותירץ הר"ן (סוכה כא:), הובא במג"א (סימן תרכט סק"ט) "היינו טעמא משום דלא שכיחא לסכך בכיוצא בהן, ועוד דכו"ע ידעי דכל כהאי גוונא בית דירה מקרי ולא סוכה הילכך ליכא למיגזר. ויש שנוהגין לעשות בכתלים דפנות של קנים משום היכרא כדי שלא יהא נראה כסומך על הכתלים לגמרי, ומידת חסידות בעלמא הוא". וכ"כ במשנה ברורה (שם) "ואף על גב שמעמידין הסכך על כתל אבנים, משום דלא שכיח שיסכך בהן".

13 חזון איש (סימן קמג סק"ז).

מעמיד על גבי הסכך

כשם שאסור לכתחילה להעמיד הסכך על גבי דבר המקבל טומאה, כן אסור להניח על גבי הסכך דבר המקבל טומאה כדי לחזק הסכך[15].

באופן שהסכך מונח על דבר שאינו מקבל טומאה, רק משום חשש שמא יפול הסכך ע"י הרוח, רוצה להניח על הסכך דבר המקבל טומאה, יש להחמיר לכתחילה אם אפשר. אמנם מותר להניח עליו אבנים כבדות דבזה ליכא גזירת מעמיד[16].

להדביק הסכך

מותר להשתמש בדבק להדביק קצת את הסכך בסופו, כיון שהדבק אינו ניכר, לא שייך בהו הגזירה של מעמיד, שמא יבוא לסכך, ועוד שכיון שאי אפשר לסכך בדבק לחוד[17].

מעמיד דמעמיד

מה שאסור להעמיד הסכך על דבר המקבל טומאה, היינו רק במעמיד עצמו, אבל מעמיד דמעמיד – והיינו כגון שמניח הסכך על גבי קורות של עץ, וחיבר הקורות ע"י מסמרים של ברזל, מותר[18]. אמנם דעת החזון איש שלפי מנהגינו שלא להעמיד בדבר הפסול לסכך, אין לחלק בין מעמיד עצמו, למעמיד דמעמיד, ולכן אין לחבר קורות העץ שעליהן נסמך הסכך עם דבר המקבל טומאה, רק יחברם במסמרים של עץ[19].

---

14 שו"ת מנחת יצחק (ח"ד סימן מה אות ג סק"ד) וז"ל "ואף דלא נהגו כעת כמנהג שהביא הר"ן לעשות הדפנות של קנים כנ"ל, אבל נהגו להניח כלונסות תחת הסכך, דאז הכתלים הוי רק מעמיד דמעמיד".

15 שו"ע (סימן תרכט ס"ז) הובא לעיל.

16 שו"ת שבט הלוי (ח"ט סימן קלז) וז"ל "אלא דאני נבוך אם הא דאסור גם במונח על הסכך הוא בכל אופן, או דוקא דומיא דסכך מונח עליו דאי לאו מחזיק זה המקבל טומאה לא היה הסכך כלל, אבל כשהסכך מונח על הסוכה בלא"ה והסוכה כשרה ע"פ דין, אלא שמחשש רוחות חזקות וכיו"ב מניח דבר המקבל טומאה על הסכך שאין כאן מעמיד כלל, אלא כמונע שלא יפסל ע"י רוח וכיו"ב, מה דכשר עכשיו בלי מעמיד הזה, יתכן דבכזה ודאי לא גזרו, ומכ"ש לשיטת רש"י דמחשיב מעמיד כאילו סיכך עי"ז דלא שייך בנידון דידן...", ואחר אריכות דברים מסיק שם "והשלישי נידון דידן, דהסכך מצד עצמו כהלכה וכן עומד על דבר המותר, אלא למנוע שלא יבוא רוח וכיו"ב, בהא ודאי שייך סברת מרן החתם סופר דלמנוע אין חשש. ובאבן עכ"פ בלא"ה מותר למש"כ הר"ן וש"פ דבאבנים הכל יודעים דפסול סכך הוא, ולא גזרינן גזירה דמעמיד, ובשאר דברים המקבלים טומאה יראה לענ"ד להחמיר לכתחילה אם אפשר".

17 שו"ת שבט הלוי (שם).

18 המג"א (שם סוס"ק ט) כתב להקשות מדברי השו"ע (שם סעיף ח) שמותר לחבר את כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל או לקשרם בבלאות שהם מקבלים טומאה, ולכאורה הרי הוא סותר מהמבואר ברמ"א (שם ס"ז) שאין להעמיד הסכך על דבר שאינו מקבל טומאה ותירץ המג"א שבסעיף ח מיירי שהסכך מונח על גבי הכלונסאות והן מחוברות במסמרות של ברזל, נמצא שהמסמרים הם מעמיד דמעמיד וזה מותר, שלא גזרו רק במעמיד עצמו ולא במעמיד דמעמיד. וכן כתב במשנה ברורה (שם ס"ק כו) לחבר וכו' במסמרות של ברזל, "זה מותר לכו"ע, אפילו למאן דאוסר להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה, כיון שאינו סומך הסכך על המסמרים, אלא שמחזיק בהם הכלונסאות המעמידים להסכך". וכ"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן ס) וז"ל אע"פ שקשה לחלוק על מרן החזון איש זי"ע, אבל עוד יותר קשה לחלוק על דברי המג"א וכל הפוסקים המקילין בזה עי"ש.

19 חזון איש (או"ח סימן קמג סק"ב). וז"ל "ולכן לדידן שאנו נוהגין להחמיר בדין העמיד הסכך בדבר המקבל טומאה כדעת רמב"ן ור"ן, אין לקבוע הכלונסאות במסמרים. ומיהו דוקא אם הכלונסאות אינם נסמכים על הכותל אלא המסמר משלבו אל הכותל, אבל אם הכלונס נסמך על הכותל, ומחזקו במסמר שלא ישמט ממקומו בשעת עריכת הסכך עליו ליתן לן בה, כיון שעומד בלא המסמר".

לעילוי נשמת
הרבני הנגיד החשוב והנכבד,
בונה ומקים עולמות של תורה וחסד
הרה"ח
ר' ישעי' זאב
לעוו
ז"ל
ראה"ק דקהילתינו הק' בלאנדאן יע"א
נלב"ע י"ב תשרי
ת. נ. צ. ב. ה.

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

ח'
תשרי

הגה"ק רבינו אלעזר ניסן טייטלבוים זי"ע אבד"ק דראהביטש

בשב"ק זו חל יומא דהילולא קדישא של מרן הגה"ק רבי אלעזר ניסן טייטלבוים זי"ע בנו יחידו של רבינו משה איש האלוקים מרן הישמח משה זיעוכי"א, על כן אמרנו וענינו אעלה בתמ"ר אחזה בסנסיניו, לטעום קצת מפרי מגדיו, להעיד על השמש בגבורתו, המאיר ובא מתחילת זריחתו, רב חילי' ותוקפו משחר טל ילדותו, בימי חייו הקצרים עלי אדמתו, אשר ממנו ניקח וממנו נלמד ללכת בדרכיו הקדושים.

מראש צורים אראנו

מרן הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע הי' בנו יחידו של מרן הישמח משה זי"ע (יחיד היה לאביו ולאמו אין כי אם בת אחת ה"ה הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה אשת הגה"ק בעל ארי' דבי עילאי זי"ע, ויסופר שהתנצל פעם לפני מורו ורבו הרה"ק החוזה מלובלין שאין לו כי אם הבן עם הבת, והשיב לו רבו: טוב מעט בכוונה) שהי' בן הגאון הגדול רבי צבי הירש מק"ק פרעמיסלא זצ"ל שהי' תלמיד חכם מובהק, ומתפרנס בדוחק מיגיע כפו, והיה נצר למשפחות מיוחסות, ויחוסו מגיע עד לדוד המלך ע"ה כידוע מה שאמר היש"מ דמצד אביו התייחס להרמ"א ולהמהרש"א, והמהרש"א התייחס לרש"י ולר' יוחנן הסנדלר עד דוד המלך.

ומדי דברי בו מענין היחוס להרמ"א כדאי להעתיק דברי ההספד שנשא הייט"ל במלאות השלושים לפטירת אביו הק' ובתוך ההספד סיפר ומנה את שבחי אביו ז"ל והי' מדבר גם מגודל ענוותנותו שהיתה ג"כ בהפלגה גדולה מאוד מאוד, ואמר שאין זה חידוש כל כך יען שהמידה הזאת ירושה הוא מאבותינו הקדושים כי שמע מפי זקינו מאוה"ג מרן היש"מ זצוקללה"ה איך שפעם אחת נגזרה גזירה רעה על ישראל ועת צרה היא ליעקב ושלח שליח מיוחד לקראקא להשתטח על ציון קברו של זקינו הרמ"א ז"ל ואמר להשליח: תאמר לזקיני ז"ל, אנוכי ידעתי ומכיר את טבעי בני משפחתינו שהמה בטבעם נמוכי רוח ושפלי ברך עד מאוד וידעתי שגם הוא הי' שפל ברך בעיני עצמו, והאיש מש"ה עניו מאוד ולא ידע את גדולתו וקדושתו, על כן אני אומר לו שהוא הוריד תורה לישראל וה' עמו שהלכה כמותו ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א וכוחו גדול עד מאוד, ובכח הזה היכולת בידו לבקש ולעורר רחמים על אחב"י הנתונים בצרה ולבטל גזירה רעה מעל ישראל.

וזרח השמש

בחודש תמוז שנת חמשת אלפים וחמש מאות וארבעים ושש ליצירה (שנת ה'תקמ"ו) זרח השמש בעיר שינאווא כאשר נולד הגה"ק רבי אלעזר ניסן לרבינו משה איש האלוקים מרן הישמח משה זי"ע אשר שימש אז ברבנות בעיר שינאווא, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חי' שרה בת הרבני הנגיד המפורסם מו"ה ניסן מפרעמיסלא ז"ל, ונקרא שמו בישראל אלעזר ניסן על פי מעשה שהי': דביום הוולדו ראה אביו בחלום ענין גדול וגם דברי הגמ' (ביצה טו:) מעשה ברבי אליעזר שהי' יושב ודורש כל היום כולו, ועל דבר זה נקרא אליעזר אולם השמיט היו"ד וקראו אלעזר על שם אחד מאבותיו הזקנים שהי' שמו אלעזר, ושם ניסן ע"ש חותן משה מוה"ר ניסן מפרעמיסלא ז"ל.

במעלליו יתנכר נער

כבר משחר טל ילדותו נראו בו סימני טהרה כי לגדולות נוצר ושזה הקטן גדול יהי', יראת ה' הי' חופף עליו כל היום כל רואיו יעידון כי הוא זרע ברך ה', ומסופר כי פע"א בהיותו נער קטן שלחו אביו לקנות דבר מה והלך בשמחה רבה ורקד בכל הדרך מגודל שמחתו כי זכה לקיים מצות כיבוד אב.

כבר בנערותו נודע בתוך הקהל כי עלה למעלה בתורה וחריפותו ובקיאותו הי' למופת בעין כל, וכאשר למד בחדר רק חומש ותהלים דקדק בלימודו וחידש חידושים נפלאים, ואביו הישמ"מ מביא דבריו בספרו תפלה למשה (על תהלים קמ"ט אות ב') וכותב שם בזה הלשון: בני היניק והחכים כ' אלעזר ניסן שיחי', וכן מביא עוד בספרו ישמח משה ח"ג בשם בנו היניק (במסכת כתובות דף כ"ט) ועוד בכמה מקומות

בעת היותו כבן שמונה שנה בלילה הראשונה של חג

הסוכות אביו וגם גיסו הגה"ק בעל ארי' דבי עילאי זי"ע אשר הי' בעת ההיא סמוך על שולחן חותנו ישבו בהסוכה והילד שעשועים התנמנם מעט על השולחן כדרך הילדים וכאשר הקיץ ופתח עיניו ראה על אדרת התלוי בסוכה לנוי שהי' כתוב באותיות גדולות מוזהבות כעין של אש תיבת "מגן אברהם" ותיכף שאל מי כתב האותיות, וגיסו שאלו אי' כתוב מגן אברהם, השיבו הכי לא תראה והראה לו באצבע, ואביו שמר את הדבר והי' יושב ודומם.

בהיותו בן תשע שנה חלה חולי גדול והי' מסוכן מאוד, ואביו הי"מ הצטער מאוד בראותו הבן יקיר לו הוא בסכנה עצומה כ"כ ושפך את לבו אל ה' לעורר רחמים עליו, ובראותו מות מרחפת על פני הנער לקח שני אנשים כשרים ושלחם לליזענסק על הציון של הרה"ק בעל "נועם אלימלך" זי"ע ואמר להם: כאשר תבואי לחצר בית החיים תאמרו בפה מלא "אנחנו מנדרים פרוטה לצדקה בעד הנשמה אשר תלך ותגיד לנשמת הרבי ר' אלימלך כי באו על ציונו הקדוש להתפלל", ואז ירוצו כל הנשמות הנמצאות שם בעת ההיא להגיד ולהודיע להרה"ק הנ"ל, ושם בעולם האמת דבר יקר הוא אצל נשמת המתים אשר יכולים להשתכר פרוטה שנותנים לתועלת נשמתם, על כן כל אחד ירצה להקדים למען יזכה הוא במצות הפרוטה, ואחר שתאמרו כל זה, תלכו להתפלל על קברו בעד בני, עוד אמר להם שידייקו לראות את השעה בדיוק מתי התפללו על הציון הקדוש.

השלוחים נסעו לליזענסק, ואחרי כמה שעות הקיץ הבן יקיר שהיה זה כמה ימים על מיטתו כאבן דומם, וקרא אבא! אבא! הי"מ ניגש אליו בתמהון לראות מה קרא עמו, אמר לו הילד שעשועים: אבא מעתה אהיה בריא אולם בבריאות השלימות, ושאלו אביו: בני מאין אתה יודע, השיב לו הילד: שבזה הרגע היה אצלי יהודי נכבד ותוארו כך וכך, ובירך אותי והבטיח לי שמעתה אהיה בעזהשי"ת בריא ואיתן כראוי, ומהתיאור שתיאר את האיש הבין הי"מ שהוא כתוארו של הרה"ק מליזענסק ששלח להתפלל על קברו.

ותיכף הביט אביו הק' על המורה שעות, ואח"כ כשחזרו השליחים להי"מ ראו בדיוק שבאותה שעה שהתפללו על הקבר בליזענסק באותה שעה הקיץ הילד מחליו אשר חלה בו.

אשרי העם יודעי תרועה

בילדותי שמעתי מאבא מארי הגאה"צ מו"ה אלעזר ניסן זללה"ה אבדק"ק דראהביטש שדרש סמוכין לכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל בראשית ברא וגו', כלומר לכל המורא הגדול אשר עשה משה ושמא תאמר הלא כתיב אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ובמה יזכה אדם את ארחו, והתי' לזה שמפני כן קבע ה' זמן תשובה בחודש תשרי ואז סולח ומוחל ומכפר בר"ה ויוהכ"פ עד שעי"ז נעשה האדם ברי' חדשה וגם השמים והארץ נעשים בריה חדשה, וז"ש לעיני כל ישראל "בראשית" - אותיות בא' תשרי (כדאי' בתיקונים) ברא אלקים את השמים ואת הארץ שהכל נעשית כבריה חדשה מפני התשובה, כי תחילה והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך ממעשה הרשעים, ואח"כ ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, שהוא כינוי לתשובה כדכתיב שפכי כמים לבך נוכח פני ה', ואז ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור, וזהו אשרי העם יודעי תרועה, שיודעים לרצות את "בוראם" בתרועה דהיינו שנתחדש הבריאה בא' תשרי ע"י התרועה, ואז ה' באור פניך יהלכון כמאמה"כ ויאמר אלוקים יהי אור, עכ"ד ביתר ביאור.

(רב טוב)

האיש מקדש

כשהגיע לפרק האיש מקדש בחר בו הרב הגאון מוה"ר אהרן אבדק"ק חאדרוב זצ"ל לחתן לבתו הרבנית הצדקנית מרת רויזא בלומא ע"ה, חותנו הנ"ל הי' מתלמידי הרה"ק בעל נועם אלימלך ולאחר פטירתו נסע להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, והי' ידוע לגאון ומתמיד גדול וחס על כל רגע של ביטול תורה, ויסופר שלפני החתונה של בתו התנצל לפני מחותנו הי"מ שלא יוכל להיות נוכח בשעת החופה מפני שאותה שעה הוא עוסק בשיעוריו הקבועים ורק אחרי חצות הלילה התפנה ובא לסעודת החתונה.

הרבנית הצדקנית מרת רויזא בלומא ע"ה נולדה בדראהביטש ונתייתמה מאמה בהיותה תינוקת בת י"ד שבועות, אביה הרב הגאון רבי אהרן זי"ל נשא אשה אחרת ונתקבל לאב"ד בעיר חאדרוב, ובתו היתומה נשארה בדראהביטש אצל זקינה אבי אמה הרבני הנגיד והלמדן מוה"ר נחום זי"ל שהיה פרנס הקהל וראש חברה קדישא דשם, (מספרים עליו שהי' למדן מופלג ובימי חייו למד ושנה את הש"ס כולו י"ג פעמים, ותוך חזרתו בפעם י"ד שבק חיים לכל חי, ולפני מותו ציוה לבני ביתו לשכור לומדים עניים אשר יתחילו ממקום שפסק הוא ויגמרו כל הש"ס לטובת נשמתו).

בבית זקינה הנ"ל נתגדלה הנערה עד שהגיעה לפרקה

ונישאה עם הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע, ואמרו ת"ח מופלגים שהיו מהנכנסים בביתם, אשר אחת לשנים מרובות מזדמן זוג קדוש כזה.

היא היתה אשה חכמת לב מאד וכל ספרי תנ"ך הי' רגיל על לשונה, כל כתביה הי' בלשון הקודש צח ונעים אשר הקוראים הי' משתוממים בראותם מליצותיה הנפלאים ורעיונתיה הנשגבים, גם היתה בקיאה בכל אגדות הש"ס ומדרשים, וגם המפרשים על האגדות כמו מהרש"א והרי"ף וכדו' לא נעלם מאתה, וכמה פעמים כאשר דברו הת"ח או הדיינים ממאמר חז"ל באגדות הש"ס ונעלם מהם לפי שעה איה מקומם היו הולכים לשאול את הרבנית והיא השיבה תיכף אנה נמצא מאמר הזה במקום פלוני, כם כמה דברים ממפורשי התורה כמו אלשיך הק' וכדו' היה נרשם בזכרונה וכן כמה דינים בשו"ע ובפרט שו"ע או"ח היתה יודעת על בורי', גם היתה מחדשת חידושים נפלאים, (ומרגלא בפומי' דכ"ק מרן רבינו הק' בעל ברך משה ז"ל שיש לו בקבלה מאבותיו הק' שפירשה "טוב שכן קרוב מאח רחוק", פי' דוודאי טוב שכן קרוב, אבל מאח הוא רחוק) והאשה הזאת עמדה לבעלה למחסה לבל יבלבלו מחשבותיו הקדושים בענינים מסובכים ומטרידים, גודל צדקת פזרונה אין לשער ותעש בחפץ כפיה לזון כמה יתומים ואלמנות, כמו כן כמה צדקות שעלו להון תועפות כבנין ביהכ"נ הגדולה אשר בעיר דראהביטש, והכל בחכמה נפלאה מאוד.

גם זכתה ל"גילוי עינים" מסופר כשנפטר הרה"צ ר' מרדכי לעטנער מדראהביטאש זצ"ל מח"ס מאמר מרדכי בערש"ק כשעלה מן המקוה שטבל בה לכבוד שב"ק, ובאותה שעה ראתה על גג המקוה שלהבת אש, והבהילה את אנשי ביתה שנפלה דליקה במקוה, ונודע כי ר' מרדכי נסתלק, ויהי לנס.

אחר נשואיו ישב בדראהביטש בבית חותנו זקינו וישב על תורה ועל עבודה בשקידה רבה, ולא הסיר אביו עין השגחתו ממנו גם מרחוק וידוע האיגרת ששלח לו אז שתוכו רצוף אהבה, דברים ערבים ומתוקים, אשר בו מדריכו בעיקר להתמדת התורה בימי הנעורים, וידוע מחסידי קדמאי שהי' להם קביעות ללמוד את דברי האגרת הזאת מזמן לזמן, ולחיבת הקודש העתקנו כאן את כל דברי האגרת הזאת.

זמנים קשים עבר עליו אחר חתונתו ולא הי' לו זרע של קיימא, והי' לו צער גידול בנים שכל ילדיו שנולדו לו בשנים הראשונות כולם מתו עליו בילדותם בעודם קטנים ר"ל, והי' מיצר ודואג ומריחוק מקום וקירוב הלב שיתף עמו אביו הי"מ בצערו, וכמובן שהזכירו עצמם תכופות אצל אביו הק' מרן הי"מ להיוושע בדבר ישועה ורחמים, ופע"א קבלו מכתב ממרן הישמח משה ובה כתוב לאמר, שהיות אשר הרבנית היא נכדת הגה"ק ר' יקותיאל זלמן הלוי לאנדא זצ"ל, שהי' הרב הראשון של דראהביטש (אביו של זקינה רבי נחום ז"ל) ומנוחתו כבוד שם, לכן תלך הרבנית על קברו של זקינה לעורר רחמים שמים להיוושע בזרע של קיימא ותקבל עליה שם על ציון הקודש שכאשר תלד בן זכר יקרא שמו בישראל על שם זקינה הנ"ל, פקודתו שמרה רוחם ובשנת תקס"ח כאשר נולד להם בן ה"ה מרן הייט"ל ויקרא שמו בישראל יקותיאל יהודה (זלמן לייב), יקותיאל אחרי זקינה ר' יקותיאל זלמן זצ"ל, ויהודה אחר זקינה רבי לייב חסיד מלבוב זצ"ל.

על כס הרבנות

ויגדל האיש הלוך וגדול, וישמעו רחוקים ויבואו ויתנו לו כתר מלוכה, ובשנת תקצ"ד כשנפטר רבה של סיגוט הרב הגאון רבי מנחם מענדל שטערן זצ"ל יצאו שנים מנכבדי קהילת סיגוט לאוהעל להציע לו את כס הרבנות.

אביו בעל הישמח משה שלח עמם בחזרה אגרת מיוחדת למנהיגי הקהילה כדלקמן: "היות ששמעתי כי אתם מבקשים רב ומורה לקהילתכם, הננו בזה להודיעכם כי בני יחידי ראוי לאותו איצטלא, והוא גדול כאחד הגדולים בחריפותו ובקיאותו וקדושתו, ואם כי כלום אב מעיד על בנו אולם אנכי אגלה טפח ומכסה טפחיים, ולא תבושו בו בעולם הזה ולא תכלמו בו לעולם הבא".

בעת נסעו לשבת על כסא הרבנות נסע עמו אביו, ותרעש כל הארץ ונתקבצו אלפים מישראל שנסעו אתם ללוותו, והזקנים שבאותו הדור ספרו שלא הי' קיבוץ כזה מעולם, ובכל מקום בואם לבשו בגדי שבת ויו"ט, ויסופר שהיש"מ בכה אז מאוד ע"ז הכבוד אשר בני ישראל היקרים יטריחו את עצמם כ"כ לכבדו ולנשאו, ואוי לו למי שהעולם מטעין בו, או אז פיו פתח בחכמה בנו הק' מהרא"ז ואמר לו: אבי, הכבוד הזה אשר יטריחו בנ"י וישתדלו לעשות לא לך הוא, רק לתורתך, אשר ידעו כי הנך תלמיד חכם גדול מובהק ומייגע א"ע בתורת ה', אז נחה דעתו ואמר: "נחמתני בני נחמתני", ופירש בזה מאמה"כ בתהלים "לכן שמח לבי ויגל כבודי", והיא לו נדפסה בתפילה למשה על פסוק הנ"ל.

בבואו לסיגעט תיכף התחיל לפקח ולעיין על כל עניני דמתא, לתקן להם תקנות טובות, לגדור גדר ולעמוד בפרץ, וחתימת יד קדשו נמצא על תקנות חברא קדישא, אשר הוא יסד, וגם נודע שם לפועל ישועות והרבה באו בצל קורתו להתברך ממנו.

וישטמהו בעלי חיצים

שש שנים ישב על כסא הרבנות בק"ק סיגוט, אך לא היו אלה ימי מנוחה ושלוה וימררו חייו בעלי חצים, והוא תיכף

בבואו לשם ראה שלא ישבע נחת שם ורצה לעזוב את המקום, אולם אביו ואנשי שלומו לא נתנוהו לעשות זאת, ויעצו לו להמתין עד אשר תשך הסערה.

זמן קצר לאחר בואו לשם החלו בני הקהילה להציק לו ועמדו נגדו במחלוקת ואף העלילו עליו בפני שרי המחוז, שאת כל יגיע כפיהם חייבים הם לשלם לקהילה לצורך קיומו של הרב, שנים אחדדות לאחר מכן נתלהב הסכסוך ביותר, כאשר אסר את שחיטתו של השוחט מקרטשינוב, כי לא בדק בסימנים בעת השחיטה.

שמונה רבנים מגדולי ישראל עמדו לצידו של הגה"ק רבי אלעזר ניסן להיות לו לאחיעזר ולאחיסמך אחר שבררו הענין ונודע הדבר שנכון עשה במה שפסל השוחט, והי' כותבים מכתבים לחזק אותו, וגם לבני הגליל להשתיק המחלוקת, ובס' שו"ת דרך יבחר נדפסו מכתבי קודש שכתב הגה"ק בעל "מראה יחזקאל" אודות ענין זה: "ישאו הרים שלום לחיים ולחסד עד עולם, עיניו תחזנה בנין היכל ואולם, לכבוד ידידי הרב הגאון המאה"ג המפורסם שלשלת היוחסין החסיד ועניו נ"י עה"י פ"ה כקש"ת מו"ה אלעזר ניסן נ"י האב"ד דק"ק סיגוט והגליל יע"א. אותיותיו הקדושים הללו באהלי ביום שבוע העבר, והייתי משתתף בצער של ת"ח וקירות לבי הומה לי אל לא טובה השמועה בנידון השוחט הפסול ר"מ הידוע, כי בערה כאש רשעה להכשיל רבים... והנה עיניו הבדולח לנוכח יביטו בהמכתב שצירפתי פה לאנשים גליל דמר, אולי יכנסו דברי באזניהם למען ישמעו ויראו ולא יזידון עוד, ובזה אצא ואומר שלום שלום למר ולתורתו ושפעת שלומו יגדל וישגא מאוד אחריתו כמעיין המתגבר וכצאת השמש בגבורתו כנפש היפה ונפש אה"נ הדורש שלומו וטובתו כל הימים בלב תמים. הק' יחזקאל פאנעט

וזהו פתשגן הכתב אשר כתב הגה"ק בעל "מראה יחזקאל" לאנשי הגליל הנזגר באגרת הנ"ל: הטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם, צדק ומשפט אורחותם, ויהי כנהר שלומותם ה"ה אמוני שלומי ישראל, יראי ה' וחושבי שמו תושבי גליל מאראמאראש כל איש ואיש לפי מהללו יתברך וישתבח באהלו, ויהי שלום בחילו, עד בוא מלך ישראל וגואלו. קול ענות אנוכי שומע הכצעקתה הבאה אלי על שלשה פשעי השוחט ר"מ מישוב קרעטשינוב, אשר שינה ושילש באולתו בתועבה כפולה ומכופלת, נדרשתי לאשר שאלוני כבוד הרב הגאון המפורסם בנש"ק מהרא"נ האבדק"ק סיגוט והגליל עם העתק מהגב"ע והפס"ד אשר נגזר מהבד"צ על השוחט הנ"ל... ועתה ברוכי ה' החרדים על דברו, אליכם המצוה הזאת אחיי נא אל תרעו הנזרו לכם מהתגאל בזבח תועבה, ומרק פיגולים כליהם, ונפלאת היא בעיני כי המצא ימצא אחד העם אשר לבבו פונה היום להתריס נגד הה"ג אב"ד נ"י בהמרות עיני כבודו, כעת במקום ימריא כמתלהלה יורה זיקים לאשמת העם אל תאבו ואל תשמעו לו, ולא תהי' זאת לכם לפוקה ולמכשול, ושלא לכוות בגחלתו של הגאב"ד נ"י הזהרו ובכבודו אל תתימרו ויהי כן ה' עמכם, ישפות שלות השקט בארמנותיכם, ותחזנה בציון עיניכם, ויהי נועם ה' עליכם. הכ"ד אוהביכם הנאמן הדורש

בגדי לבן ביום הכיפורים

ונראה לפרש על פי שפירש אבא מורי הגאה"צ מו"ה אלעזר ניסן זללה"ה אבדק"ק דראהביטש מאמר חז"ל (תענית כו:) לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולים שלא לבייש את מי שאין לו. ונל"פ הענין דהנה נוהגין ללבוש ביוהכ"פ בגדי לבן הטלית וקיטל בגדי מתים, למען לזכור אחריתו כי באלו עתיד האדם אחר פטירתו לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אבל אז אין חכמה ואין עצה לזה לפייס את בוראו כי אם עתה ברגע הן בעודני חי עת לעמוד לפני בוראו בלב נשבר להתחרט על העבר ולבקש סליחה ומחילה מלפניו על כל החטאים וכו', אולי ינחם ה' צבאות וימחול לו, ואלו הבגדים שאולין לפי שעה כי הלא הם מיוחדים על אחר פטירתו אלא ששואל אותם לשעה זו למען להכניע לבבו בזכרו אחריתו ובוודאי כי בני עליה הם א"צ להכניע לבבם להתעורר בתשובה מכח אלו הבגדים המזכירים אחריתו של אדם כי הם בלאו הכי שבים בתשובה בכל עת ובכל שעה מפחד ה' ומהדר גאונו וכל שכן ביום הגדול והנורא הזה אשר לא יוכלו עמוד כמו רגע בלא תשובה אמיתית בלב שלם ובלב שמח ולמה לובשין גם הם בגדים אלו אין זה אלא שלא לבייש מי שאין לו בחי' זו להתעורר מאליו וצריך הוא לבגדים הללו לעוררו, וז"ש יוצאים בכלי לבן שאולין מאחר הפטירה כדי שלא לבייש מי שאין לו ר"ל התעוררות אחר מבלעדי זה.

(ייטב פנים)

שלומכם וטובכם. הק׳ יחזקאל פאנעט החונה פק״ב והמדינה

כן נדפס תשובה ארוכה בענין זה בשו״ת אמרי אש (יו״ד סי׳ ב׳) להגאון בעל מהר״ם א״ש, וכמו כן בס׳ אבן המאיר (ח״ב) נמצא תשובה אליו בענין זה מהגאון ר׳ פאליק זצ״ל האבדק״ק סעליש יצ״ו, ועוד.

אלה וכאלה הוסיפו מתנגדיו והעיזו לנתק את הציצית מטליתו בשעה שהתפלל, ובכל עת שדרש, כדי להכעיסו המה יצחקו וידברו בקול, גם העיזו לשבור חלונות ביתו ואוהביו וידידיו קראו לאסיפה, אכן אין איש נענה לבקשתם, פע״א באו לפניו מתנגדיו והציקו לו מאוד, וחם לבו בקרבו אש תבער בו, וקרא ואמר: ״למי עוללתם ככה, לאיש כמוני נוטר ברית קודש״, וזקני החסידים מספרים שהאנשים האלו אשר עמדו לנוכח לא הוציאו את שנתם כי מתו במיתה משונה ר״ל.

כהנה וכהנה הוסיפו בני עוולה לענותו, כי רשעים האלו אשר כים נרגשו השקט לא ידעו וכל מחשבותם רק רע כל היום, עד שבאחת הלילות הציתו את ביתו בארבע פינותיו ונמלט על נפשו ביחד עם אנשי ביתו, בחמלת ה׳ עליו, אז החליט כי כבר שתה מכוס התרעלה די והותר, ועלה אצלו בהסכמה להעתיק את משכנו למקום מגורת אביו זצ״ל לק״ק אוהעל.

וסיפר מרן רביה״ק בעל ברך משה ז״ל שא׳ הטעמים שעזב מהרא״נ את סיגוט היתה מפני שבני העיר היו עניים ואביונים והיו הולכים יחף בלי מנעלים לרגליהם, וכך נכנסו בביהמ״ד להתפלל, וזה לא הי׳ יכול רבי אלעזר ניסן לראות בחילול בית ה׳.

לאחר זמן קצר קבלוהו לאב״ד דראהביטש אשר שם הוקירוהו והעריכוהו לפי גודל גאונותו וצדקתו ועוותנותו וישב בכבוד ובמנוחה, והי׳ האב״ד והמנהיג הרוחני של הקהילה במשך חמש עשרה שנים עד יום פטירתו.

וכדאי להעתיק מה שכתב הגה״ק בעל שמן רוקח ז״ל לבנו, וז״ל בא״ד: ״ושמחתי כי ת״ל נתרומם קרנך לק״ק דראהביטש שהיא עיר גדולה לאלקים, ותדע נאמנה כי הגדול שבהם הוא הרב הגדול מוה״ר אלעזר ניסן בן הגאון החסיד אבד״ק אוהעל, ולפי הנשמע הוא אדם כשר ולמדן מופלג...״

ביום כ״ח תמוז שנת תר״א כאשר נפטר אביו הי״מ בקשו ממנו אנשי אוהעל לבוא ולשבת על כסא אביו כי כן צוה אליהם לפני מותו, אולם הוא סירב והציע להם לקבל בנו בכורו ה״ה מרן הייטב לב זי״ע, וכתב להם בזה״ל: ״לא אוכל למלאות משאלותיכם המשרה היקרה עלי, אם יש את נפשכם הנדיבה יקרא שם בני עליכם, הנהו הושיבוהו לכסא הוראה״, ואחר ת״ב נגמר הדבר ונתקבל בעל ״ייטב לב״ לממלא מקומו של זקינו הי״מ.

עבודתו הק׳

דרכי עבודתו גבהו ונשגבו למאד בדרכי ה׳ וסדר היום שלו הי׳ עד שעה ב׳ אחר חצות הי׳ מלובש בטלית ותפילין של ר״ת ואח״ז בשעה ג׳ או ד׳ אכל סעודתו ותפילת מנחה הי׳ מתפלל ג״כ בתפילין של ר״ת בלא טלית, ומעריב הי׳ מתפלל כשתי שעות אחר צאת הכוכבים.

דביקותו בה׳ הי׳ הפלא ופלא וכל תנועותיו הי׳ רק ביחודים, אף בעת שאיפתו בטאבאק ראו בו שמייחד דברים נשגבים, לא לקח בשום פעם טאבאק תיכף אשר פתח את ״השאכטיל״ כי אם חמשה או ששה פעמים לקח בין אצבעותיו והניח עד אשר לקחו להחוטם, ופעם אמר כי טבק ר״ת ק׳דוש ב׳רוב ט׳ובך.

כל דרכיו הי׳ בהצנע לכת, ולא רצה שחסידיו ומעריציו יטריחו את עצמם לבא אליו ואף כי באו מרחוק שולחם מפניו, הי׳ ענוותן ושפל ברך בעינו עד מאוד, ואהבת ישראל הי׳ תקוע בלבו כ״כ עד אשר בגודל ענותנותו אמר ״אשר במצוה הזאת בכחו להתפאר שיש לו אהבת ישראל באמת״ וכן נכתב על מציבת קבורתו.

מעולם לא נהג לכתוב חידושיו כי הי׳ לו כאב עינים והי׳ קשה עליו מלאכת הכתיבה, ועל כן לא נשארו ממנו בכתובים ובנו מרן הייטב לב מביא בספריו כמה פעמים מה ששמע מפיו.

ועל אף שלא הביט בספרים מחמת כאב עיניו כי אם לפרקים מכל מקום הי׳ רגיל על לשונו דפים דפים גמ׳ ודפים בזוהר, ואמרו עליו חכמי לב שהי׳ מכירין אותו שמוחו כאחד מן הראשונים, ואף קודם הדרשה שנהג לדרוש בשבתא דריגלא לא עיין כמעט בספרים ואך לפרקים ציוה ליתן לו ספר אחד או שניים ועם כל זה הי׳ הדרשה יותר מב׳ שעות.

כמה פעמים ישב כמו ג׳ או ד׳ שעות בימי הקיץ אחרי סעודת היום של שב״ק ולא דיבר עם שום אדם וידו על מצחו ופניו הי׳ כלפיד אש ועמוק במחשבתו בדביקות.

צדיק גוזר

לא נפל מכל אשר דבר ונתקיים בו ותגזור אומר ויקם לך, ופע״א רצה אביו למסור לו החכמה מהקמיעות אך מגודל ענוות צדקו לא רצה לקבלם, ואח״כ אמר אביו קודם פטירתו: ״שכל מי שיצטרך דבר ילך לבנו כי הכח שיש לי בהקמיעות יש לבנו בפיו הקדוש שכל אשר גוזר הקב״ה מקיים״.

פ״א שאל לילד אחד מה אתה לומד השיבו הילד אלף ושאל ״נו קאנסט דו מיר וויזן אַ אלף אויפן הימל״ והשיב הילד ניין איך קען נאר ווייזן אין סידור, אמר לו: איך קען אבער

ווייזן אַ אלף אויפן הימל", השיב הילד: יא ווען איך וואלט געווען אַ רבי וואלט איך אויך געקענט ווייזן אַ אלף אויפן הימל, דבריו אלו מצאו חן בעיניו וסטר על לחיו של הילד ואמר לו: "זאלסט מיר זיין אַ אלטער יוד" ונתקיימו דבריו שנפטר בשיבה טובה.

פ"א בא אליו איש אחד עם ילדו שנפל עליו פחד פתאום מאיזה דבר השיבו שיעמוד עצמו על ספסל ויביט היטב בצורתו, כדי שיזכור את צורתו בעת שיבאו לו החולי הזה, וכן עשה ונעשה בריא.

פעם אחת הי' באונגארין ולא הי' שם דגים על שב"ק אמר לאשת בעה"ב דשם שיתנו על הכירה קדירה עם מים ובצלים וכן עשו ולעת ערב חצי שעה קודם שבת בא לבית ציפור אחד והשליך דג גדול והי' פלא.

פע"א כאשר הי' נכדו הגה"ק בעל ייט"ל זי"ע אב"ד באוהעל נסע אצל הרה"ק מראפשיץ ונסע דרך דראהביטש, ואחיו הרה"צ ר' נחום צבי זלה"ה כאשר ראוהו מרחוק אמר הבשורה לאביו זללה"ה כי בנו הייט"ל בא אצלם על שב"ק, ואהיו אמר לו: תראה כי לא ירצה להיות כאן על שב"ק כי הוא נוסע לראפשיץ, וכן היה כי שאל אותו אחיו אם יהיה כאן בשבת אמר "לא" כי פניו מועדות לראפשיץ.

אשכבתי' דרבי

בערב שבת שלפני ראש השנה בשנת תרי"ד, שמונה ימים קודם פטירתו הלכו כמה תלמידי חכמים יראים שבעיר לקבץ מעות לצורך פדיון שבוים נחוץ מאוד ובאו גם לביתו של רבם, ובאותו יום כבר נפל למשכב וחלה את חליו אשר לא קם ממנו עוד, והיו עינו זולגות דמעות ואמר: "אחינו עוסקים במצות פדיון שבוים וכחי אין אתי להיות להם לעזר לזכות בהמצוה הגדולה הזאת כדרכי אויה לי".

בליל שב"ק בין כסא לעשור שלמחרתו הי' עיוה"כ בשנת תרט"ו כשעה אחת קודם עלות נשמתו הטהורה השמימה ישב על מטתו ולקח בידו הטאבאק וכדרך התנהגותו בעת שהי' בריא אולם כן נהג אז ולא ניכר שום השתנות אם שהי' גוסס והי' לפלא בעיני אותם שראו את הדביקות הנפלא הזה.

כשראתה הרבנית הצדיקת ע"ה אשר בעלה הקדוש הנהו מסוכן מאוד וסכנת מות מרחפת עליו לא סרה תכשיטי' בעת הלכה על מטתה בחשבה שאם תסיר התכשיטין ויהי' מה שיהי' שוב לא יהי' נכון להלבישם ולא רצתה לנהוג אבלות בשבת ועלתה על מטתה להנפש מעט, ותקם בעוד לילה בעת יצאה נשמתו, והתכשיטין על ראשה, וביום השבת לא אמרה דבר ואף דמע לא תדמע עיני' מגודל קדושת השבת, ואכלה סעודת הצהריים בחדר האחר כדרכה בכל שבת לא חסרה דבר, ואף שלוש סעודות אכלה, ורק אחר צאת הכוכבים בעת הדליקו הנרות והניחו גוף הקדוש של בעלה על הקרקע, אז הסירה התכשיטין מעלי' ונכנסה לחדר שבעלה הקדוש מונח לספדו ודמעתה על לחי' ופי' פתחה בחכמה ואמרה: עד כה הי' בעלי אומר בכל עיו"כ קודם כל נדרי פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתיך, ועתה ג"כ ליל עי"כ ונאמר בעוונותינו פלגי מים תרד עיני על שבר בת עמי, וזלגו עיניה דמעות מאין הפוגות ואין לשער נהרי נחלי דמעות שירדו מהמון אנשים ונשים מהקהלה הקדושה והגדולה עיר דראהביטש אשר שמעו קול דבריה קול היורדים חדרי בטן.

בערב יוה"כ שחרית כאשר הובילוהו לקבורה אמרה הרבנית להמשרת כי ערב יום הכיפורים היום וצריכים להכין סעודה כמו ביו"ט, הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו ולא ארכו הימים כי בשנה שאחריו יום ג' עשי"ת תרט"ז שהוא בתוך שנה של פטירת בעלה בשנת מלאת לה שבעים שנה עלתה נשמתה הטהורה בגן עדן.

גלוי וידוע שהגה"ק בעל דברי חיים זי"ע קרא נכדיו בשם אלעזר ניסן וצוה לבניו שג"כ יקראו בניהם בשם זה אבל רובא דרובא מאותם שנקראו כך לא הי' זרע של קיימא, על כן כשנולד בן להגה"ק ר' ברוך מגארליץ ואביו הד"ח צוה שיקרא אותו בשם אלעזר ניסן ומה גם כי הבן הוא נכדו, כי ר' ברוך הי' חתנו של מרן הייט"ל, ולא הסכים ר' ברוך בטענה שאינם קיימים אז אמר לו אביו שיקרא אותו סיני אשר אותיותי' כמו אותיות ניסן והוא הרה"ק ר' סיני אבד"ק זמיגראד זצ"ל וכן נוהגין עד היום הזה נכדיו לקרוא סיני תחת ניסן.

זרעו אחריו

א) מרן הגה"ק בעל הייטב לב זללה"ה, ב) הגה"ק רבי שמואל מגארליץ זללה"ה, ג) הגה"ק רבי נחום צבי מדראביטש זללה"ה, ד) בתו הרבנית הצדקנית מרת חנה ראכיל שהיתה נשואה להגאון ר' ישראל יעקב הכהן ראפאפורט אבדק"ק טארנוב בעל שו"ת מהרי"ך, אך היא מתה בקיצור ימיה בלא בנים ר"ל. יסופר שפע"א שלח הגה"ק ר' אלעזר ניסן קוויטל להרה"ק החוזה מלובלין והזכיר בו את שמות בניו ויהיה כאשר קרא החוזה את השם "יקותיאל יהודה בן רויזא בלומא" ה"ה הייט"ל נענה ואמר: "עס שיינט עס שיינט" וכשקרא שמה של בתו "חנה ראכיל בת רויזא בלומה" אמר: "נעבעך נעבעך", וכן היה, שכאמור הרבנית חנה ראכיל נקטפה באבה על פני אביה ואמה ל"ע, ומרן הייט"ל האירה הארץ מכבודו.

שבת שובה

הנה יום גאולה מחטאיו ומפשעיו, יום שבת אם תשמרו בכל פרטיה ודקדוקיה, בדבור ובמעשה ובמחשבה, כי עיקר ושרש גדול ויסוד מוסד אל התשובה היא שמירת שבת כהלכתו גם בכל השנה, וכמאמרם ז"ל כל השומר שבת כהלכתו, אפילו עבד עבודה זרה, רחמנא לצלן, כדור אנוש מוחלין לו, ולכן זה שמו אשר יקראו לו לשבת שבין כסה לעשור, "שבת תשובה" כי שמירתו כהלכתו הוא יסוד ועיקר לתשובה, לכן יזהר בו האדם מאד ומאד לשמור ולעשות אותו כהלכתו בכל פרטיו ודקדוקיו, וגם מלדבר בו שיחת חולין, חס ושלום, וגם לטהר רעיוניו ומחשבותיו שלא יחשב בעניני עולם הזה כלל וכלל, רק ביראת השם כל היום, ואז מוחלין לו על כל מה שחטא בכל שבתות השנה מיום הולדו ועד עתה כנ"ל בשם האר"י ז"ל ובודאי בני ישראל קדושים הם, אף המון עם נזהרים בשבת זו לטהר עצמם במקוה בשחרית קודם התפלה, אף שאינם נזהרים בכל שבתות השנה, גם תכף אחר סעדת שחרית הולכים לבית הכנסת לומר ספר תהלים עד תפלת מנחה. **(יסוד ושרש העבודה)**

◆◆◆

נבאר שם שבת תשובה ע"ד שאחכז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד הי' נגאלין, נוכל לומר שהרמז על שבת תשובה ששמו מורה עלי' שבת כפיל, כי שבת כפשוטו וגם תשוב"ה אותיות שב"ת בתוכה, להורות כאשר ישמור האדם שבת זה כהלכתו ויכין עצמו לשוב בתשובה שלימה יוכל לגרום הגאולה, וזהו אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות היינו שבת תשובה שבו שני שבתות כנ"ל מיד היו נגאלין, ונוכל עוד לרמז כי הנה יוה"כ נק' שבת שבתון, ובשבת זה נוכל לעשות הכנה על יוה"כ, ולכן נק' שבת תשובה ב"פ שבת, גם ר"ת מן שב"ת וס"ת מן תשוב"ה הוא אותיות ש"ה גי' היצ"ר ששבת זה מסוגל להכניע היצר. **(דעת משה)**

◆◆◆

אמר מה שאנו קורין לשבת זה ש"ת אי משום שהוא בימי תשובה, הלא באמת כל שבתות מסוגלים לתשובה כמ"ש אם תשוב, גם אמרו שבת בו תשוב ונ"ל כמו ששמעתי מהרבי מקאצק זי"ע ע"י שני דברים יכולין להושע בכל טוב אפי' לביאת משיח, והוא ישוב הדעת ומנוחה כשה"כ בשובה ונחת תושעון וזו שבת שובה, כי ע"י שבת זה נוכל לבא לישוב הדעת ומנוחה. **(זר זהב)**

◆◆◆

שבת זו נקראת שבת תשובה, ויש בה ג' עניני תשובה, א' שבת היא לעולם בחי' תשובה, עד"מ לבן המלך שנתרחק מאביו מסיבת וסר כל ידיעה והערכה בכבוד המלך, וקרבו המלך והכניסו לחדריו, ובראותו גודל כבוד המלך ותפארתו בוכה הוא ומתחרט מאד על שנתרחק ממנו כל הזמן, וכמ"כ היא בחי' שבת, ב' בשבת נותנים לאדם נשמה יתירה, והנשמה מאירה לו את הדעת וע"ז עושה תשובה ומתחרט על מעשיו בכל השבוע, ג' בכל שבת ישנה הארת הדעת ע"י שמשה רבינו ואלף נשמתין מתפשטין בעולם ומאירים את נשמת בנ"י והדעת מתגדל ובשבת תשובה שיש עוד הארת הדעת מקדושת עשי"ת אין כל ספק שהדעת מתגדל עוד יותר בודאי וזהו בחי' תשובה. **(כ' הרמ"מ)**

◆◆◆

שבת זו נק' שבת תשובה, ע"פ המובא מהאריז"ל שכל יום מעשרת ימי התשובה מתקן את יומו, היינו שיום א' מעשי"ת מתקן מעשיו שבכל יום א' מימות השנה, וכן הלאה וא"כ השבת מתקן את כל שבתות השנה, והנה ענינו של שבת הוא וקראת לשבת עונג ר"ל שכל העונג שלך יהיה רק משבת ולא מענינים חומריים, ואם לא הי' בבחי' זו בכל שבתות השנה צריך לתקן זאת בשבת זו כמ"ש צריך לשוב בשבת זו, כמ"כ צריך לשוב בשבת זו על כל השבתות שלא קבל בשמחה ועונג כראוי וכנכון. **(הס"ק מסלונים)**

◆◆◆

אפילו אם אין שומרים רק שעה אחת בשבת כל כך גדול כוחו של שבת שבשעה אחד של שבת כלול הרבה שבתים, ובזה מיושב מה שיש סתירה בדברי חכמינו ז"ל שבמקום אחד אמרו אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין ובמקום אחר אמרו שבת אחת, רק באמת אין זה סתירה שלהגאולה יש צורך שמירת שתי שבתות כמו שאיתא על זה טעמים רק אין צריכין בכל מקום לפרש שתי שבתות מפני שבשבת אחת כלול הרבה שבתות כל שכן שתי שבתות ובפרט שבת שבתוך עשרת ימי תשובה הוא גדול מאוד כמו שאית' בספרים שבכל יום מהז' ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים צריכין לתקן כל

הימים של כל השנה נמצא שבשבת זו צריכין לתקן כל השבתות של כל השנה וכלול בשבת זה כל השבתות שעברו ושעתידין להיות, ובכל שבת יש התעוררות הגאולה שהרי על ידי שבת אחת יכול להיות הגאולה אם שומרין כהלכתן ונזכה לשמירת שבת כהלכתו ולשנת גאולה וישועה בקדושה ובטהרה ולהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן. **(חידושי תורה מרביה"ק זי"ע פרשת האזינו)**

◆◆◆

אפשר לתת טעם מה נקרא שבת זו שבת תשובה, כי מסגולת השבת לזכות את ישראל בתשובה עילאה, כדאיתא במדרש ששאל אדם הראשון את קין מה נעשה בדינך א"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי, אמר כך גדול כחה של תשובה התחיל לומר מזמור שיר ליום השבת, כי קין עשה רק תשובה מיראה והשב מיראה זדונות נעשים לו כשגגות ולז"א ונתפשרתי אבל השבת יש לה כח כפרה כמאמר חז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו ואיתא בטורי זהב ריש הלכות שבת שאף שיש לו חלוקי כפרה וכו' מ"מ בצירוף שמירת שבת מועיל לכפר והנה זה השבת הראשון אחר שקבלנו על עצמנו מסירת נפש בראש השנה בודאי זה יועיל שתשובתנו תקובל לפני הבורא ב"ה לכך שפיר נקרא שבת שובה ודייקא נקבע ענין זה על שבת זו שהיא אחר ראש השנה שקבלנו מסירת נפש על עצמינו כנ"ל ובוודאי מסוגל שבת זו לתשובה עילאה ולהכין עצמינו בתשובה ליום הכפורים הבעל"ט. **(ברך משה)**

ערב יום הכפורים

כפרות

לוקחין בערב יו"כ תרנגול כפרה והוא נקרא גבר לתקן בחינת יסוד על דרך כאיש גבורתו כידוע מכוונת עיו"כ וזה מרומז בפסוק ויקחו להם איש שה לבית היינו שה עולה כפר"ה, בית עולה יו"ם כפורי"ם רומז על מה שלוקחין כפרה על יום כפורים, וזה שה תמים, היינו לתקן בחינת יסוד שעל ידי זה נקרא צדיק תמי"ם וכל כוונת של יום הזה הוא על תיקון בחינת יסוד, וגם אכילת דגים הוא בסוד זה, וזה איש לפי אכלו תכסו על השה רומז איש על בחינת יסוד כאיש גבורתו ותיבת פי עולה צ' הוא בחינת יסוד צדיק אכלו עולה דגי"ם ושה עולה כפר"ה היינו הן אכילת דגים בעיו"כ והן עשיית כפרה הכל הוא לתקן בחינת יסוד צדיק. **(עטרת ישועה)**

תשובה

רמזו רז"ל בשקלים מי שאבד חותמו פי' צלם אלקים מעל פניו ממתינין לו עד הערב ערב יו"כ אם מוצאין לו כדי חותמו מצות ומעשים טובים נותנין לו ומחזירין לו הצלם ואם לאו אין נותנין לו. **(הרי בשמים)**

◆◆◆

נראה דעיקר שזכו ללוחות אחרונות מכח התשובה שעשו בערב יוה"כ כי בלוחות הראשונות החטיאם השטן כדי שלא יזכו אל הלוחות ביום האחרון, שהיה מוכן משה רבינו ע"ה לירד מן ההר למחרת ובודאי גם באחרונות עמד השטן בכל כחו לעכב אותן ולהחטיאם, ואבותינו גברו עליו, ועיקר בעל תשובה באותו מקום ובאותו הזמן, ולפי שעמדו על נפשם זכו לתשובה שלימה וזכו לקבל לוחות אחרונות ולכן איתא שהשטן מתגבר בערב יום כיפור לפי שהיטב חרה לו אשר נצחו אותו ביום הזה. **(שפת אמת)**

◆◆◆

א"י בביאור הכתוב מ"ש לטהר אתכם מכל חטאתיכם ועוה"פ לפני ה' תטהרו, דהנה האמנם שיוהכ"פ אינו אלא פעם אחת בשנה, מ"מ אצל הבוכ"ע שהוא למעלה מן הזמן יתכן להטהר תמיד, שהוא יכול למחול על העונות גם בכל השנה וזה הכח צריכין להמשיך מיוהכ"פ על כל השנה לזכות למחילת עונות, וז"ש כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם היינו ביוהכ"פ עצמו ומלבד זה לפני ה' תטהרו, שאצל הבוכ"ע שהוא למעלה מן הזמן יכולין להטהר תמיד, וע"י קדושת היום של יו"כ יכולין להמשיך הטהרה על כל השנה. **(דברי יואל)**

◆◆◆

א"י עפימ"ש הטו"ז (בה' ר"ה סוף סימן תקפ"ה) שנתגלה לו בחלום פי' הכ' בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' דהכוונה קודם תרועת המלך ה' יעו"ש, והנה האמנם שאף אם אין עושין תשובה אלא ביוהכ"פ בלבד אזי ג"כ עצומו של יום מכפר, מ"מ לזכות לטהרה שלימה וגמורה שיהי' לטהר אתכם מכל חטאתיכם, צריך לזה להקדים ולעשות תשובה בכל אלו ימי התשובה המוקדמין לפני בוא יום ה' יום הדין הגדול הזה יום הכפורים, ואך אם ככה יעשו אז יכולין לצאת ביוהכ"פ בטהרה גמורה מכל חטאתיכם, וז"ש הכ' כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם, אמנם לזכות לזה צריך שיהי' "לפני ה"" תטהרו, היינו להקדים בתשובה ולטהר את עצמו גם לפני בוא יום ה' הגדול והנורא הזה ועד"ז תזכו שיהי' לטהר אתכם מכל חטאתיכם. **(דברי יואל עמ' שנ"ו)**

צדקה

פעם אחת רצו אנשי ק"ק מעזיבוז לבטל מנהג שיושבין עם הקערות בערב יוה"כ, שמבלבלין, ושמע הבעל שם טוב ולא הניח לבטל וסיפר להם מעשה, שבשנה אחת קודם יה"כ נתקשרו הקליפות יחד לבל יניחו תפילות ישראל לעלות למעלה, וכיון שהתחילו לקשקש בקערות ערב

יוה"כ שמשמיע קול בהשלכת המעות מאותו קול נתפרדו הקליפות כולם. (**פאר לישרים**)

◆◆◆

הנה ידוע שיש כמה עבירות אשר רק מיתה ויוהכ"פ מכפרים אבל יוהכ"פ בעצמו אינו מכפר וכמבואר בש"ס יומא ולזה י"ל שהוא מקטרג ביוהכ"פ שעשו כמה עבירות עד שאין כח ביוה"כ בעצמו לכפר, אמנם העצה לזה ליתן צדקה שהוא מצלת ממיתה כמו שכתוב וצדקה תציל ממות, ואז יוהכ"פ בעצמו מכפר גם כן ונכתבים ונחתמים לחיים. (**תפארת בנים**)

לרצות את חבירו

החטא שבינו לבין חבירו צריך לרצות את חבירו, ולא כמו שראיתי מקום שנהגו בערב יום הכיפורים סמוך להתחלת ש"ץ כל נדרי, הולכים האוהבים זה אצל זה בבית המדרש לבקש מחילה מחבירו, והוא לא שונא לו ולא מבקש רעתו, ויגיד עליו ריעו ויאמר לו כי לא ידע ממנו שום דבר רע מעולם כי אם טוב בהחלט, הנה אמת ושלום נפגשו ומוחלים זה לזה במקום שלא היו צריכין מחילה כי היה לבם שלם זה עם זה כל ימיהם לעולם, אבל השונאים זה את זה נשארים במקומם ואינם הולכים זה אצל זה, על דבר אשר לא קדמו אותו חבירו לילך אצלו בראש ומי כהחכם יודע פשר דבר בין שני שונאים שהם חכמים בעיניהם, וכל אחד חושב בדעתו שהוא צדיק בריבו בל למד צדק מרב, דבמקום גדולתו שם נראה גבורות ענותנותו ללכת אחרי האיש הטבח ההוא להוציא הדברים שיש עליו בלבו אף על פי שהטבח חטא לו כמו שפירש רש"י שם במקומו קל וחומר לכל אדם אצל השוה לו, וכן שכל לגדול הימנו שילך אצלו לפייסו, ויאחזנו ולא ירפנו ובדברים ירצנו עד שיאמרו רוצה אני יענה ויאמר סלחתי כפי כן לבי. (**של"ה מסכת ראש השנה**)

◆◆◆

איתא בגמ' עבירות שבין אדם לחברו אין יוה"כ מכפר וי"ל הטעם מחמת כל זמן שלא ריצה לחבירו יש קטרוג למעלה ואינו מניח לכפר עליו עד שירצה חבירו שכל זמן שיש לחבירו תרעומת עליו אז יש למעלה כנגדו קטרוג עליו, וכיון שנתרצה חבירו חלף הלך לו המקטרג. (**נועם אלימלך בהעלותך**)

מצות האכילה

הטעם על מצות אכילת ערב יוה"כ נראה לי, דהנה ידוע כי שני דברים המתייחסים בענין אחד הגם שהמה הפוכות זה מזה, מכל מקום כשיש איזה התייחסות ביניהם על כרחך יש ביניהם דבר ממוצע, וכמבואר דבר זה בספר יצירה והנה העינוי הוא בהיפך מאכילה על כרחך יש איזה יחוס ביניהם, ובקיצור הדבר שבענין אכילה מצינו אם אוכל אכילה גסה מקרי עינוי לנפש שאין לו הנאה מזה האכילה ואדרבה עינוי הוא לו ובעינוי מצינו שנתייחס לאכילה כמו שמצינו שר"י החסיד זלה"ה התענה בשבת ואמר כי זה עונג לו, ומצינו שגודל הדביקות מקרי אכילה כמו ויחזו את האלקים ויאכלו ובאמת התענית באהבה ויראה מזון לגוף ונשמה והנה בערב יום כפור הוא הבחינת אמצעי המיחד אכילה והתענית שאכילה הוא בגדר עינוי שאינו לתענוג גופני רק בדביקות גדול לקיים המצות ולכן הוא מחבר הבחינת אכילה של כל ימי השנה לבחינת התענית של יום הקדוש. (**דברי חיים**)

◆◆◆

כתב בשל"ה דעינוי נפש דערב יו"כ על ידי האכילה הוא כדי שיענה הנשמה וזה תענו נפשותיכם דייקא תרי נפשות הנשמה בערב יו"כ והגוף ביו"כ והטעם לפי ענ"ד שכל דבר יתוקן בדומה לו, ולכן רדיפת התאות הגשמיות יתוקנו בצום דיוה"כ ומיעוט עונג בשבתות וימים טובים וסעודת מצוה והדומה יתוקנו באכילת ערב יו"כ. (**חת"ס דרשות**)

◆◆◆

בגמרא כל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי דזה ידוע דבעשי"ת אם האיש ישראל מסתכל במעשיו זוכה לתקן את העובדות של כל השנה, כל יום הוא מתקן (זה היום של) כל ימי השנה, וביוה"כ נתתקן המחשבות של כל ימות השנה דידוע דמי שהוא צדיק אפילו כשיש לו עובדות מתוקנים מכל מקום צריך לראות ולתקן המחשבות כראוי, לפי שאי אפשר להמלט ממנה (שלא יהא חסרון בזה) וביום הכיפור נתתקן המחשבה כראוי, ולכך בערב יוה"כ צריך לראות לתקן העובדא יותר ויותר למען יהיה כלי שלימה שעל יד זה יוכל לתקן ביום מחר גם המחשבה, ולכן מצוה לאכול בתשיעי כדי לתקן העובדות של כל השנה, וממילא יהי' אחר כך ביכולת לתקן המחשבה ביוה"כ [וכו'] ולכך צו"ם מספרו קו"ל כנודע, לפי שע"י הצו"ם נתעלה הקו"ל, וע"י האכילה של יום התשיעי יש בכח ביוה"כ להתעלות המחשבה כתיקונו. (**מדבר קדש**)

◆◆◆

צריך להרבות ביום זה באכילה ושתיה ולכן צריך לאכול כפי ערך ב' ימים. (**פרי עץ חיים**)

מעלה האכילה

כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאלו התענה תשיעי ועשירי מרמז בזה שרצון השם יתברך להמתיק הכל, היינו שגם כל הנאות וחמדות עולם שנכללים בענין אכילה כאשר אנו אוכלין במצות השי"ת עלינו, גם האכילה נחשבת כמו העינוי של יוה"כ שהוא

לטהר את הנפש כמו שנאמר תענו את נפשותיכם וגו' תטהרו, כן כך האכילה של ערב יוה"כ גם כן לטהר את הנפש מאחר שכל רצונינו רק מה שהוא רצון השי"ת ועליו נשליך יהבנו וכו', וזהו לפני ה' תטהרו היינו שהאכילה בערב יוה"כ שהוא לפני יום הגדול והנורא הוא טהרת נפשנו כמו העינוי של יוה"כ. **(תורת אמת)**

◆◆◆

אכילת ע"כ הוא לתקן בחינת יסוד צדיק שנפגם על ידי שלא היה הזווג בקדושה וטהרה וכדומה. **(עטרת ישועה)**

◆◆◆

על ידי אכילת ערב יום הכפורים אכילה של מצוה מתקנין כל אכילת זרות ומעלין כל הניצוצות קדושות, ועל כן זול"ל ר"ת זרוע ל'צדיק ו'לישרי ל'ב הידוע מכוונת זה הפסוק להעלות הניצוצות קדושות וכו' ואכילת ערב יוה"כ לתקן כל האכילות ולהוציא יקר מזולל. **(אמרי נועם)**

◆◆◆

פתח ואמר כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאלו התענה תשיעי ועשירי דער פסוק איז אויף אים מעלה, כי בזה מעלים כל האכילות ושתיות של כל השנה. **(בית אהרן)**

◆◆◆

איתא בכתבי האר"י דבכל יום ויום מעשי"ת מתקן דבר אחד, וערב יו"כ מתקן מה שפגם באכילה ושתיה כל השנה ויו"כ מתקן מה שפגם בכל השנה מה שלא אכל. **(מדבר קדש)**

◆◆◆

על ידי אכילת ערב יו"כ מביאין שובע לעולם כי כן הכוונה בכל אכילה להמשיך שפע וברכה, כיון שאוכלים ונהנים מברכה. **(זרע קודש)**

◆◆◆

כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי ופירש רש"י שם כל המפיש באכילה ושתיה טפי עדיף, ודברי רש"י ז"ל צריכים ביאור, שזה אינו מבואר לכאורה מלשון הגמרא מאיזה טעם יהיה עדיף דוקא לאכול הרבה גם הול"ל דמפיש למיכל ולמשתה וכו' יל"פ שממשיך על ידי אכילתו שפע וברכה על כל השנה וזה דמפיש באכילה שמוסיף באכילתו תוספות ברכה לעולם. **(מאור ושמש)**

◆◆◆

וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך יש לרמז זאת על אכילת עיו"כ, שעל ידי אכילה זו בכוחינו לפעול רפואה לחולי ישראל ועל ידי אכילה זו שאנו עושים הכנה שיהיה בכוחינו לצום ביום הכפורים, מסיר הקב"ה כל מחלה מאתנו, על כן סיים והסירותי מחלה מקרבך שכן מקרבך עולה יו"ם כפו"ר. **(עטרת ישועה)**

ליל יום הכפורים

לבישת הקיטל

לבשנו הקיטל ויש בזה ד' טעמים א' בכל עת בגדיך לבנים וכ"ש וכ"ש נשמתו על כן נכבס כל הכתמים והשני בגד מתים להראות שאנו מוכנים למסור וכו' ואם אינו מרחם הרי אנו חשובים כמתים, הג' כדרך שעומדים לפני בית דין של מעלה, הד' דוגמת לבישת בגדי לבן של כה"ג ביו"כ. **(ישמח משה)**

◆◆◆

פירש אבא מורי הגאה"צ מו"ה אלעזר ניסן זללה"ה אבדק"ק דראהביטש מאמר חכמינו ז"ל לא היו יום טוב לישראל כט"ו באב וכיוה"כ שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין כדי שלא לבייש את מי שאין לו, הענין כי נוהגין ללבוש ביוה"כ בגדי לבן הטלית וקיטל בגדי מתים, למען לזכור אחריתו כי באלו עתיד האדם אחר פטירתו לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה אבל אז אין חכמה ואין עצה לזה לפייס את בוראו, כי אם עתה ברגע זו הן בעודנו חי עת לעמוד לפני בוראו בלב נשבר להתחרט על העבר ולבקש סליחה ומחילה מלפניו על כל החטאים וכו' אולי יחנן ה' צבאות וימחול לו, ואלו הבגדים הם שאולין לפי שעה כי הלא הם מיוחדים על אחר פטירתו אלא ששואל אותם לשעה זו למען להכניע לבבו בזכרו אחריתו, ובודאי כי בני עליה הם אין צריכין להכניע לבבם להתעורר בתשובה מכח אלו הבגדים המזכירים אחריתו של אדם, כי הם בלאו הכי שבים בתשובה בכל עת ובכל שעה מפחד ה' ומהדר גאונו, וכל שכן ביום הגדול והנורא הזה אשר לא יוכלו עמוד כמו רגע בלא תשובה אמיתית בלב שלם ובלב שמח, ולמה לובשין גם הם בגדים אלו, אין זה אלא שלא לבייש מי שאין לו בחינה זו להתעורר מאיליו וצריך הוא לבגדים הללו לעוררו, וזה שאמרו יוצאים בכלי לבן שאולין מאחר הפטירה כדי שלא לבייש מי שאין לו ר"ל התעוררות אחר מבלעדי זה עכ"ד ודפח"ח. **(ייטב פנים ליו"ג מדות)**

◆◆◆

אמרו חז"ל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב ויוה"כ שבהם בנות ישראל יוצאות בבגדי לבן שאולים כי בחמשה עשר באב בודאי יודעין שהוא ההתחלה ללבן העונות והם בחינת בגדי לבן שאולים כמו כן ביוה"כ שאז כבר תקנו מעשיהם צריכין לידע שהם עדיין בגדי לבן שאולים שעדיין לא עשו כלום. **(צמח צדיק)**

◆◆◆

בטעם לבישת הקיטל ביום הקדוש יש בזה שני טעמים בשו"ע טעם אחד לפי שאנו דומים ביו"כ למלאכי השרת וטעם ב' משום שהוא בגד מתים, ועל ידי זה לב האדם נכנע ונשבר עיי"ש, ולכאורה שני הטעמים הללו סותרים זה את זה דלטעם הראשון הוא מעורר השמחה שאנו דומים ביום זה למלאכים, ואילו לטעם השני שמזכיר יום המיתה הוא מעורר עצבות ח"ו, אמנם אפ"ל דשני הטעמים אחד הם ושניהם לעורר שמחה, משום דבאמת שמחה גדולה הוא שבו בשעה שמלובשים בבגד מתים עדיין יכולים להתפלל לפני הקב"ה דהלא לא המתים יהללו יה כתיב ואז כבר אי אפשר להתפלל ולא לפעול מאומה, משא"כ עתה אע"פ שמלובשים בבגדים אלו מ"מ עדיין אנו יכולין להתפלל לפני ה' ולתקן את הכל ובזה שפיר יכולין לשמוח, והבן. **(דברי יואל דף שכ"ז)**

כניסת ליל יו"כ

רואים בחוש שקודם כניסת ליל יום כיפור נופל אימה ופחד אפילו על הפחות שבישראל וזה מעזר אלקי יתברך שמו ששולח יראתו לכל אחד ואחד מישראל ולכן סמוך וכפר וכו' אחת בשנה [סוף פ' תצוה] לכי תש"א ר"ת א'דני ש'פתי ת'פתח, שי"ת פותח לנו שפתותינו להתפלל לפניו ולהמשיך כנ"ל. **(זרע קודש)**

◆◆◆

בגמרא (ר"ה ט.) ועניתם את נפשותיכם בתשעה יכול בתשעה תלמוד לומר בערב יכול משתחשך ת"ל בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום מלמד שמוסיפין מחול על הקודש אין לי אלא יום הכפורים שבתות מנין, ת"ל תשבתו, יום טוב מנין ת"ל שבתכם, והנה העין רואה ותעיד כי באותה שעה בעיוה"כ שמוסיף מחול על הקודש שמתחיל להתענות והולך לבית הכנסת להתפלל, אז תפול אימה ופחד על עם הישראלי וחיל רעדה יאחזון, וקמים לפני קונם בלב נשבר ורוח עצב וכל אחד מתוודה בלב מר, ואז הקב"ה חותר חתירה ומקבלו בבתי גואי, אמנם אחר שאומר כל נדרי אז עומד בלב שמח שהרי מברך ברכת שהחיינו וקיימנו וגו' שאין מברכין אלא על דבר ששמח בו, וזה שאמר הכתוב על יוה"כ שבת שבתון הוא לכם ר"ל שהוא לכם בחינת שבת שהוא יום שביתה ומנוחה ושמחה, ועניתם את נפשותיכם בעינוי נפש והכנעה ורוח עצב ופחד, בתשעה לחדש בערב היינו כפירוש הגמרא בשעה שמוסיף מחול על הקודש ומתחיל להתענות אבל אחר זה מערב משתחשך ממש עד ערב ביציאתו, תשבתו שבתכם ר"ל תנוחו במנוחה ושמחה כמו בשבת ויום טוב. **(ייטב פנים לי"ג מדות)**

הוצאות ספרי תורה

עכשיו בעונותינו הרבים בפגום הברית נפגמה התורה כולה וליזה מסוגל ליקח ספר תורה עתה בידו ולומר פסוק אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה ואיתא בהאריז"ל כי ראוי להתענות רג"ל תענית לתקן חטא אין ברגלים אך בקראו זה הפסוק סמוך ליה"כ אזי לצדיק גמטריא רל"ד מתקן זה ואומר אני שהרמז או"ר עם צדי"ק גמטריא אמ"ת על דרך אות אמת שהיא התורה והאות ברית קודש. **(חתם סופר)**

◆◆◆

מה שפגמנו בברית קודש בזכות הספר תורה יעלה אות והטיפות מהקליפה אל הקדושה, ותאמרו פסוק זה כמה פעמים אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה אף שאין אתם יודעים הכוונה מכל מקום יעלה לרצון עם המכוונים ובבכי גדול תאמרו הפסוק הזה. **(ישמח משה)**

◆◆◆

הנה שמענו וידענו שבוא יבוא המלך הקדוש בעצמו לזה העולם, היינו ביום הקדוש הזה שמשרה השי"ת שכינתו בבית הכנסת מקדש מעט, ומה אנחנו עושים הנה כולנו נסים לבית התפלה, ואומרים בלבנו הנה נבוא לפני המלך יתברך שמו בעצמו ודאי ירחם עלינו ויושיענו, אכן בבואם לפני הכנסת השי"ת משגיח עליהם ואין מכירים כלל, יעמוד ולא יכיר מראהו כי אין לו ח"ו צלם יהודי כלל, ואומר השי"ת הראינו את מראיך היכן המראה הקדוש שלך אשר בראתיך בצלם קדוש היכן הוא ואם אין לך המראה אז על כל פנים השמיעיני את קולך אולי אכירך בקול קול יעקב שתצעק אלי מתוך תשובה כי אם יהי קולך ערב אזי יומשך ומראיך נאוה שיתוקן הצלם אלקים, וכן מבואר בכתבי אר"י ז"ל שבמה שמפייסין עכשיו התורה ומחבקין ונושקין וצועקין מכאב לב מתוך תשובה וחרטה ועזיבת החטא, מתקנין החטאת נעורים ויתוקן הצלם אלקים אולי נזכה במהרה בימינו לגאולה שלימה. **(ערבי נחל)**

◆◆◆

ועתה נפייס את התוה"ק מה שפגמנו בכ"ב אותיות שבה, ותהי' לנו למליץ יושר, ונקבל עלינו לעסוק בתורה כנ"ל דבשעה שיש ביטול תורה הסניגור נהפך לקטיגור ח"ו. **(דברי יואל דף שכ"ה)**

◆◆◆

ועתה נוציא את הספר תורה לפייסה, ונבקש כולנו מחילה מתותינו הקדושה על מה שפגמנו בה בכל אות ונקודה, ונבקש נא ממנה, תורה הקדושה אנא תמליץ טוב בעדינו, כי באמת אלמלא אנחנו בית ישראל מי ילמוד את התורה ומי ישמור מצוותי', הלא כל האומות לא רצו לקבל את

התורה ורק אנו אמרנו נעשה ונשמע אמנם באיזה פנים אנו מבקשים מחילה ממך, והלא בבושה גדולה אנו באים עדיך, כמה בטלנו בזאת השנה מלימוד התורה, מה עשינו כל השנה האיך הנחנו אותך בקרן זוויות, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. (**דברי יואל דף ש"ל**)

◆◆◆

וכמו"כ צריכין לפייס את הס"ת על עלבון התוה"ק שעוברין בעוה"ר על התורה מ'טרעט אויף א יעדע עשה און ל"ת וואס אזוינס איז נאכנישט געווען וצריכין לבקש מהשי"ת שיעזור אותנו שיהי' לנו קשר עם התוה"ק וכ"א צריך לקבל על עצמו לקבוע עיתים לתורה בוקר וערב חק בלי יעבור, וללמוד בכל עת פנוי כמה שאפשר אין לנו שיור רק התוה"ק דאס איז אונזער איינציגער כח מיט וואס מיר קענען זיך האלטן מיט'ן אויבערשטנ'ס הילף, כמו שאנו אומרים בכל יום כי הם חיינו ואורך ימינו, וזהו אחד מהשאלות ששואלין בבי"ד של מעלה קבעת עתים לתורה. (**מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע, תשנ"ז**)

כל נדרי

בנוסח כל נדרי נרמז אשר אם ירדנו עשר מעלות הן בעניני פרנסה והן בעבודת הבורא אזי על ידי התשובה בעת הזאת נוכל לתקן זאת כי אות נ' מנדר"י רומז לנפילה ואות ד' לדלות ושפל המדרגה בעיני פרנסה הנרמז באות ר' כמו שאמרו ז"ל מי שיש לו מאתים זוז אל יטול מן הצדקה, ואות יו"ד רומז על עבדות השי"ת כי אנחנו טרודים ומדולדלים בפרנסה ועל ידי זה אין בכוחינו לעבודת השי"ת אזי על ידי עת הזאת מתקנים זאת כי כ"ל נדר"י עולה שד"י שיאמר לצרותינו די. (**עטרת ישועה**)

◆◆◆

אומרים כל נדרי ביום כפור כי עיקר לשמור הלשון כי ברית הלשון מכוון נגד ברית המעור ובשעת אמירת כל נדר"י שעולה שד"י צריך לכוון לתקן בחינת יסוד שיהיה שורה שם שד"י כמבואר בכתבי האריז"ל. (**עטרת ישועה**)

פגם הברית

מורי ורבותי כיום הוא הזמן לתקן את החטא הזה, וידוע מה שהצדיקים היו אומרים דבשעה שיהודים מתאספין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובפרט ביום הקדוש הזה אזי מתקבצין כל הניצה"ק והמה מתחננין ומבקשים עצמן אנא תעלו אותנו, נראה נא לרחם על הניצה"ק הללו ולא נניח בחרפה ובבושה ובמה יכולים להעלות רק בדמעות שנוריד לפני הבוכ"ע נראה שלא לחוס על דמעות עינינו והשי"ת ירחם שמהיום ולהלאה נזכה לשמור את מחשבותינו ולשמור את עינינו ולשמור את הדיבורים, והרי ידוע דמכל עוון שעושה האדם נברא מלאך המקטרג עליו, וכמאמר המשנה באבות העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד, דע"י העבירה בורא האדם לעצמו קטיגור הלוחם עמו, ועד שאין מעבירין אותן מן העולם הרי אלו לוחמים עם האדם מלחמה כבידה, השי"ת ירחם שנזכה להעבירם מן העולם שלא יהי' להם ח"ו נצחון עלינו ונזכה ליצא בנצחון עליהם בעזהשי"ת. (**דברי יואל דף של"ה**)

◆◆◆

ועל כן נראה לקבל עלינו לשמור את המחשבות ואת העינים והפה, שלא לחשוב מה שאסור לחשוב ושלא להסתכל במה שאסור להסתכל ושלא לדבר מה שאסור לדבר הגם שקשה כהיום להיות יהודי באמת, אבל אם רוצים לשמור את עצמן אזי הקב"ה מסייע להוציא לפועל את מחשבתו הטובה וכמ"ש במדרש הנ"ל שאם רק מתחילין לילך לעשות רצון הבוכ"ע אז הקב"ה מתקרב ובא לקראתינו, והגם שמבואר בזוה"ק פ' ויחי הנ"ל דלא מהני תשובה על החטא הידוע, אבל ידוע מ"ש בר"ח ובשלה"ק ובשאר ספה"ק דתשובה מאהבה מהני גם לחטא זה, והיש"מ פ' האזינו חידש דתשובה ברבים אף מיראה כוחו יפה כתשובה מאהבה, וא"כ גם תשובה הרבים מהני על חטא זה ואיה איפוא נמצא עוד תשובה הרבים כמו עכשיו ועל כן כולנו ביחד נבקש מהבוכ"ע וא-ל כביר לא ימאס בתשובה הרבים, וז"ש הכ' כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם אפילו מן החטא הידוע, וע"כ יהי' לפני ה' תטהרו שתזכו לקבל פני השכינה כולנו ביחד נזכה עוד לעבוד את הבוכ"ע מתוך נחת ושמחה מתוך סייעתא דשמיא ונזכה עוד לעשות רצון הבוכ"ע אשרי האיש וכמה טוב יהי' לו למי שיאמרו עליו לעתיד שהוא במעשיו סייע להגאולה ואוי ואבוי כמה מר יהי' למי שירמזון עליו באצבע שהוא עיכב את הגאולה ע"י חטאיו רח"ל, הבוכ"ע יעזרינו שביוה"כ זה נזכה לומר דברים אמיתיים לפניו ית"ש ונזכה לעשות רצון הבוב"ה באמת ולקרב את הגאולה. (**דברי יואל דף שמ"ח**)

◆◆◆

מורי ורבותי כל אחד ואחד הרי יודע את מצבו ומעמדו ולב יודע מרת נפשו היכן הוא עומד במדה זו וכעת בהימים הקדושים יכולים לתקן וצריכים להתבונן שלא להפסיד את הזמן וכידוע מה שאמר ק"ז הישמח משה זי"ע שהי' רואה בהימים הקדושים את הניצוצות הקדושות שהפילו בני ישראל לתוך הקליפות, שהם באים לביהמ"ד למקום שמתקבצים בני ישראל לשפוך שיחם לפני קונם ומבקשים שיעלה אותם מתוך הקליפות ובכן כעת צריך כ"א להתבונן ולהשים על הלב שבאים להביהמ"ד בהימים הקדושים להתפלל ולהתחנן לפני הבוכ"ע ואם לא יתקנו

את אשר פגמנו במשך השנה הרי אמרו חז"ל שאין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה ויכולים להיות בביהמ"ד ולהתפלל ולבסוף נמצאים בחוץ, וע"כ צריך כ"א לראות לתקן את בדקי נפשו, וידוע מ"ש ק"ז מרן הקדוש הד"ח זי"ע עה"כ קץ כל בשר בא לפני וגו' שהתיקון להעון המר הזה היא מסירות נפש עד הקץ ממש, וכעת בעמדינו ביום הקדוש הזה יקבל כאו"א ע"ע לשוב בתשובה שלימה, ולתקן את אשר פגם וחטא על הנפש מתוך מסירות נפש. **(מהר"ם ט"ב דף קל"א)**

להתענג בהעינוים

ה' עינויים אלו הם להיפוך תענוגים ר"ל שצריך להיות תענוג גדול כמו שמחויב להתענג בשבת באכילה ושתיה וכיוצא עכשיו צריך להיות לאדם תענוג על ידי ה' עינויים שהם ה' תענוגים, ונגדם הם ה' תפלות להתענג בם שזכה להיות לו בעולם הזה בחינת שליטת עולם הבא שאין בו בחינת אכילה ושתיה ויהיה לו ענויים הללו לתענוג שאין צריך לגשמיות עולם רק כמו בעולם הבא שהוא תענוג רוחני שהוא חיות לה'. **(אור החכמה)**

◆◆◆

פירשו המפרשים אוילים מדרך פשעם ועונותיהם יתענו ר"ל מי שמתאוה לאכול אלא שמענה נפשו זה אינו מגדר חכם אבל העיקר היא כל אוכל תתעב נפשם שאפילו אם יתנו לו מעדני מלכים תתעב יתעבנו נפשו, שהרי ויגיעו עד וגו' מכח העון, ומי שפוסקים לו דין מות אפילו אם נותנים לו כל מעדן שבעולם אינו יכול לאכלו כי שקץ ישקצנו ותעב יתעבנו צריך שהיא התענית כל כך שמכח צער החטא והעונש אינו מתאוה לאכול ובזה נבין טעם אכילה בעיו"כ שנחשב לתענית כי אז מפחד ומאימת הדין ביום הגדול והנורא נפשו קצה באכילה ושתיה אלא שמוכרח לאכול כמצות התורה ואם כן האכילה צער הוא כמו מי שמענה נפשו בתענית כמו כן הוא מענה נפשו באכילה ושתיה לכן האכילה בתשיעי נחשב לו כאלו התענה אמנם התענית ביוה"כ נחשב לאדם חכם לתענוג ולא לצער שבזה יכופר עונו ויקרע גזר דינו וגם מרוב צערו מחטאיו אינו מתאוה לאכול כלל, כדאשכחן בשבת שמותר להתענות תענית חלום שזה נחשב לו לעונג וזה שכתוב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב היינו באכילה ושתיה שזה יהיה נחשב אצליכם עינוי מצער האכילה מערב עד ערב תשבתו שבתכם ר"ל שהיא יום התענית נחשב לכם בחינת שבת שאתם מתענגים אותו באכילה ושתיה או בתענית שהוא עונג לכם כמו כן אתם מענגים זה היום באותו תענית שזה לכם לעונג ובזה יכופר עון בית ישראל. **(ייטב פנים)**

◆◆◆

מעלת הה' עינויים והתענית

נקבל עלינו החמשה עינוין לכפר מה שפגמנו בחמשה חומשי תורה ולכפר על ד' מיתות בית דין וכרת. **(ישמח משה)**

◆◆◆

יום הכיפורים בעת שישראל עוזבים כל טובות והנאות עולם הזה כדי לקיים רצון הבורא יתברך אז יבא כח וחיזוק לכל הטובות והרכוש שלהם. **(מי השילוח)**

◆◆◆

איתא בזוהר הקדוש התענה בשבת קורעין לו גזר דינו של ע' שנה לכן בני ישראל שמתענין בשבת שבתון נמחל להם כל העונות וכמו דבכל שבת יום הששי מכין לשבת כמו כן ערב יוה"כ מכין התענית של יוה"כ. **(שפת אמת)**

◆◆◆

התענית של יום הכיפורים רפואה הוא לכל האברים. **(תורת אבות)**

תפילה

הנה ר"ה הוא בחינת ראש, ויום הכיפורים בחינת לב ועשין בו ה' עינוים ומתפללין ה' תפילות שכל הה' מדות מתענג בהם בלב שלם לעבודתו יתברך שמו ונגד ה' מוצאות הפה שיהיה פיו ולבו שוין. **(זרע קודש)**

בדמעות

גבי עבודת יו"כ כתיב בכל הבגדים תיבת ב"ד, כי הוא ר"ת ב'כיה ד'מעה להורות אשר עיקר הוא להתפלל בבכיה ודמעה, כי שערי דמעות לא ננעלו. **(עטרת ישועה)**

◆◆◆

הבכיה הנעשה ביום הזה אם דרך עוצב בו היא לא תצלח, כי אין השכינה שורה לא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה של מצוה והנה אין שמחה גדולה מיום הזה אשר באמצעותו נזכה לפשט כל עקמימיות שבלב בכח התשובה והצום והבכיה עד שנהיה בישרות לב אחד להתקרב למלך הגדול והנורא אבינו שבשמים להחזיר הנשמה למקורה וידו פשוטה לקבל שבים וביום הזה יכפר עלינו לטהר נשמותינו מטומאה, ועל דרך הזה תהיה כל הבכיות של יום הזה של שמחה שזכינו לקרב עצמינו להיות דבוקים באלקים חיים כולנו ביום הזה וזהו על דרך עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. **(דברי שמואל)**

◆◆◆

תפילת על חטא

בענין על חטא ביאר [הרה"ק מוה"ר פנחס זצ"ל מקאריץ] שיש הרבה שהם רק תנועה קלה באמוץ הלב לפי פשוטו לא שייך רק בצדקה, אבל הוא בכל הדברים ולא זכרתי הסיום היטב בועידת זנות פירש הרב ז"ל מלשון ידיעה בלשון אשכנז קענטשאפט, היינו שמדבר עם אשה בלשון חבה או ששואל בשלומה אפילו על ידי בעלה שהוא אסור כמ"ש באבן העזר גם זה מקרי זנות בוידוי פה פי' שאמרנו ווידוי רק בפה ולבו בל עמו בנטיית גרון בסקור עין הוא רק תנועה או ראיה אחד ואמר על זה טוב לכל אדם שיבחר לו דבר אחד על כל פנים מהעל חטא ויחזיק בו מאוד, כי בכולם קשה מאוד ליזהר כראוי. **(פאר לישרים)**

◆◆◆

על חטא שחטאנו לפניך בווידוי פה על פי שראיתי בספר דרך משה על אלו שמכין על החזה בוידוי דברים בלא לב משל למה שעושין מהתחברות עצים עצל הגינה שמקשקשין על ידי הרוח להבריח העופות מפחדן כסבורין שהוא קולות מבני אדם הבאים לצודן, וכשמרגישין שהוא קול עצים אינם יראים ובאים בשעת קשקוש, כך הוידוי מבריח היצר הרע וסייעתו כסבורין ששם האדם אל לבו ושב אל ה' בכל לבו ובוודאי לא יפתח אחריו, וכשמרגיש שהוא קשקוש בעלמא בא ואינו מתיירא ולי נראה להוסיף נופך בהמשל שלפעמים שהעופות לא חשבו על הגינה לפרוח לתוכו וכששומעין קול הקשקוש ואינם יראים שכבר יודעים שהוא קול עצים בעלמא, אזו פועל הקשקוש הזכירה שנזכרו בזה הגינה לבוא לתוכו והבן, כך היצר הרע וחילותיו יות ר מתגברין בו שהוא מזכירן ומעוררן ומזכיר עון להתפס ומחטיאין אותו עוד יותר והיינו שחטאנו לפניך בווידוי פה ע"י ווידוי פה והבן. **(ישמח משה)**

◆◆◆

נתקנו כל הוידוים על סדר הא"ב בכדי לתקן כל האותיות של הא"ב כולם. **(בת עין)**

תשובה

פעם אחת אמר [הרה"ק מהר"ש מבעלזא זצ"ל] בסעודת ערב יוה"כ כי ביום הזה יכפר ר"ל עיצומו של יום מכפר אבל עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם ר"ל שהדבר מוטל עליכם לטהר את עצמיכם מכל חטאתיכם ואחרי זה שמעתי מפי אחד ששמע זאת מפי מרן קדוש ישראל מרוזין זי"ע שאמר כן בסעודה הנ"ל ובכה מאד באמירתו זאת. **(דברי יצחק)**

◆◆◆

ולקח את שני השעירים וגו' אמרו רז"ל במסכתא יומא בלשון של זהורית הקשור בראש שעיר המשתלח הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין ע"כ ולכאורה קשה טובא האיך משכחת לא הלבין הלא יוה"כ מכפר בכל ענין כמו שכתב הרמב"ם והנראה לי דיש שני מיני תיקונים לעבירה א' מחילה וסליחה שהקב"ה מוחל ואינו מעניש ב' רפואה לחולי ומכות פצעים של הנשמה מהעונות שחובל העובר עבירה בעצמו הנה יוה"כ הוא יום מחילה וסליחה וכפרה שהקב"ה מוחל וסולח אבל רפואה אינו רק על ידי תשובה כנאמר ושב ורפא לו והנה על פי זה מבואר לא הלבין הוא סימן שאף הקב"ה מוחל ואינו רוצה להעניש מכל מקום יש כל המכות והפצעים והרושמים האדומים בהנשמה שצריך לטהרן ולנקותן ולרפאותן לכך היו עצבין אבל הלבין הוא סימן שעשו תשובה גמורה ולא נשאר שום רושם של פצע וחבורה ונטהרו מכל וכל לכך היו שמחין. **(ישמח משה)**

◆◆◆

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, יתבאר על פי משל למלך שהיה לו גן נטוע נטע נעמן, ואילנות גדולות וטובות ובהן פירות יפות אשר לא נמצאו ואין ערוך אליהם ובא אחד ודרס הנטיעות ועלה באילנות ההם ושוברן ונפלו הענפים עליו ושיברו עצמותיו, עד אשר מכף רגל ועד ראש אין בו מתום, וכל לבבו דוי, אוי לו על שברו, ועתה הוא מבקש רפואה כי גדול כים שברו אבל מי ירפא לו כי צריך סמי רפואות העולה סך רב, הוא איש עני ורש, ומבלעדו מי יחוס ומי יחמול עליו כי שלח ידו בגנת ביתן המלך, והיה כאשר הלך ילך ובכה ניחם בדעתו כי שתים עשה שהמרה נגד כבוד המלך ששבר אילנותיו ופירותיו וגם גרם רעה לעצמו בפצעים וחבורות כמעט אין מספר אז יעץ אותו אחד מאוהביו אשר תחלה ילך לפייס את המלך ולבקש ממנו מחילה וכפרה על אשר חטא נגדו והיה כטוב לב המלך עליו אז המלך בעצמו יחוס ויחמול עליו לרפאותו בסמי הרפואות כי כלום חסר מבית המלך ובידו הכח והממשלה לתת לו רופאים ורפואות ככל הצריך לו. הנמשל הוא מה דכתיב איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעול מעל בה' וגם ואשמה הנפש ההוא שגורם רעה לנפשו והעצה לטהר עצמו ממה שמעל בה' ממילא הוא ירפאני מחטאותיו וחסרונותיו שבו בעצמו, וזה שאמר הכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם יקנח אתכם מכל חסרונותיכם שבעצמיכם ישלח דברו וירפא, אך באופן לפני ה' תטהרו שנגד מה שעשיתם שלא כדת נגד מלכותו מזה תטהרו את עצמיכם, היינו לפייסו למחול על כבודו. **(ייטב פנים)**

◆◆◆

ואל יבא בכל עת אל הקודש כלומר שאל יבא אל הקדושה אם יאמר בכל עת לגשת לשוב ועוד חזון למועד,

כי מי יודע מה יהיה ומה יולד כי אם בזאת ר"ל כי אם ברגע הזאת שעומד בו יכול לבוא אל הקודש אם לא יאחר פעמיו וזה שכתוב כי ביום הזה ר"ל אם יחשוב שאין לו כי אם היום הזה שעומד בן יכפר עליכם, כי באותו יום בודאי לפני ה' תטהרו דאם לא עכשיו וכו' וכל שכן שיש לחשוב כן ביום הקדוש והנורא הבא לקראתינו לשלום הוא יוה"כ שאחריה לא יהיה כמוהו עד יוה"כ הבא בשנה שאחר זה וכבר כתיב דרשו ה' בהמצאו וגו' על כן אחינו בני ישראל שימו על לבבכם הדברים הנאמרים ושובו אל ה'. (**ייטב פנים**)

◆◆◆

ויש להוסיף על דברי קדשו לפרש את הפסוק באופן אחר קצת על פי דברי החת"ם סופר זי"ע בדרשות ליוהכ"פ שפירש בפסוק מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה שהכוונה היא ע"ת צר"ה דייקא שהעת הוא צר, ולא צרות לב ח"ו כי ואתהלכה ברחבה כתיב ורוחב לב הוא כאמור אשריכם ישראל ושמחה גדולה היא לנו וכו' עיי"ש, ולפי"ז יש לומר שהפסוק קאי על זמן הקדוש הזה שאנו עומדים בו עכשיו בליל יום הכיפורים שהוא עת רצון וזמן מסוגל לתשובה ולשבירת הלב כראוי לפני מלך אל חי וקיים ואם נשים אל לבנו את אשר לפנינו, אז בודאי נוכל לפעול ולהגיע עכשיו בזמן קצר ועת צר מה שלא נוכל להשיג בזמן אחר במשך של הרבה ימים וזה שאמר הכתוב שלח לחמך על פני המים היינו להשים אל הלב ולהתעורר לתשובה אמיתית כנ"ל כי ברוב הימים תמצאנו, אם תרצה לעשות כזה בזמנים אחרים של השנה צריך אתה לזה הרבה ימים. (**מהר"ם ט"ב ח"ב דף קל"ח**)

קריאת התורה

בכל זמנא דצדיקייא מסתלקי מעלמא דינא אסתלק מעלמא ומיתתהון דצדיקייא מכפרת על חובי דרא ועל דא פרשתא דבני אהרן ביומא דכפורים קרינן לה למהוי כפרה לחוביהון דישראל אמר קודשא בריך הוא אתעסקו במיתתהון דצדיקיא אלין, ויתחשב לכו כאלו אתון מקריבין קרבנין בהאי יומא לכפרה עלייכו, דתנינן כל זמנן דישראל יהון בגלותא ולא יקריבו קרבנין בהאי יומא ואינון תרין שעירין לא יכלא לקרבא יהא להו דכרנא דתרי בני אהרן ויתכפר עלייהו. (**זוהר הקדוש פ' אחרי**)

עת לבכות

ביום הכפורים קודם קריאת מיתת בני אהרן התעורר שנית על עון שכבת זרע לבטלה ר"ל ושהדמעות בעת הזאת תיקון גדול לזה. (**דברי שמואל**)

◆◆◆

אמור אל הכהנים בני אהרן להזהיר גדולים על הקטנים כאן רמז מה שאיתא בזוהר כל המוריד דמעות על מיתת בני אהרן אין בניו מתים בחייו על כן רמז כאן אמור אל הכהנים שיתעוררו על בני אהרן שמתו ובזה מזהיר גדולים על הקטנים שלא ימותו בחייו. (**חתם סופר**)

עבודה

ועל כן אנו אומרים סדר עבודה לשלם פרים שפתינו כי באמת הכל נעשה גם היום בשמים ממעל והכפרה שלימה גם בהתגלות בעולם הזה אלא שאינו בפועל ממש במעשה רק בדיבור שגם הוא גילוי אלא שאינו גילוי מורגש כל כך בפועל עד יערה עלינו רוח ממרום להיות מורגש בפועל גמור ביוה"כ בכל לבבות בני ישראל סילוק וביטול היצר הרע מן הלב לגמרי על ידי שילום פרים שפתינו ואז נזכה לגאולה שלימה ב"ב אמן. (**רסיסי לילה**)

◆◆◆

כחוט השני שפתותיך הנראה לרמז בזה כי בזמן שהיה בית המקדש על מכונו היו כל ישראל מסתכלים על החוט השני כמו שכתוב אם יאדימו כתולע כצמר יהיו ועתה בעונותינו הרבים שאין לנו מקדש ולא כהן שיכפר רק שיח שפתותינו מה שאנו מסדרין העבודה של יום הכיפורים שהיה כהן גדול עושה בזה ונשלמה פרים שפתותינו וזה גם כן כחוט השני כמו שחוט השני היה מורה לסליחה ביו"כ עתה בזמן הגלות הוא שפתינו התפלה במקום העבודה ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו. (**תפארת שלמה**)

תפילת נעילה

פירוש הצדיק מניקלשפורג תפלה לעני כי יעטוף מלשון ובהעטיף הצאן העטופים ללבן היינו שכל התפלה הוא מה שהענ"י ורוכב על החומר הוא משיח צדקינו יעטוף יאחר מועדו וזמנו לבוא ואני מצאתי רמז לדבריו כי בתפלת נעילה ראוי להיות דיקא על איחור ביאת העני הזה כי נעילה אותיות להעני והבן. (**ישמח משה**)

◆◆◆

בתפלת נעילה שעתה היא עיקר החתימה שהיום יפנה השמש יבא ויפנה בוודאי מהראוי שכל מי שנגע יראת ה' בלבבו באפס מה, הגם שעברו מה שעברו כבר מימים קדושים ימי אלול הרצון ועשי"ת ולא נתן אל לבו לשוב על כל פנים מהראוי שהחי יתן אל לבו עתה לפתוח לו פתח התשובה בעת נעילת שער ולכוון עוד בתפלתו זאת באומרו פתח לנו שער בעת נעילת שער, שאם לא עכשיו

אימתי וכו' ע"כ מה מאוד יחרד האיש וילפת בגודל הפחד והמורא לכוון עוד בתפלתו זאת ביתר שאר מכל התפלות ואז יהיה נעילת דלת בפני החיצונים שלא יוכלו לקטרג בשום קטרוג ח"ו על ישראל וכדאיתא בספרים שתיבת נעי"ה אותיות נע"ל י"ה שהשי"ת ב"ה עושה מנעול וסתימה בפני הקטרוג מהחיצונים שלא יוכלו לקטרג בשום דבר על ישראל. **(באר משה)**

◆◆◆

אחינו בני ישראל עכשיו הוא גמר דין בישיבה של מעלה לומר איש פלוני אתה זכאי וח"ו איש פלוני אתה חייב, והשכינה מעוררת וצועקת איככה אוכל וראיתי באבדון מולדתי על כן נעורר עצמינו לעורר רחמים שיושיט המלך לה עתה את שרביט הזהב לכנס לפנים משורת הדין עם כל עמו כי זהב ר"ת זהב זה הוא ברוך, ר"ל זה בגימטריא י"ב דהיינו שכל שנים עשר שבטי יה יהיו ברוכים בכל מיני ברכות ויקבץ נדחינו ב"ב אמן. **(ישמח משה)**

מעלתה

נדע שיש כמה מדרגות זה למעלה מזו בענין גילוי י"ג מדת הרחמים שההתחלה הוא בר"ה על ידי השופר ועיקר הגילוי הוא ביוה"כ ובפרט בנעילה דיוה"כ. **(ליקוטי תורה)**

◆◆◆

כבר בארנו בענין תפלת נעילה הכל הולך אחר החיתום כי סיום הדבר הוא להעלות כל התפלות מכל היום. **(תפארת שלמה)**

מעלת היום

כל שעה ורגע מיום הקדוש והנורא הזה, הוא כולל כמה ימים מימי השנה שהוא הכללות מכל השנה. **(באר משה)**

◆◆◆

גלמי ראו עיניך וכו' ימים יוצרו כל ים הוא יצירה בפני עצמו ולא אחד בהם זה יוה"כ כמו שפירש רש"י שם שהוא תענית שמחיה כל הימים כי יום כיפורים הוא כללות כל הימים. **(ליקוטי מהר"ן)**

◆◆◆

יוה"כ הוא יום עליון וקדוש בקדושת מעלה על כל השנה שהוא חיות של כל השנה ומובחר שבכולן לקדושה שעל כן ביומא דכיפורי שטן אין לו רשות לאסטוני כמו שארז"ל. **(מאור עינים)**

◆◆◆

יום הכיפורים שאין בו אכילה ושתיה רק הנאה מזיו השכינה בעולם הבא והיא הנקודה האמצעית בשנה שנותן חיות לכל השנה. **(מנחם ציון)**

◆◆◆

יוה"כ הוא כולל כל הימים כפרש"י בתהלים ימים יצרו ולו אחד בהם שהיא יוה"כ רמז לדבר יום כפור מספרו שס"ד. **(פנים יפות)**

◆◆◆

אחר עשרת ימי תשובה יש יום הכיפורים שבת שבתון שכולל כל שבתות השנה והוא שער הנ' משערי בינה. **(שפת אמת)**

◆◆◆

הבורא ברוך הוא וברוך שמו נתן לנו יום מחילה יום הכיפורים והוא בגדר למעלה מהזמן כי יום הכיפורים אינו מיוחד במנין ימי השנה כמבואר בספרים הק'. **(דברי חיים)**

◆◆◆

אחד מעשרה ניסים שנעשו בבית המקדש שלא אירע קרי לכהן גדול ביוה"כ והקשו מה זה גודל הנס לגודל השמירה אך מפני כי כל ההשפעות יורדים ביום הזה לכן היה צריך שמירה מעולה ולא ילכו ההשפעות לקליפת ולסטרא אחרא וכל טוב יהיה לישראל. **(תפארת שלמה)**

◆◆◆

כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם כל הוא יסוד היינו שהחטא מן יסוד גם כן נתכפר יכפר גימטריא קר"י, והכוונה כי יכפר גם כן עון זה. **(חסד לאברהם)**

◆◆◆

כי ביום הזה יכפר מכ"ל חטאתיכ"ם לפנ"י ה' סופי תיבות מילה כי ביום הזה נמחל הפגם מהיסוד. **(שם)**

◆◆◆

והנה ניתן לנו עוד היום הקדוש הזה ובאלו הכ"ד שעות של היום הזה יכולין עוד לתקן הרבה כי כל רגע ורגע של יום הקדוש הזה יקרה היא כמרגליות, על כן צריך כאו"א לראות שלא נצא בבושה וכלימה מיום הזה כי אם לא עכשיו אימתי ונזכה להתפלל כל אלו התפלות והבקשות בכוונה רצוי' ויעשו רושם למעלה שיהי' סוף וקץ כל צרותינו ונזכה לשנת גאולה וישועה ולראות עבודת היום של כה"ג בפועל בב"א. **(דברי יואל שכ"ה)**

בטחון שהקב"ה מכפר

בזמן המקדש כשהלבין החוט בודאי נתמלאו בני ישראל בשמחה וגם עתה צריכין להאמין כי נטהרנו מעונותינו ובאמת זה האות כפי מה שמרגיש האדם שמחה בנפשו. **(שפת אמת)**

◆◆◆

אחר ראש השנה ויוה"כ שנטהרו ישראל כדכתיב לטהר אתכם וצריך כל אדם להאמין שנעשה טהור בימים אלו וודאי שישאר הטהרה על כל השנה תליא בהכנת האדם לקבל הטהרה אבל בימים אלו נעשה טהור כל איש ישראל. **(שפת אמת)**

מוצאי יו"כ

מה שנהגו העולם שאומרים זה לזה (זאלסט האבין אללעס גיטץ אויס גיבעטען) דממה נפשך קשה אם נתקבל תפלתו הא כבר נתקבל ואם לא נתקבל תפלתו ח"ו צריך לבקש רחמים עליו בלשון שהוא על להבא אך הוא על דרך שמצינו בשלמה המלך עליו השלום שהתפלל כשגמר בנין בית המקדש ואחר כל התפלה שהתפלל כפל ואמר ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני ה' קרובים אל ה' אלוקינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דברי יום ביומו, מרמזים זה לזה שמאפשר להיות שהתפלה שהתפלל לא היתה בכוונה כראוי ומשום זה לא נתקבלה ח"ו אך יהא רעווא מלפני אבינו שבשמים שתתקבל גם כן. **(דברי יחזקאל)**

שמחה וריקודין

פעם אחת היה אצל אדמו"ר זי"ע חסיד אחד שהיה עליו משפט קשה דיני נפשות, והיה החסיד הזה בעגמת נפש גדול כמובן והיה אז מוצאי יום טוב והחסידים עשו ריקודין בשמחה גדולה בבית החיצון שלפני היכל אדמו"ר זי"ע והחסיד הנ"ל היה אז לפנים בהיכל אדמו"ר זי"ע כי היה איש מקורב ורצה לעורר רחמים על עצמו בשעת שמחת מרן זלל"ה ויאמר אדמו"ר זי"ע אליו מדוע לא ילך גם הוא לרקד עם החסידים.

וסיפר לו מרן זי"ע מעשה שאצל הבעש"ט זי"ע היה פעם אחת במוצאי יוה"כ שלא נראתה הלבנה לקדשה, והבעש"ט זי"ע ראה אז ברוח קדשו שבאם יחסר המצוה הלזו ח"ו תיכף אחר יוה"כ ח"ו לא טוב יהיה על ישראל, ונתעגם מאד מזה אחר יוה"כ ורצה לעבוד במוחין דגדלות שלו שיהיה לבנה, ושאל כמה פעמים אם נראה הלבנה אך למרות זה התקדרו השמים בעבים עד שאין שום סברא שיהיה לבנה עוד בלילה ההוא, וחסידי הבעש"ט זי"ע לא ידעו מאומה עד היכן מגיעים הדברים מצורך הלבנה אז במוצאי יוה"כ ולאשר נהגו לעשות יו"ט במוצאי יוה"כ בצאתם בשלום מן הקודש בעבודתם ועבודת רבם הבעש"ט ביוה"כ אשר ממש היה דוגמת עבודת הכהן גדול לכן גם הפעם היו שמחים מאד בריקודין בהתלהבות קודש, ומתחילה רקדו בבית החיצון של הבעש"ט זי"ע ואח"כ מגודל התלהבות קדושתם בשמחה דחקו עצמם ונכנסו לחדרו של הבעש"ט זי"ע ורקדו גם שמחו לפני הבעש"ט זי"ע, ויהי כאשר גבר עליהם עוצם התלהבות נפשם בריקודין של שמחה בחדר הבעש"ט, הרהיבו בנפשם לבקש שגם הבעש"ט בעצמו זי"ע ירקד עמהם ויקחו גם את רבם הבעש"ט זי"ע בתווך וירקד עמהם ויהיה בתוך הריקוד הקדוש הזה קראו פתאום בקול שהלבנה בטיהרה ורצו לקדש את הלבנה בלילה הזה ואמר אז הבעש"ט זי"ע שמה שרצה הוא הבעש"ט לפעול בעבודה ומוחין שלו ולא פעל פעלו החסידים רק בשמחה לבד. **(דברי דוד)**

הסעודה

איתא במדרש במוצאי יוה"כ בת קול יוצאת ומכרזת לך אכול וגו' כי כבר רצה האלקים את מעשיך והבת קול הזאת מסתמא נשמעת בלב כל אדם לפום שיעוריה דיליה. **(תורת אמת)**

◆◆◆

במסכת יומא במשנה ויו"ט היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש יתבאר למה עושה יו"ט ויל"ל עפמ"ש בספה"ק דמתחלה צריך להיות סור מרע שלא לעשות מדברים הרעים המפסידים בעבודה הקדושה כדי שלא יהיה זורע אל הקוצים ח"ו ואחר כך יוכל לקיים ועשה טוב לעשות המצוה בשלימות כראוי וכנכון וצריך להכין עצמו שיהא מקום פנוי להחזקת הקדושה ועי' מ"ש בפ' אחרי. ולפי זה י"ל דקודם יוה"כ בעוד שלא נעשה התשובה ולא היה ראוי לעשות המצוה כתקונה ומאי אהני' לי מה שעשה המצות כיון שאין הגוף מחזיק אולם ועונותם על עצמותם ואם כן עד יוה"כ העיקר הוא לתקן את העבירות אבל על מה שלא עשה מצוה אין הפגם כל כך כיון דהמצות בלא"ה הם כפגומין ומום בם לא ירצו ח"ו רק לאחר יוכ"פ אחר תטהר מהעונות בא עליו חיוב חדש לעשות המצות כיון שכבר סר עונו וחטאתו תכופר ויכול לעשות המצות כראוי וכנכון. והנה בב"ק א"ר יוסף השתא דשמענא להא דר' חנינא גדול המצוה ועשה ממי שאינו מצוה ועושה עבידנא יומא טבא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא ועבידנא אית לי אגרא טפי ע"ש ומשמע דצריך לעשות יומא טבא בעשה שמחיוב במצות, ועי' בישו"ש ובמג"א סי' רכ"ה שמכאן מוכח דצריך לעשות סעודה ביום שנעשה בנו בר מצוה, כמו רב יוסף שעשה סעודה על שנודע לו שמחויב במצות ע"ש. ולפי"ז י"ל דמשום הכי עשה יו"ט בצאתו בשלום מן הקודש, היינו שיצא בשלום שנתכפר לו עונותינו ונעשה שלום בינינו לבין אבינו שבשמים, ויש עלינו חיוב חדש על המצות ולכן צריך לעשות יומא טבא וכמו שצריך לעשות יו"ט בשעה שנעשה בנו בר מצוה. **(עצי חיים)**

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק
מהרי"ט ז"ל ויעקללה"ה

בני ברק
תש"פ

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרננה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעננו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת אירוסי נכדו החשוב

הרב ישראל נ"י

בן חדב"נ הגה"צ רבי דוד דוב דושינסקיא שליט"א

רב ביהמ"ד אהל פיגא בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים ידאו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה עם הרה"ג רבי שלמה שבתי קעסטענבוים שליט"א

בקו"פ בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בוויליאמסבורג יע"א

יום ג' פרשת נצבים וילך תשפ"ג לפ"ק

הגרש"ש: איך וויל נישט דעם רבי'ן אויפהאלטן, איך זעה דער רבי איז יעצט אין די סוגיא פון מתנה על מנת להחזיר, דאם גייט מען זאגן ביי די דרשה שבת שובה?

רבינו: יא, דאם האב איך פארגעלערנט אין די ישיבה ביי די בחורים, אי"ה אויך שבת שובה, ב"ה איך דאנק השי"ת אז איך קען פארלערנען פאר בחורים.

הגרש"ש: כ'האב געזעהן א חידוש, ס'איז באוואוסט, פונעם חוות דעת אין דרך החיים (פרטי דיני לולב אות ד') אז אויב דער ערשטער נותן וואם גיעט די מתנה ע"מ להחזיר זאגט בשעת'ן גיעבן אז ער לאזט עם נישט דאם גיעבן פאר א צווייטן יוצא זיין מיט דעם דעם חיוב מצוה, איז דער ערשטער מקבל אויך נישט יוצא וויל ער האט נישט קיין שום זכות ממון אינעם אתרוג, און דאם הייסט נישט לכם.

רבינו: כ'האב גערעדט פון דעם נעכטן ביים שיעור אין כולל דאהי.[1]

דער חוות דעת איז מער מבואר אינעם [בספרו] נחלת יעקב אין מס' סוכה (דף ל"ה).

הגרש"ש: איז למעשה דער משנה ברורה דינגט זיך אויף דעם שטארק אויפן פלאץ.

רבינו: עם איז דא אויף דעם אסאך חולקים.

רבי שמואל העליר קריגט אויף דעם.[2]

דער אמרי בינה (דיני יו"ט סי' כ"א) האלט דאם יא צו, דער דברי חיים (דיני לולב סי' א) האלט עם יא צו... דער אנדערער דברי חיים.

הגרש"ש: דברי חיים מיינט דער רבי צו זאגן, דעם רבי יצחק אויערבאך, יענע דברי חיים.

רבינו: יא, דעם אמרי בינה'ס פאטער.

הגרש"ש: יא יא.

רבינו: ס'איז דא די שיטת הרא"ש אז מתנה על מנת להחזיר איז ענדגילטיגע מתנה און ביי די חזרה מוז מען עקסטער צוריק גיעבן א מתנה. און דער קצות ברענגט א שיטת רבינו אביגדור כהן וואם קריגט אויפן רא"ש.[3]

---

1 רבינו שליט"א שהה באותו יום בעיר וומסב"ג עבור זמני הכניסה לאנ"ש לקראת ימי הרחמים והרצון, ולא רצה רבינו לוותר על מסירת השיעורים לפני תלמידי הישיבה בסוגיא דמתנה ע"מ להחזיר בהיכל המתיבתא כדרכו בקודש בכל שנה, לכן מסר את השיעור לפני האברכים בהיכל הכולל בוומסב"ג ושמעו הלך גם להיכל הישיבה ע"י הוק-אפ לרוות צמאון מאות תלמידי הישיבה שומעי לקחו מדי יום ביומו.

2 ע' בשו"ת רבי שמואל העליר, שצדד לזכות ההמון שאינם נזהרים בזה, וכתב דמה שנוטה להחמיר ביום הראשון דבעינן שיתן ע"מ שיכול המקבל ליתן לאחרים זה דבר שאי אפשר לקיימו כלל, ואני בעצמי שאני קונה אתרוג בסך רב וכשאני נותן לא' אני חרד עליו שיהיה נוגע ואינו נוגע וליפק בהגבהה לבד מכ"ש שלא ליתן לאחרים וכן כל העולם אין נוהגים זה, והאריך להביא כמה הוכחות דלא צריך שיתן במתנה כולי האי, עיי"ש שהאריך.

3 כתב הרא"ש (פ"ג סי' ל) דצריך שיתנהו לו במתנה גמורה על מנת שיחזיר, ואחר שיצא בו צריך לחזור וליתנה לו במתנה בשעת חזרה, אבל אם אמר לו יהא במתנה עד שתצא בו ואח"כ יהא שלי כבתחלה לא יצא בו דהוי כמו שאול עכ"ד, אמנם הקצות החושן (סי' רמא סק"ד) האריך לחלוק על הרא"ש והביא שיטת רבינו אביגדור כ"ץ (הובא בתשובת הרא"ש כלל ל"ה סי' ב) דמתנה על מנת להחזיר הוי קנין הגוף לשעה, והקצות החשן החזיק בשיטה זו דמתנה על מנת להחזיר הוא כמשמעו, ואין בו תנאי הקנאה אלא שנתן לו במתנה את האתרוג עד שיצא בו והוא מתנה גמורה וחלוטה עד הזמן, והתנאי על מנת שתחזירהו אינו אלא משום דאם היה אומר ואחר שעה לעצמי נמצא דאם מכרה או אכלה לא יהיה לו שיור, ולזה מתנה על מנת שתחזירהו, היינו שנותן לו הגוף עד הזמן לצאת בו ובאופן שיהיה לו שיור אחר כך,

הגרש"ש: דער אמרי בינה וויל טאקע טענה'ן אז עם איז תלוי אין די מחלוקה פונעם קצות....

רבינו: דאם אז ס'איז תלוי אין די מחלוקה פונעם קצות, דאם איז א תשובה אין בית יצחק, כ'האב עם נעכטן נאכגעזאגט אין כולל דעם בית יצחק.[4]

הגרש"ש: אין אמרי בינה דארט ברענגט ער בשם דעם חסדי דוד אז די גמרא דערציילט אין מס' סוכה (דף מ"א) די מעשה מיטן לולב פון רבן גמליאל אויף די שיף, ער האט עס געגעבן פאר רבי יהושע און רבי אלעזר בן עזריה און רבי עקיבא,[5] זאגט די גמרא אז 'מלתא אגב אורחיה קא משמע לן מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה', זאגט ער אז דאם איז טאקע ארויסצובערענגן די נקודה אז דאם איז געווען א מתנה גמורה ער זאל דאם קענען געבן פאר א צווייטן.

רבינו: יא, אז דאם איז דער חידוש פון די מעשה אז איינער האט דאם געקענט געבן פארן צווייטן.

הגרש"ש: אבער די שאלה איז להלכה, א איד האט מיך געפרעגט להלכה למעשה.

רבינו: ס'איז אזוי, אויף חושש צו זיין, ס'איז דאך א דאורייתא, און ער איז נענוג א גרויסער פוסק דער חוות דעת אז מ'זאל אננעמען להלכה אויף לכתחילה, ער מוז דאך עם נישט באמת פארקויפן, ער מוז נאר האבן א רעכט, דארף מען וויסן...

אין ערוגת הבושם (תאו"ח סי' קצ"ו אות ב) ברענגט ער זיך א ראי' צו דעם חוות דעת פון א רשב"ם אין בבא בתרא (דף קל"ז ד"ה מכרה) און ער פירט דארט אויס אז מ'דארף מזהיר זיין דעם ציבור וועגן דעם אז מ'זאל וויסן וואם מ'דארף צו טוהן, אז נאר אזוי איז מען יוצא.[6]

און באמת דאם איז טאקע א שכיח'דיגע שאלה וויל יעדער וויל דאך אכט געבן אויפן לולב, און ער וויל נישט אז יענער זאל עס אוועק געבן וועלן ער געט עס אים על מנת להחזיר, ממילא דארף מען טאקע וויסן אז לויט דעם חוות דעת איז א פראבלעם יוצא צו זיין באופן זה.

אבער א בחור אין די ישיבה האט מיך יא געפרעגט א גוטע קשיא, אויף דעם חוות דעת, דער חוות דעת זאגט דאך אז א מתנה על מנת להחזיר מוז זיין א דין ממון, במילא זאגט ער, ער מוז עס קענען פארקויפן און מאכן געלט. יעצט וועלן איינער האט געגעבן א מתנה על מנת להחזיר, יו"ט קען מען דאך נישט פארקויפן, נו וויזוי איז עס א מתנה.

הגרש"ש: דאם קען מען אפשר זאגן אז לצורך מצוה אפשר הייסט עס א מתנה.

רבינו: אבער נישט פארקויפן, ער מוז דאך עס קענען פארקויפן... מ'טאר דאך נישט פארקויפן...

די גאנצע זאך פון מתנה על מנת להחזיר מוטשעט זיך דער מגן אברהם ווי אזוי מעג מען געבן א מתנה אום יו"ט, זאגט ער אז מתנה על מנת להחזיר מעג מען, אבער פארקויפן? דאם איז שוין עכט מקח וממכר, און ער זאגט 'למכור' און מ'מעג נעמען געלט, ווייל דאם מאכט עס א דין ממון.

הגרש"ש: איז טייטש אפילו אויב אהן דעם וועט ער נישט קענען מקיים זיין די מצוה?

רבינו: יא, אזוי נעמט אהן דער חוות דעת.

הגרש"ש: דער חתם סופר מוטשעט זיך שטארק דארט אין מס' סוכה ביי די מעשה פון רבי גמליאל, ער האט געגעבן א מתנה על מנת להחזיר און ער האט אים עס צוריק געגעבן, פרעגט דער חתם סופר ווי אזוי האט ער עס צוריק געגעבן, בשלמא דער חלק המתנה, אבער דאם צוריק געבן איז א פראבלעם.

רבינו: יא. דער מקנה (ספר המקנה מהגאון ר' אליעזר זוסמאן סופר זצ"ל ח"ג ערך מתנה ע"מ להחזיר כלל ל"ד פרט ו') רעדט דערפון, ער זאגט דאם, וויזוי קען ער צוריק געבן.

הגרש"ש: ס'איז א גרויסער פראבלעם. זאגט אויף דעם דער חתם סופר, אז וויבאלד אויב מ'וועט נישט קענען מאכן א מתנה על מנת להחזיר וועט ער נישט קענען מקיים זיין די מצוה, ממילא איז דער קנין אויף צוריק א חלק

---

4 לזה מתנה על מנת שתחזירהו לי, אבל גוף המתנה אינו אלא לזמן ונפיק ביה, עיי"ש שהאריך.

עי' בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב סי' קלד אות יב) לגבי חידושו של החוות דעת דבמתנה על מנת להחזיר צריך שיהא לו הזכות ליתנו לאחר במתנה על מנת להחזיר, דזה תלוי האיך נקטינן במתנה על מנת להחזיר, והיינו דלפי שיטת הרא"ש (בשמעתין) דמתנה על מנת להחזיר הוי מתנה לחלוטין ובתנאי שיחזור ויקנהו לו, כיון דיש לו להמקבל קנין הגוף אין צריך שיהיה לו רשות ליתן במתנה לאחר. אמנם לשיטת הקצות (שם סק"א) בשם הר"ר אביגדור כהן דלא הוי מתנה גמורה רק קנין לזמן, ומהני משום דקנין פירות בקנין הגוף דמי ומקרי לכם והוא הדין קנין לזמן, בהא בעינן שיהיה כל הפירות שלו כמוש"כ התוס' (ב"ב כג. ד"ה לא) ולכן צריך שיהא בידו ליתנו לאחר במתנה על מנת להחזיר עכת"ד.

5 עי' במס' סוכה מא: "ומעשה ברבן גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהיו באין בספינה ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל בלבד שלקחו באלף זוז ונטלו רבן גמליאל ויצא בו ונתנו לרבי יהושע במתנה נטלו רבי יהושע ויצא בו ונתנו לרבי אלעזר בן עזריה במתנה נטלו רבי אלעזר בן עזריה ויצא בו ונתנו במתנה לרבי עקיבא נטלו ר"ע ויצא בו והחזירו לרבן גמליאל למה לי למימר החזירו מלתא אגב אורחיה קא משמע לן מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה".

6 ומסיים שם בזה"ל: מ"מ הראי' מב"ב הוא מוכרחת, על כן נכון להזהיר ההמון ע"ז למען דעת כל עמי הארץ כדת מה לעשות, עיי"ש.

פון די מצוה. אזוי זאגט דער חתם סופר דארט אויפן פלאץ.

רבינו: יא, ס׳איז א קליין שטיקל חתם סופר דארט אין סוכה (מא:).[7]

*

הגרש״ש: כ׳האב געוואלט פרעגן נאך א נקודה, עם טוט זיך יעדעם יאר ביי אונז אין ביהמ״ד – גראדע האב איך געוואלט איבערגעבן א שיינעם גרוס פאר״ן רבי״ן, דאם ביהמ״ד ׳בנין בראך׳[8] איך דאוועז דארט כסדר, דאם לערנען און דאם דאוועגען דארט איז געשטיגן עפעס הפלא ופלא.

רבינו: ב״ה, כ׳האב הנאה צו הערן.

הגרש״ש: עכ״פ איז יעדעם מאל דא דארטן א וויכוח וועגן זאגן סליחות ביינאכט, צי מ׳מעג יא זאגן סליחות ביינאכט אדער נישט.

רבינו: די שאלה איז וואם הייסט ביינאכט, נאך חצות קען מען זאגן, אבער פאר חצות קען מען נישט זאגן, אין שו״ע שטייט אזוי. די י״ג מידות קען מען נישט זאגן ביינאכט.[9]

א׳ הנוכחים: און די וואם שלאגן כפרות ביינאכט?

רבינו: כפרות איז א צווייטע זאך, אבער זאגן סליחות די י״ג מידות ביינאכט, דאם טוהט מען נישט, דער מגן אברהם (או״ח תקם״ה סק״ה) זאגט דאך אז מ׳טאר נישט.[10]

בכלל איבער זאגן סליחות, כ׳האב אביסל געטראכט איבער דעם, ס׳איז מיר אזוי אויסגעקומען אז די תלמידים פונעם רבי׳ן פון לובלין האב געזאגט סליחות אינדערפרי, אזוי איז געווען אין ראפשיץ אין צאנז, בעלזא, סיגוט, זידיטשוב, דינוב ביים בני ישכר, אזוי איז געווען ביי די אלע רבי׳ם.[11]

אין שו״ע (או״ח סי׳ תקפ״א ס״א) שטייט דאך אזוי ׳נוהגין לקום באשמורת הבקר׳, אז מ׳שטייט אויף צו סליחות אינדערפרי.[12]

---

7 וז״ל החת״ס: נטלו ר׳ עקיבא ויצא בו והחזירו לרבן גמליאל, להרשב״א [להריטב״א לקמן מ״ו ע״ב ד״ה מ״ט קידושין ו׳ ע״ב ד״ה הכי גרסינן] דסבירא לי׳ דאי לא מהזירו בקנין גמור לא קיים תנאו, אם כן אתי שפיר דההזירו ביום טוב, אע״ג דהוה קנין גמור בי״ט, מכל מקום אי לא מהזירו לא יצא ידי חובתו למפרע, וא״כ ההחזרה הוה צורך מצוה, עיי״ש עוד.

8 בית מדרשינו המפואר תל תלפיות ׳בנין בראך׳ בעיר ווילליאמסבורג יצ״ו, נדבת לבו ומעשי ידיו להתפאר של הרבני הנגיד הנכבד מוה״ר אברהם בראך הי״ו מראשי הנהלת קהלתינו הק׳.

9 כתב האר״י זלה״ה (בשער הכוונות דרוש א׳ דערבית) וז״ל: ודע שבחצי הלילה הראשון עד חצות אין לומר בלל שום סליחות ולא להזכיר י״ג מידות, והחמיר בזה הקדוש רבי משה זכותא (והביאו בשערי תשובה שם ס״ק א) וז״ל: מקומות שנוהגים לומר סליחות בערבית הוא מנהג רע ומר, ישתקע הדבר ולא ייאמר, ואין ראוי להזכיר י״ג מידות אלא בעת רצון, וקרוב הדבר שהאומרים בערבית יבואו לקיצוץ ח״ן, והיושב בביהכנ״ס בעת ההיא במקום שאומרים סליחות בלילה ישב וידום, ואין בזה משום ״לא תתגודדו״.

10 וז״ל המגן אברהם שם: ״אין לומר קודם חצות לילה שום סליחות ולא י״ג מדות בשום פנים לעולם, חוץ מביומ״כ (הכוונות דף ה׳). וכן פסק החיד״א בספרו ברכי יוסף ובספרו עבודת הקודש״, עיין במשנ״ב (סימן תקס״ה ס״ק י״ב) שכתב אין לומר קודם חצות שום סליחות ולא י״ג מידות לעולם חוץ מלילי יום כפור, וכך סיכם המטה אפרים (סי׳ תקפא סעי׳ כ) את הענין ״אין לומר סליחות ושלש עשרה מדות קודם חצות לילה רק בליל יו״כ מותר, ובמקומות שנוהגים לומר סליחות בערבית ואומרים שלש עשרה מדות ראוי לבטל המנהג, ומי שהוא שם בעת שאומרים לא יאמר עמהם אלא ישב וידום או יאמר קצת מזמורים, אך היודי רשאי לומר עמהם מלבד במוצאי שבת אין לומר וידוי קודם חצות לילה״.

11 כתבו הקדמונים שמשכימין לבתי כנסיות ״קודם עמוד השחר״ בעוד לילי, כמפורש בסדר רב עמרם גאון (מהדורת גרש ידיחים עמוד ר׳), וכן הוא ברמב״ם (פ״ג מהל׳ תשובה ה״ד) שנהגו כולם לקום ״בלילה״ בעשרת ימי תשובה ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין ״עד שיאור היום״, וכן בסידור רש״י (סי׳ קל״ט), ובמחזור ויטרי (ה״א סי׳ שי״ג) הזכירו שעומדים לפני עלות השחר להרבות ברחמים, וכן כ׳ המחבר בשו״ע (סי׳ תקפ״א ס״א) הנוהגים לקום ״באשמורת״ לומר סליחות וכו׳, ואשמורת היינו לילה כמבואר בפרק קמא דמס׳ ברכות, וכ׳ שם המג״א (סק״א משם הגמ״נ) הטעם משום שהקב״ה שט בכל יום בי״ח אלף עולמות, ובסוף הלילה שט בעוה״ז ואז הוא עת רצון, ועיי״ש בפמ״ג המשמע מזה שיש לומר סליחות בסוף הלילה ממש קודם אור היום עיי״ש, והיינו קודם עלוה״ש, ויותר מזה מבואר ברמ״א (סי׳ תר״ב ס״א) שאף הוידוי שאומרים בסוף הסליחות יש לאומרה קורם עלוה״ש, פי׳ שיש לגמור כל הסליחות בעוד ליל. ועיין נמי בשער הכוונות שהאריז״ל אמר סליחות ״באשמורת הבוקר״ ליל חודש אלול עכ״ל.

ויש לציין שרבינו שליט״א הזכיר פע״א שכ״ק מרן דו״ז זי״ל היה מקפיד לומר סליחות בכל יום באשמורת הבוקר, אף שהתפלל תפילת שחרית מאוחר.

12 ונעתיק כאן מתוך דברות קודש שהשמיע כ״ק מרן רבינו הגה״ק שליט״א בדרשת שבת שובה שנת תשס״ט לפ״ק ובו תוכחת מוסר בענין אמירת תהלים באשמורת הבוקר דייקא: ״עכ״פ וועז ס׳קומט א׳ סליחות איז עס שוין ביי יעדן אנגעהויבן ימים נוראים, דעם ערשטן טאג סליחות שטייט יעדער אויף פריה פארטאגס מיט אן ערנסטקייט, מען לויפט אין מקוה, ס׳איז דא וואס שטיינן אויף נאך פריער אויסצוזאגן תהלים, און ס׳זעט זיך א שטארקע ערנסטקייט ביי יעדן איינעם, און אזוי האבן מיר געזען ביי אנזערע אבות דעם ערשטן טאג סליחות איז מען אויפגעשטאנען פארטאגס צו סליחות, באמת איז דא מקומות וואס מען פירט זיך צו זאגן ביינאכט סליחות מוצש״ק בחצות הלילה, און ס׳איז געווען צדיקים וואס האבן זיך אזוי געפירט, און דארט וואו מען האט זיך אזוי געפירט פירט מען זיך אזוי וויייטער, אבער ביי אונז האט מען געזאגט סליחות פארטאגס.

הגם ס׳איז אינטערעסאנט דער לשון המחבר ׳נוהגים׳. אין בעלזא האט מען געזאגט וועגן המתקת הדינים.[13]

הגרש״ש: אינטערסאנט, ווייל די סטאלינער זאגן יא ביינאכט.

רבינו: די רוסישע רבי׳ם זיי האבן געזאגן סליחות ביינאכט, די ריזשינער רבי׳ם, טשערנאביל אין קארלין אויך.

אין גער זאגט מען אויך ביינאכט.

ס׳איז דא וואס זאגן אז זיי פארלאזן זיך ווייל דער מקדש מלך (על הזוהר פ׳ ויקהל קצה, ב) שרייבט ביי תיקון חצות אז דאס הייבט זיך שוין אהן צוויי שעה פאר חצות הלילה, אזוי איז משמע פון זוהר הק׳, ווייל דעמאלטס איז שוין א עת רצון, איז במילא דאס גוט פאר סליחות אויך.[14]

הגרש״ש: אין ספר מחשבות בעצה פון רבי יעקב נתן סטאלינער (הגה״צ רבי יעקב נתן וויינסמאן ז״ל אב״ד טוראוו), ער איז געווען א קארלינער חסיד, זאגט ער א חידוש נפלא אז עם איז תלוי מיט חצות אין ארץ ישראל.[15]

רבינו: אבער ס׳איז נישט אהנגענומען.

באמת יעדע זאך גייט דאך אין לך אלא מקומו ושעתו.

א׳ הנוכחים: אויב ס׳איז תלוי מיט חצות אין ארץ ישראל, טאר מען שוין נישט דאווענען שחרית זייט זיבן אזייגער צופרי....

רבינו: עם איז דא וואס ווילן זאגן אזוי אויף ערב פסח ביים באקן מצות, דארט איז דא וואס נעמען עם אהן אזוי, אז מ׳קען שוין באקן פון חצות דארץ ישראל.[16]

א׳ הנוכחים: דער קדושת יו״ט פלעגט דאך מקבל שבת זיין לויט ארץ ישראל.

הגרש״ש: דאס שטייט שוין פונעם אר״י הק׳ אז מ׳זאל פריער מקבל שבת זיין.[17]

רבינו: דער קאמארנער ברענגט דאס אויך אין שלחן הטהור, ער שרייבט אז ער טוהט אויך אזוי.[18] ווייל מ׳מעג מקבל זיין פריער, וראוי לבעל נפש מקבל שבת זיין לויט די שקיעה פון ארץ ישראל.

והאריך להוכיח בשבט מוסר נגד אלו שנתאספו בגלילות העיר במוצש״ק לאמירת סליחות בקלות ראש וכו׳, ואמר בלש״ק: ״איך מאך מיר צו די אויגן און איך טראכט וואס וואלט דער פעטער ז״ל געזאגט צו אזא זאך...״.

13 בס׳ מהר״ש מבעלזא על חודש אלול מובא שנתן טעם לדברי המחבר, כי ידוע דברי הירושלמי (יבמות פ״ד) שמנהג עוקר דין, דהיינו שמנהג יש בכוחו ׳צו ברעכן א דין׳ דהיינו כל הדינין והגבורות, וע״כ כתב המחבר לשון מנהג כדי להמתיק הדינין.

14 עיין בס׳ משמרת שלום קודינאוו (סי׳ מ״א) שמיישב מנהג האומרים סליחות לפני חצות בלילה, על פי מה שכ׳ בסידור התניא שזמן אמירת ״תיקון חצות״ הוא מראש אשמורה התיכונה, והוא ב׳ שעות לפני חצות, ומביא שכן נהגו כמה צדיקים, ומטו כן משמיה דהגה״ק מרוזין זצ״ל עיי״ש.

וכן מביא בקובץ בית אהרן וישראל (גליון ס״א ע׳ קל״ב) שכן נהג הרה״ק בעל בית אהרן זצ״ל לומר סליחות באשמורה התיכונה, ובסידור בית אהרן מביא שהיה מנהגו לומר סליחות בשעה י״א, ולא אמרו נפילת אפים ולא אמרו מקל רחום וחנון ולהלאה מלבד ביום הראשון של סליחות שמתחילין במוצ״ש המתין עד חצות משום שאין לומר תחנונים במוצ״ש קודם חצות עיי״ש.

15 וז״ל: הנה בשע״ת (ריש הל׳ ר״ה) הביא דברי הברכ״י בשם הרמ״ז ז״ל שהרעיש על המקילין, וכ׳ שהיושב בצבור זה לא יאמר עמהם רק הוידוים ולא י״ג מדות, דאין לומר י״ג מדות רק בעת רצון שהוא בחצי הלילה יעו״ש.

ויען שנתפשט הקולא הזאת, נלע״ד העצה הנכונה בזה להפיק רצון הציבור, שימתינו עכ״פ עד חצות הלילה שבירושלים, שהוא קודם לחצות שלנו איזה שעה וכמו שאבאר החשבון בזה להלן אי״ה, דחצות הלילה שבירושלים היא עת רצון לכל העולם, ושפיר יש להקל לומר י״ג מדות קודם חצות שלנו, אחר שהגיע כבר חצות הלילה בירושלים.

וכן לענין אמירת תיקון חצות נראה ליש להקל לומר תיקון חצות ע״פ חצות שבירושלים, אף שהוא עדין קודם חצות במדינתינו, ויען כי ענין זה נחוץ מאוד במדינתינו שהתנהגות המדינה שלא לשכב לישן עד סמוך לחצות, וא״כ יכולים לומר תיקון חצות קודם השינה, אחר שכבר הגיע חצות הלילה בירושלים, לכן אבאר זה בארוכה קצת בס״ד, ועיי״ש שהאריך בזה.

16 כן מתאמרא בשם כ״ק בעל ויחי יוסף מפאפא ז״ל ועוד כמה פוסקים מדור הקודם, ובבית אופה דק״ק פאפא בברוקלין אכן מתחילין אפייה המצות מצוה בערב פסח משעות הבוקר מדין שהוא אחר חצות דאר״י.

17 כן מבואר באריז״ל ענין לשמור שבת ל״א שעות, ועיין בפרי עץ חיים (שער שבת פכד), וכ״כ השל״ה מס׳ שבת פרק נר מצוה.

18 עי׳ בשולחן הטהור סי׳ רס״א, וזה לשו״ק: ״מנהג הקדושים והצדיקים, ובימים הקדמונים הי׳ זה מנה כל חכמי ישראל, לדקדק בזמן שקיעת החמה של ארץ ישראל והוא בימי הקיץ בימים ארוכים שבמדינות אלו שקיעת החמה שתי שעות אחר עבור שעות היום שהוא ׳אכט׳ [שעה שמונה] ובארץ ישראל שוקעת החמה זייגער זיבן [שעה שבע] של הזייגערס במדנות הללו, ולערך ארבעים מינוט על זייגער אכט כבר לילה גמור בארץ ישראל, ולכן מן הראוי לכל מי שיראת ה׳ נוגעת בלבבו ומרגיש קדושת שבת לבל יעשה מלאכה קטנה וגדולה בימי הקיץ אחר א פערטיל אויף אכט ובימי החורף להיפוך שקיעת החמה בארץ ישראל בימים היותר קצרים זייגער פינעף ואסור לעשות מלאכה במוצש״ק עד אחר זייגער זעקס וכך ראוי לבעל נפש, והנזהר מזה לא יראה פני גיהנם, וכך מנהג העני הזה מעודי עד היום הזה.

וע״ע מה שכתוב שם בסי׳ רמ״ב (בזר זהב) בזה״ל: וזכי הנפש יראי ה׳ יזהרו בהנהגות שבת כפי השקיעה שנשקע החמה בירושלים, הן בערב שבת והן במוצאי שבת ואשרי לו בזה ובבא, אמן.

און ס׳איז אויך נישט אזוי ווייט אפגעזוקט, דארט איז עם איין שעה.

א׳ הנוכחים: ניטאמאל דאם, ראמעניא מיט ארץ ישראל איז די זעלבע זייגער.

רבינו: ס׳איז נישט געווען ראמעניא דעמאלטם, ס׳איז געווען אונגארין.

א׳ הנוכחים: אונגארין איז איין שעה נערוקט.

רבינו: אבער דא ביי אונז פאר חצות זאל מען בשום אופן נישט זאגן. כ׳וויים נישט ווי אזוי אנדערע זאגן, אין גער מאכט מען דאם לכתחילה, אום צעהן אזייגער זאגן זיי סליחות.

הגרש״ש: אין קארלין אויך, זיי האבן עפעם א בריוו פון די גניזה פונעם בעל שם הק׳, כ׳וויים נישט צי עם איז אמת צי נישט, אבער זיי האבן עפעם א בריוו אויך...[19]

רבינו: ס׳איז א חידוש.

הגרש״ש: תהלים זעה איך אויך אז מ׳זאגט, תהלים האט מען מקיל געווען צו זאגן לעת הצורך ביינאכט?

רבינו: ניין, מ׳האט נישט געזאגט קיינמאל נישט ביינאכט.[20]

הגרש״ש: ווייל איך זעה אין מירון (במערת הרשב״י) איז עם ממש א נארמאלע זאך, דער גאנצער עולם זאגט תהלים ביינאכט כאילו לא היה.[21] בפרט מוצאי שבת דער עולם זאגט דארט תהלים, און דאנערשטאג ביינאכט...

רבינו: דאנערשטאג נאכט איז גרינגער, נאר דאנערשטאג נאכט איז מען מקיל.[22]

הגרש״ש: ווייל דער ייטב לב איז מתיר ׳בציבור׳ ביינאכט.

רבינו: ניין, דער ייטב לב אין די תשובה (שו״ת אבני צדק יו״ד סי קב) איז מתיר צו לערנען חומש רש״י ביינאכט.

א׳ הנוכחים: פארוואס איז די קפידא נישט צו לערנען ביינאכט?

רבינו: אין מדרש שטייט (ילקו״ש שמות פרק ל״ד אות תו וכן במדרש שוחר טוב פי״ט) אז וען משה רבינו איז געווען אין היפל האט דער אויבערשטער מיט עם געלערנט בייטאג תורה שבכתב, און ביינאכט תורה שבעל פה, און אזוי האט ער געוואוסט וען ס׳איז טאג וען ס׳איז נאכט.[23] אבער אין אבני צדק שרייבט ער דארט דעם טעם וויל תורה שבכתב איז דין און תורה שבעל פה איז חסד, ביינאכט איז דאך התגברות הדינים, בייטאג איז חסד, יומם יצוה ה׳ חסדו, במילא מען מקפיד נישט צו לערנען תורה שבכתב ביי די נאכט.

א׳ הנוכחים: תהלים איז אנדערש?

רבינו: דער ייטב לב רעדט נישט פון דעם, ער רעדט פון לערנען חומש רש״י, ער רופט עם ׳קריאת מקרא בציבור׳... ער שרייבט א גאנצן ביאור דארט פארוואס ער איז עם מתיר פארלערנען ברבים, דאם איז אויך מהפך דין לרחמים, און ער שרייבט אים ער זאל פארלערנען מיט א פירוש.

ונפרד רבינו ממנו בברכה: דער אויבערשטער זאל העלפן ברכה והצלחה אין הרבצת התורה און אין אלע ענינים, מגדל זיין די קינדער מיט הרחבת הדעת צו דינען דעם הייליגן באשעפער, מיט אלעם גוטן תמיד, א כתיבה וחתימה טובה.

---

19 המכתב נדפס בקובץ התמים חוברת ז׳ תמוז תרצ״ו, מכתב מהרה״ק הדגל מחנה אפרים לאחיו הרה״ק ר׳ ברוך ממעזבוז זי״ע.

וזה לשון המכתב: - לאחי היקר הרה״ק והטהור צי״ע מופה״ד וכו׳ מוהר״ר ברוך יחי׳, אם זוכר אתה מנהגו של אא״ז הבעש״ט ז״ל שכל הסליחות מיום א׳ עד גמירא אמרם בלילה כחצות לא באשמורת, אבל כמדומה לי שרק ביום הראשון ולזכור ברית ולי״ג מדות וצו״ג אותן לבד הקפיד לומר בציבור, וכמדומה לי שהקפיד אחר כל הד׳ סליחות לחלק לאנ״ש לעקיח עם מעד מידו הק׳ לידיהם הק׳, אם זוכר אתה תכתוב לי ועי״ז יתברר אלי ענין נכבד שאודיעך ותהנה, דברי אחיך דוש״ת מקוה לישועת השי״ת הקרובה לבוא במהרה, משה חיים אפרים בהק׳ מ׳ יחיאל נכד הבעש״ט ז״ל.

20 כ״כ גורי האריז״ל שלא ילמד אדם מקרא בלילה, והטעם כמו שמוזכר להלן בתוך השיחה דהכי מוכח ממאמרם ז״ל (ילקו״ש שמות פרק ל״ד אות תו) מנין היה משה יודע אימתי יום ואימתי לילה אלא בשעה שהיה הקב״ה מלמדו מקרא היה יודע שהוא יום ובשעה שהיה מלמדו משנה היה יודע שהוא לילה (באר היטב או״ח סי׳ רל״ח סק״ב, ברכי יוסף שם, שו״ת יוסף אומץ סי׳ נ״ד).

21 עי׳ בעיקרי הד״ט (חלק או״ח סי׳ כ״ב אות נ״ו בשם החיד״א בספרו ככר לאדן) דמרבית העם נוהגים לקרוא בתנ״ך בלילה בכמה מדרשות ואין אומרים להם דבר וכו׳ וטוב להניחם בשתיקה מלעמוד על סלע המחלוקת. ובאשל אברהם-בוטשאטש (סי׳ רל״ח) כתב דאמירת תהלים קיל יותר משאר מקרא דחשיב כעוסק בנגעים ואהלות, וגם אומרים אותו דרך בקשה ותחנונים, ובפרט באומרים אותה בציבור. אולם יש מקילין דוקא אחר חצות (נימוקי או״ח, כף החיים, ובשו״ת חיים שאל כ׳ דכן נתפשט מנהג זה בכל ארץ ישראל).

22 עי׳ בספר אור צדיקים עמוד התפילה סי׳ א׳ אות י״א דליל שישי שהוא מכין לשבת ומתעוררים הרחמים בו יכול לקרוא בלילה, וכן הוא בנגיד מצוה דף כ״ד.

23 עי׳ לשון המדרש שוחר טוב פי״ט, במדרש שוחר טוב מזמור י״ט כתיב (שמות ל״ד) ויהי שם עם ה׳ ארבעים יום וארבעים לילה והלא כתיב (חבקוק ג׳) ונוגה כאור תהיה וכתיב (דניאל ב׳) ונהורא עמיה שרא וכתיב (תהלים קל״ט) גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר וגומר מנין היה יודע משה אימתי יום ואימתי לילה אלא בשעה שהי׳ הקב״ה מלמדו מקרא יודע שהוא יום ובשעה שמלמדו משנה יודע שהוא לילה.

זכות הגליון
בשבוע זו נתנדב ע"י

ידידינו הרבני הנגיד הנכבד,

רודף צדקה וחסד

מו"ה שלו' יצחק
וויינבערגער הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א

לע"נ אמו האה"ח מרת אסתר מלכה
ב"ר מרדכי ע"ה

נלב"ע ט' תשרי תשפ"ב לפ"ק

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לרב תענוג ונחת דקדושה,

במידה טובה מרובה וגדושה,

עם כל ברכאן דנפישא

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יום הקדוש שנת תשפ"ג לפ"ק

ערב יום הקדוש

במה אקדם ואכף פני לא יקח שוחד, ובידי אין מעש ועל זאת לבי יפחד, אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטח באומרים ה' אחד.

ויל"פ בהקדם מאמרינו (בדרשת יום א' דראש השנה) במה שאנו אומרים (בסליחות) לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך. דהנה כתב בסידורו של שבת (ח"ב דרוש ד פרק א) לפרש הכתוב (במדבר ה י) ואיש את קדשיו, פי' מה שהאדם מתעסק בקדשים בתורה ומצות ומעשים טובים, לו יהיו, לקנין עצמי, אבל עסקי חול אשר לא בקודש המה, לשל אחרים יהיה נחשב בעיניו, עכ"ד. והנה כתבו בספה"ק (הובא בבאר היטב או"ח סימן תקע"א סק"א) שאם האדם חוטא ח"ו, אזי כל המצות ומעשים טובים שהוא עושה, טורפין הסטרא אחרא מפניו, ומנכין לו מזכיותיו. וזהו כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, כי באמת אנחנו דלים ורשים, שאין בידינו שום תורה ושום מצוה, כי בעוה"ר שלטו בהם ידי זרים, שבאו החיצונים וחטפו הכל ולא נמצא בידינו כלום.

אנו עומדים בימי הדין, ושוקלין את מעשינו בכף מאזנים, מצד אחד מצות ומעשים טובים, ומצד השני וכו', ועל זה אמרו (קידושין מ.) עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו לכף זכות, עי"ש. ואלמלי נמצא בידינו איזה מצות ומעשים טובים, היה לנו תקוה שיוכרע כף המאזנים לטובה, אבל כיון שהחיצונים חטפו הכל, צד הזכיות של המאזנים הוא ריקן בלא כלום, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך.

אך יש לומר במעלת מצות מילה, שזה נחקק בבשר האדם לעולם ואי אפשר להסירו, לכן אין החיצונים יכולין לחוטפו, נמצא שזכות מצות מילה קיימת לאדם לנצח, ואמרינן בגמרא (נדרים לב.) גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצות שבתורה, ובכן מצות מילה הוא מכריע כף המאזנים לטובה.

ובזה יש לפרש רמז הכתוב (ויקרא טז ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, וכתב החתם סופר (דרשות ח"ג לר"ה עמוד לא) סופי תיבות מכל חטאתיכם לפני הוי"ה, הן אותיות מילה, עי"ש. דהנה חטא פירושו חסרון, כמו (מלכים-א א כא) אני ובני שלמה חטאים. וזהו הרמז כאן שעל ידי מצות מילה תזכו לטהרה מכל המצות החסרים מרשותכם, כיון שמצות מילה נשאר ברשות האדם, והיא שקולה כנגד כל המצות.

ובדרך זה יש לפרש מאמר הגמרא במס' מנחות (דף מג:) בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו. והיינו כאשר היה עוסק בתשובה הנקרא בלשון רחיצה, על דרך הכתוב (ישעיה א טז) רחצו הזכו הסירו רוע מעלליכם, בגודל ענוותנותו נשבר לבבו בקרבו ואמר אוי לי שאעמוד ערום בל"א מצו"ה, שהחיצונים חטפו הכל ולא נשאר לי כלום ברשותי, כיון שנזכר במילה שבבשר"ו נתיישבה דעתו, דכיון שהמילה נחקק בבשרו מתקיימת אצלו זכות המצוה לעד.

והנה מתאמרא משמיה דהרה"ק מהר"ש מבעלזא זללה"ה כי מצות מילה מקיים האדם בגופו כאשר אין לו עדיין דעת לכוין לעשות המצוה לשם ה' כראוי, אמנם כשהאדם מכנים את בנו החביב עליו כגופו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, אז הוא מקיים המצוה במחשבה, ואז נשלמה למפרע מצות מילה של האב, עכ"ד. ובכן כאשר האדם מל את בנו הקטן, הוא משלים את עצמו בקיום מצות מילה כתיקונה.

ועל פי זה יש לפרש הכתוב (דברים כט ט) אתם נצבים היום

כלכם וגו׳ טפכם נשיכם, ופירש״י לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתים הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום. ביאור הדבר, כי כאשר שמעו ישראל התוכחה וגזירת הגלות, הבינו מזה שיהיה גם גלות הרוחני ויכשלו בחטאים, וממילא גם המצות שלהם ישלטו בהם ידי החיצונים, ועל זה הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמו״ד בכל אלו, שלא יהיה להם שום זכות עמידה לפני ה׳, כי יהיו כדלים וכרשים לפניו יתברך, ועל זה פייסם משה רבינו ע״ה אתם נצבים היום וגו׳ טפכם נשיכם, כלומר שיש לכם זכות המצוה המתקיים אצליכם מכח טפכם, שאתם מקיימים מצות מילה אצל בניכם, ובזה יחשב גם זכות מצות מילה על האב, וזכות מצוה זו אי אפשר לחטפו ונשאר לכם לנצח.

וזהו במה אקדם ואכף פני לא יקח שוחד, וביד״י אין מעש, על דרך שפירש״י בפסוק (בראשית לב יד) ויקח מן הבא בידו, ברשותו. והיינו שאין ברשותי שום מצוה ועובדא טבא, כי הכל חטפו החיצונים רח״ל מפני העוונות, ועל זאת לבי יפחד בבוא יום הקדוש, שאין בידי שום זכות, אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, הכוונה על מצות מילה, דאיתא בתיקו״ז (תיקון כ״ב דף סו.) דבברית מילה רשים ביה שד״י מלבר הוי״ה מלגאו. ועל זא״ת אני בוטח, קאי על מצות מילה הנקרא זאת, כדאיתא במדרש (ויק״ר פכ״א ס״ו) על שם הכתוב (ישעיה נט כא) זאת בריתי. מחר יהיה האות הזה, פי׳ זכות מצות מילה הנקרא אות כמו שאמר (בראשית יז יא) והיה לאות ברית ביני וביניכם, מחר ביום הכפורים, יהיה פי׳ בהויתו (נדה נד:), היינו בשלימות, שיהיה נשאר בידכם, כי אין החיצונים יכולים לשלוט בו, וכיון שהיא שקולה נגד כל המצות, על כן יכריע כף המאזנים לטובה.

ובכן כל איש ישראל שנכנס בבריתו של אברהם אבינו יש לו זכות מצוה קדושה הלזו, וגדולה מילה שדוחה את הנגעים (נדרים לא:), היינו שהיא דוחה ומגן על בני ישראל בכללית ועל כל איש ישראל בפרטית לינצל מכל נגע וכל מחלה וכל תקלה וכל מרעין בישין, מחר יהיה האות הזה יום הדין ויום המשפט, ובני ישראל יצאו בדימום בזכות מצות מילה שיכריע לטובה. ונזכה לגמר חתימה טובה לטובה ולברכה בכל ענינים בגשמיות וברוחניות, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

*

בענין מצות אכילת ערב יום הכיפורים

במס׳ יומא (דף פא:) תני חייא בר רב מדיפתי, ועניתם את נפשותיכם בתשעה (ויקרא כג לב), וכי בתשעה מתענין והלא בעשור מתענין, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, עי״ש בגמרא.

והנה לדעת רוב הפוסקים במצות שהן מדאורייתא נקטינן כמ״ד (ראש השנה כח.) דמצות צריכות כוונה, ואם בדיעבד לא כוון לא יצא ידי חובתו, וצריך לחזור ולעשות המצוה בכוונה (וכמו שהאריך בזה בדרך פקודיך הקדמה א). ולשיטת כמה פוסקים (טור או״ח סי׳ תר״ד ומגן אברהם סי׳ תק״ע סק״ט) מצות אכילת ערב יום הכפורים הוא מדאורייתא, וכדמשמע מלשון הגמרא מעלה עליו הכתו״ב, ואם כן ודאי דצריך כוונה.

אך איתא במס׳ ראש השנה (דף כח.) שלחו ליה לאבוה דשמואל כפאו ואכל מצה [בלא כוונה] יצא, וכן פסק הרמב״ם (פ״ו מהל׳ חו״מ ה״ג), והקשו הראשונים ממה שפסק הרמב״ם (פ״ב מהל׳ שופר ה״ד) דמצות צריכות כוונה, ולמה נקט במצה שאין צריכה כוונה. ותירץ הרב המגיד (הל׳ שופר שם) אכילת מצה לא בעי כוונה משום שיש בו מעשה, אבל בשופר כיון שאינו עושה מעשה התקיעה אלא השמיעה צריך כוונה, עכ״ד. והר״ן (ראש השנה כח.) תירץ, באכילת מצה לא בעי כוונה, שכן נהנה באכילה, על כן יצא אף בלא כוונה.

ולפי זה נסתפקתי במצוה זו של חובת היום אכילת ערב יום הכפורים אם צריך כוונה, דמצד אחד מצוה זו היא שוה לאכילת מצה, דהוי מעשה וגם נהנה, ואם כן אין צריך כוונה, אבל יש לומר לאידך גיסא דכיון שהתורה קרא לאכילת ערב יום הכפורים בשם עינוי, כדכתיב ועניתם את נפשותיכם בתשעה, אם כן יש לומר שהוא בכלל ממצות עינוי, והלא מצות עינוי יום הכפורים ודאי דבעי כוונה, כיון שאין בה הנאה וגם לא תליא במעשה [ולדעת כ״ק מרן דו״ז זללה״ה בדברי יואל (פ׳ בהר עמוד רצד) ובדברי יואל (שבה״ג אות לה) מצוה שהיא בשב ואל תעשה צריך כוונה לצאת, כיון דהוי מידי דאתיא ממילא, ואם לא כוון לא ניכר עשייתו לשם מצוה], והכי נמי מצות אכילת ערב יום הכפורים הוא בכלל מצות עינוי לענין זה דבעי כוונה, ונפקא מינה, שאם לא כוון צריך שיחזור ויקיים המצוה בכוונה.

דרשת ליל יום הקדוש לפני כל נדרי

כתיב (ויקרא טז ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה׳ תטהרו. וצריך ביאור אומרו לפני ה׳ תטהרו, שזה לכאורה מיותר, שכבר אמר לטהר אתכם מכל חטאתיכם.

ואפ"ל בהקדם מאמר מרן הבעש"ט הק' ז"ל זיעועכ"י (הובא בתולדות יעקב יוסף פ' ויקרא) על מה ששנינו במשנה במס' אבות (פ"ו מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ובזוה"ק (נשא דף קכו.) איתא, שהכרוז יוצא ואומר (ירמיה ג כ) שובו בנים שובבים. ולכאורה ממה נפשך, אם אי אפשר שישמע אדם הכרוז הזה למה יוצא בת קול כלל, ואם אפשר שישמע מדוע באמת לא נשמע לשום אדם, וביאר כי מה שמגיע לאדם הרהורי תשובה בכל יום הוא מן הכרוז ההוא, ואם יטה אוזן לשמוע קול הקריאה אפשר לכל אדם שישמע והיינו במחשבה, אבל הפתי כשבא לו הרהורי תשובה מהכרוז, הוא דוחה אותו, ואינו שומע לקול הבת קול לשוב אל בוראו, עכ"ד.

אמנם כתב הרה"ק מראפשין זיעועכ"י בזרע קודש (פ' וארא) שיש כמה מדריגות בשמיעת בת קול זו, הצדיקים הקרובים אל ה' מרגישים יותר בשמיעה ממש, ששומעים את הקול, ויש עוד מדריגה שבאמת אינם שומעין רק שמרגישין בלבם איזה הארה מזה הקול, ומזה מרגישין הקול, וכל מה שמתרחק מהקדושה, מתרחק אצלו כח ההרגשה והשמיעה, עכ"ד.

ומזה יוכל כל אחד לעשות בחינה בעצמו, שיתבונן אם הוא שומע בכל יום בת קול והוא מתעלה ומתחזק בעבודת ה' ביתר שאת מיום אתמול, אזי ודאי כי הוא קרוב אל הקדושה, ובאם לאו, הרי זה לאות שנתרחק מהקדושה, ולכן אינו שומע כלום.

ואיתא בגמרא במס' ראש השנה (דף יח.) דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב (ישעיה נה ו), אלו עשרת ימי תשובה, ולפי זה יש לומר כי בימים קדושים אלו הקב"ה מתקרב עצמו כביכול לכל איש ישראל, ונעשו כולם קרובים, ומכל שכן ביום הכפורים עצמו, ומחמת זה כולם זוכים לשמוע בת קול ממש, וכאשר רואים בחוש שלעת כניסת היום מתעורר כל אחד לתשובה, וכולם עומדים באימה ופחד מגודל קדושת היום.

ועל פי זה יש לפרש הכתוב (דברים כט ט) אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם, ופירש"י לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתים הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו. והיינו כי בני ישראל בשומעם את התוכחה הבינו מזה תוקף הגלות עד כמה יתרחקו מהקדושה, ולכן הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד בכל אלו, כלומר האיך יזכו בשפלות כזה להתעורר בתשובה שלימה לפניו יתברך, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היו"ם, קאי על יום הכפורים שנאמר בו (ויקרא טז ל) כי ביו"ם הזה, והוא היו"ם הידוע, שהוא יום מיוחד מכל השנה (ב"ר פ"ג ס"ח), ובו אתם נצבים כלכם לפני ה' אלהיכם, פי' שכולכם יהיו קרובים ועומדים לפני ה'. ועל זה אמר המדרש (ילקוט נצבים רמז תתק"ס) אף על פי שמניתי לכם ראשים ושופטים, כולכם שוים לפני. כלומר שגם פשוטי עם יהיו קרובים כמו הראשים ושופטים צדיקים גמורים, ובו יזכו כולם לשמוע בת קול ממש ולהתעורר לתשובה בשלימות.

וזה שאמר הכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם, וכהא דקי"ל (שבועות יג.) יום הכפורים מכפר לשבים, והוא מפני שביום הזה לפני ה' תטהרו, פי' שתהיו כולכם עומדים לפני ה' והכל יהיו קרובים לפניו יתברך, ובכן תזכו כולכם לשמוע הבת קול הכרוז היוצא מפי הקב"ה, ומחמת זה תתעוררו כולכם לתשובה שלימה ותטהרו.

ב

בסליחות (פזמון לערב יו"כ) חתום עליו אות חיים ותפלתו תחזה מחר יהיה האות הזה.

ונ"ל על פי מה שכתב בתפארת שלמה (פ' פקודי) כתיב (משלי כב ט) טוב עין הוא יבורך, פי' הראיה בעין טובה הוא טוב מאד, ובכל מקום אשר תבוא בבחינת הראיה מלמעלה, תבוא עמה ברכה, כמ"ש במצרים (שמות ב כה) וירא אלהים את בני ישראל, ואחר כך נאמר מיד (שם ג א) ומשה היה רועה, בא צמיחות הגאולה והישועה. ולכן נאמר (בתפילת שחרית) הבט משמים וראה, בראיה לבד תושיע, וכן כתיב (דברים כו טו) השקיפה ממעון קדשך וברך את עמך, על ידי ההשקפה וברך את עמך תבא לנו הברכה. וזה שאמר וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם משה, פי' על ידי שראה והביט משה בעין טובה את כל המלאכה, המשיך ממקור הברכה, ובזה היה מקום להשראת השכינה על כל המלאכה, עכ"ד.

והנה כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדרשותיו להושענא רבה (דברי יואל הו"ר אות ז) מדייק במאמרינו הבט משמים וראה, דלכאורה איך אפשר להשי"ת להביט בפנינו, הלא קי"ל (מגילה כח.) אסור להסתכל בפני אדם רשע, עי"ש. אמנם לפי האמור יתיישב, דבהך הבטה יש ברכה גדולה, ומזה תבא התעוררות תשובה בלבינו, ואם כן הוה כמו גיטו וידו באים כאחד (גיטין עז:) דחל הגט, והכי נמי באותו שעה כאשר הקב"ה מסתכל עלינו, אזי ברגע כמימרא נעשינו בעלי תשובה גמורים ואיננו עוד בכלל רשע, ושפיר הוא

מסתכל בנו, ועל זה אנו מבקשים הבט משמים וראה, כי בכח הבטה זו נזכה להתהפך לבעלי תשובה גמורים.

ובלכתינו בדרך זה יש לפרש מה שתקנו אנשי כנסת הגדולה בתפלת היום, ותתן לנו את יום הכפורים הזה למחילה ולסליחה ולכפרה ולמחול בו את כל עוונותינו מקרא קודש זכר ליציאת מצרים. וצריך ביאור מהו השייכות של יציאת מצרים למחילת העונות. ולפי האמור יתפרש המכוון, ותתן לנו את יום הכפורים הזה למחילה ולסליחה ולכפרה, והוא על ידי מקרא קודש, שאנו זוכים בו להתעוררות תשובה בבחינה עילאה, כי הקב"ה מסתכל בנו, וראיה זו משפיע עלינו ברכה ורוח טהרה ממרום, ואם תאמר הלא אסור להסתכל בפני אדם רשע, לזה אומרים זכר ליציאת מצרים, כמו ביציאת מצרים הסתכל הקב"ה עליהם ככתוב וירא אלהים את בני ישראל, ומחמת זה נצמח הישועה כמו שאמר ומשה היה רועה, שזכו תיכף לצמיחות הגאולה וישועה.

ועל פי זה יש לפרש מה שאומרים (בתפלת מוסף דראש השנה) אל רם ונשא מבין ומאזין מביט ומקשיב, שהקב"ה מביט עלינו, וכמו שאמרו (ראש השנה יח.) כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון וכולן נסקרין בסקירה אחת, ועל ידי הסתכלות זו נמשך לנו ישועה גדולה בגשמיות וברוחניות ומשפיע עלינו ברכה.

וזהו ביאור החרוז, חתום עליו אות חיים ותפלתו תחזה, כי אין אנו מבקשים רק את זה, ותפלתו תחזה, אנא השי"ת הבט משמים וראה, כי ראייתו יתברך משפיע ברכה וישועה בגשמיות וברוחניות, ישועות לכל מרי לב, רפואה לכל חולים, והתעוררות לתשובה שלימה, ורוח טהרה ממרום.

ג

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים במזמור (תהלים קל א) שאנו אומרים בעשרת ימי תשובה (עפ"י האריז"ל כמ"ש במגן אברהם סימן נ"ד סק"ב) שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה', ה' שמעה בקולי.

ב) איתא במדרש (תנדב"א זוטא פכ"ג) שאלו תלמידיו את רבי אליעזר האיך נעשה תשובה ונחיה, השיב להם כתיב (תהלים כ ב) יענך ה' ביום צרה, וכתיב (שיר השירים ה ד) דודי שלח ידו מן החור. וצריך ביאור.

וי"ל על פי מה שכתב בזרע קודש (פ' ויצא) הבטיחנו הבורא ב"ה ברוב רחמיו (דברים ל ד) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך, ועל זה מרמז אותיות קו"ל, כי אות הקו"ף היא נמשך למטה מכל האותיות, כי רגל הקו"ף היא למטה מגבול האות ותחת האות מה שלא נמצא כן בשום אות, ומראה הבורא ב"ה שהוא פושט יד לקבל בתשובה, ולכן השתלשל אות אחד עד למטה בארץ, להראות טובו וחסדו, שיאמר האדם שגם שם ידו ב"ה תנחני לבוא לתשובה עליונה, עד יו"ד שבראש הלמ"ד הרומז לעולם הבא (מנחות כט:), וזהו על ידי אות ו' שבמלת קול, רומז על שית עזקאן שבקנה (זוהר נשא קכא:), שעל ידי התפלה בקול גדול עולים עד הר ה' למעלה. ולכן נקרא יעקב מלשון עקב. וזהו אכן יש ה' במקום הזה, גם בעומק קו"ף שגימטריא מקו"ם, וזה שאמר דוד המלך (תהלים כג ד) גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, כי אפילו למקום עומק מאד נשפע קדושתו יתברך שמו, עכ"ד.

ועל פי זה יש ליישב קושית המהרש"א במס' ברכות (דף יג.) במה שאמרו כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה, ופריך אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי, ומשני שאני יעקב דאהדריה קרא. ולכאורה הא גופא טעמא בעי, למה שם אברם נתבטל לגמרי ושם יעקב מתקיים. ולפי האמור מיושב, שיש תועלת גדול במה שנתקיים שם יעקב שהוא לשון עקב, להורות לנו שגם בזמן שנמצא האדם במקום עקביים ובשפלות גדול בעמק הבכא מתחת לשיטה, עם כל זה יכול להתעלות גם מבחינה נמוכה למדריגה עליונה, כי לא ידח ממנו נדח, ולכן לא נעקר שם יעקב. (ועיין בדברינו בלב אהרן פ' ויגש).

ובזרע קודש (שם בדיבור הקודם) הביא מה דאיתא בתיקוני זוהר (דף מב.) שם הוי"ה בחשבון הכאה כזה, י' פעמים י' עולה ק', ה' פעמים ה' עולה כ"ה, ו' פעמים ו' עולה ל"ו, ה' פעמים ה' עולה כ"ה, סליק כולא קפ"ו כחושבן מקום. ועל זה רומז שם יעקב, כי כן יעקב עם ד' אותיות עולה מקום (זוהר וירא דף קכ. ובניצוצי אורות שם), עי"ש בדבריו.

וזה שאמר המדרש, שאלו תלמידיו את רבי אליעזר האיך נעשה תשובה ונחיה, היינו איך נזכה לצאת מעומק הקליפות, השיב להם יענך ה' ביום צרה ישגבך ש"ם אלהי יעק"ב, כלומר מה דאהדריה קרא לשם יעקב, שהוא עולה למספר קו"ף, זה מורה לנו שגם מתחת לקו נמצא הקב"ה עם האדם, ולכן יענך הוי"ה ביום צרה, כי גם שם הוי"ה ב"ה בהכאה בגימטריא קו"ף, להורות שנמצא הקב"ה עם איש הישראלי בכל מקום, וכביכול יורד גם לתוך עמקי הקליפות למטה מן השיטה כדי להעלותו משם, וכתיב דודי שלח ידו

מן החור, היינו מתוך חור ועמק שאול תחתית להעלותו משם.

וזהו שיר המעלות ממעמקים, היינו ממעמקי הקליפות קראתיך הוי"ה, ששם הוי"ה בהכאה עולה בגימטריא קו"ף, להורות שגם במעמקים נמצא ה' להעלותו משם, ה' שמעה בקול"י, וכפי האמור בזרע קודש שתיבת קול מרמז על זה, שאות ק' יורד למטה מהשיטה, שאפילו אם נמצא בעמקי הקליפה, על ידי שית עזקאין שבקנה יזכה לעלות עד למעלה לאות י' שבראש הל', ויתפלל תמיד בקול ואל יתייאש ממצבו.

מיר שטייען דא לעת כניסת היום, מ'גיט זיך א קוק אן, מ'דארף תשובה טוען אויף אלעם, יעדער זאל זיך בארעבענען אויף אלעם וואס ער האט געטוהן, סיי אויף די מצות עשה און סיי אויף די לא תעשין מיום עמדו על דעתו עד היום הזה, תשובה דארף זיין מיט חרטה גמורה אויפן עבר און מיט א שטארקע קבלה טובה אויף להבא, עס דארף אבער זיין א אמת'דיגע קבלה. אבער דער יצר הרע קומט און ברענגט אריין א יאוש אין א מענטש, איך בין שוין פארזינקען אזוי טיף, איך בין שוין דורכגעפאלן אויף קלות, אויף חמורות, און אפילו אויף חמורות שבחמורות, איך דארף תשובה טוהן?, איך האב שוין נישט קיין האפענונג ח"ו!.

חלילה אריינצופאלן אין יאוש אין זאגן אז עס העלפט נישט קיין תשובה, ס'איז נישטא אזוינס, יהיה מה שיהיה, סיי וואס ס'זאל נאר נישט זיין, איז אייביג דא א האפענונג און עס ניצט תשובה, אזוי ווי עס איז מרומז אין דעם אות ק' וואס קומט אראפ למטה מן השיטה, ווי טיף א איד זאל זיך נאר נישט געפינען, בעמקי הקליפות ח"ו, טיף טיף, איז השי"ת דארט מיט אים און העלפט אים תשובה צו טוהן. מ'דארף נאר זיך צוזאמנעמען אלע כחות און תשובה טוהן מיט א פעסטע חרטה און א קבלה אויף להבא מיט א אמת'דיגקייט אז מיט'ן אייבערשטנ'ס הילף וועט מען זיך קענען האלטן און מער נישט דורכפאלן, און אזוי איז מען זוכה צו א ריכטיגע תשובה.

והשי"ת יעזרנו שיבא עלינו שנת אורה שנת ברכה שנת בריאות ושנת גאולה ישועה, וכבר קדם מאמרינו (יום א' דראש השנה) **והעלה רפואה שלמה** בגימטריא **תשפ"ג**, ויהא רעוא שיומשך רפואה לכל חולי ישראל, ויומשכו רפואות וישועות ברוחניות ובגשמיות, פרנסה בריווח, ונחת מבנים ובני בנים ושידוכים טובים, צרכי עמך ישראל מרובים, בני ישראל יוושעו בכל הצטרכותם ויבא עלינו שנה טובה ומבורכת ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

*

והנה אחד מתנאי התשובה הוא להתוודות, והוא חלק מהמצוה (רמב"ם פ"א מהל' תשובה ה"א), וק"ז הקדושת יום טוב זללה"ה הנהיג לומר ברבים וידוי לעת כניסת היום לצאת שיטת הרמב"ן, ובפרט שבזה מתקיים גם תשובת הרבים, שהוא בבחינה גבוה (עי' ישמח משה פ' האזינו). **אנא** תבוא לפניך תפלתינו כו'.

ד

(אחר הוצאת ספר תורה)

הזכרנו למעלה המשנה במס' אבות (פ"ו מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה.

וי"ל על פי מה ששנינו במשנה בריש מסכת בבא קמא (דף ב.) ארבעה אבות נזיקין, השור והבור המבעה וההבער. ואיתא בגמרא (דף ו.) דאש דרכו לילך ולהזיק למרחוק, מחמת שכח אחר מעורב בו. ולשיטת הרשב"א (בבא קמא ב.) זה חומר באש משאר נזיקין, מפני שכח אחר מעורב בו, ולכן הולך ומזיק למרחוק.

ובזה יתפרש גודל חסרון עלבונה של תורה, כי התורה הקדושה נמשלה לאש (תענית ז.), וכח אחר מעורב בו, זה כחו של הקב"ה נותן התורה, ולכן פגם של עלבון התורה הולך למרחוק, והוא חומרא גדולה, וזהו אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, כי להבת אש היינו הפגם היוצא מכח עלבונה של תורה הולך למרחוק, והוא מזיק במקום גבוה בעולמות עליונים, וקי"ל (גיטין מח.) הניזקין שמין להן בעידית וחייבין בתשלומין.

ולזה אמר הכתוב (שמות כב ה) כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה, פי' כי תצא אש, כלומר אם תהיה פגם מכח עלבונה של תורה, ונאכל גדיש או קמה, שזה יגרום חסרון בפרנסתן של ישראל, והכל מכח עלבון התורה.

אמרנו בעת הוידוי טפלנו שקר, ואין מקום עכשיו לכחש מה שגרמנו בעוונינו עלבון התורה, ועומדים אנו מלא בושה וכלימה לפני התורה, ומוכרחים אנו לפייס התורה על עלבונה.

"אוי היליגער תורה מיר דארפן דיר מפייס זיין, תורה תורה זיי אונז מוחל. מיר שטייגן מיט די ספר תורה אין די האנט אויפגעהויבן אין די הייך און יעדער קוקט אויף די תורה, די תורה קוקט צוריק אויף יעדן, און די תורה פרעגט פון יעדן איינעם א קשיא "וען האבן מיר זיך די לעצטע מאל געזעהן"?, וען האסטו א שיעור?, און אז מ'האט יא א שיעור, וויפיל מאל א וואך?, און אז מ'לערנט יא, וויאזוי קוקט אויס דאס לערנען?.

יעצט וען מיר זענען מפייס די תורה, דארפן מיר זיך מקבל זיין צו האבן א פעסטע שיעור יעדן טאג חק ולא יעבור, אין גמרא צו אין שולחן ערוך. און מיר ווילן בעטן די תורה הקדושה, הייליגער תורה זיי אונז מוחל, מיר נעמען זיך פאָר אז מיר וועלן מער לערנען די תורה, מיר וועלן מער היטן די תורה, מיר גייען מאכן א שיעור צופרי און אויפדערנאכט".

ואנו מבקשים מהתורה הקדושה שתהיה מליצה ישרה לטובת בני ישראל, סוכ"ס מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, רק אנחנו בני ישראל קבלנו את התורה ואנו מקיימים מצות התורה, ועל כן תמליץ טוב לפני כסא הכבוד, שתהא השנה הזאת הבאה עלינו ועל כל ישראל שנה טובה ומבורכת, ונוכל להתנהג בדרך הטוב והישר בדרך התורה ולקיים מצות התורה, ושנזכה בה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

*

תפלת יום הכיפורים

על חטא שחטאנו לפניך ביודעים ובלא יודעים.

נ"ל על פי מה ששמעתי מאבא מארי זללה"ה ששמע מפ"ק מרן דו"ז זללה"ה בשם הה"ק ר' ישראל מוויזניצא זללה"ה לפרש מאמרם ז"ל (ברכות ה.) למוד לשונך לומר איני יודע. ולכאורה אינו מובן המכוון, וכי יוציא שקר בפיו להכחיש מה שהוא יודע. אך הענין שצריך להרגיל עצמו שלא לדעת הכל, והיינו אפילו אם יראה אנשים מדברים ומשוחחים זה עם זה, לא יחקור להוודע. וזהו למוד לשונך, פי' שירגיל עצמו במדה זו שאינו צריך לדעת הכל, עד שיוכל לומר באמת איני יודע, עכ"ד ודפח"ח.

אמנם לפעמים צריך לידע ואין לו להעלים עין, וכדהוה עובדא אצל ק"ז מרן הדברי חיים זי"ע שהיה פעם בק"ק קראשנוב, ובאה לפניו באה אשה אלמנה אומללה מתושבי העיר, והתאוננה על מצב כלכלה שאין בידה לפורטה, הוכיח מרן הדברי חיים את בנו המרא דאתרא הרה"ק רבי דוד זללה"ה למה אינו מפרנסה, הצטדק בנו ואמר, לא ידעתי כלל את מצבה כי קשה היא, ענה הדברי חיים ואמר, הרי זו קשה יותר מן הראשון, היתכן שאתה דר בעיר שיש בה אלמנה עניה והנך אינו יודע, עכד"ק.

ועל זה אנו מתוודים, על חטא שחטאנו לפניך ביודעים, על זה שאני יודע, והיה יותר טוב אלמלי לא ידעתי, ובלא יודעים, על זה שאיני יודע מה שהייתי צריך לדעת.

*

וכל מאמינים שהוא זוכר הברית, החותך חיים לכל חי.

ויל"פ על פי מה שכתב א"ז בייטב לב (פ' בחקותי עמוד קנט) לפרש הכתוב (משלי י ב) וצדקה תציל ממות, כי על ידי מצות צדקה מאיר האות צ' של צ'דקה ומצטרף לאותיות מות ונעשה ממו"ת מצות. גם על ידי מצות מילה, שהשומרו ומקיימו נקרא צדי"ק יסוד עולם (זוהר לך צג.), מצטרף הצ' עם מות ונעשה מצות. וזה שאמר אם בחקותי תלכו, לקיים מצות מילה הנקרא חק (שבת קלז:), אז ואת מצות"י תשמרו, לעשות מתיבת מו"ת מצו"ת, ו'את מ'צותי ת'שמרו ראשי תיבות מו"ת, עכ"ד.

וזה שאמר וכל מאמינים שהוא זוכר הברית, היינו מצות מילה, כי על ידי זה חותך חיים לכל חי, שנעשה ממות מצות ונמשך חיים.

מוצאי יום הקדוש

המבדיל בין קודש לחול, חטאתינו הוא ימחול, זרעינו וכספינו ירבה כחול, יצו ה' חסדו, למען יעקב עבדו יחידו חלקו ינחיל, לזרענו ירבה כחול.

ונל"פ על פי דברי החיד"א (ראש דוד פ' תצוה) בשם מהר"ש פרימו, על אמרם ז"ל (תנא דבי אליהו זוטא פי"ט) שיעקב ועשו חלקו בשני עולמות, יעקב נטל עולם הבא ועשו נטל עולם הזה. וקשה דלפי זה איך מצאנו ידינו ורגלינו לעשות חיל ולאכול חלב הארץ, והלא יאמרו גזל הוא בידינו כי שייך כולו לעשו. והתירוץ דאיתא במס' שבת (דף פח.) אמר ריש לקיש, מאי דכתיב (בראשית א לא) ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי, ה"א יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם, אם יקבלו ישראל התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. ואם כן אלמלא קבלו ישראל התורה מוט התמוטטה הארץ ונמצא העולם אבד, וכאשר באו ישראל וקבלו התורה קיימו

הארץ ומלואה, וקי"ל (בבא מציעא כד.) דהמציל מזוטו של ים ומשלילותו של נהר הרי אלו שלו, ועל כן בזכות קבלת התורה מגיע לנו על פי הדין להנות מעולם הזה, עכ"ד.

והנה הקשו המפרשים היאך מועיל תשובה, הלא קי"ל (קידושין לב.) מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ועל אחת כמה וכמה מלך מלכי המלכים הקב"ה. ותירץ בבני יששכר (סיון מאמר ב אות ה) בשם ספר לימודי ה', על פי הגמרא שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם מקבלים ישראל את התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. נמצא כשקבלו ישראל את התורה וקיימו את העולם הם כביכול כשותפין במלכותו, ושפיר מועיל להם התשובה, עכ"ד.

אמנם עצם התנאי שהתנה הקב"ה במעשה בראשית תלוי בפלוגתת המדרשים, דבגמרא ילפינן מיום הששי ה' יתירה לענין התנאי, אבל במדרש (ב"ר פ"ט ס"ד) איתא, יום הששי, אמר רבי יודן זו שעה יתירה שמוסיפין מחול על הקודש ובה נגמרה מלאכת העולם, על כן כתיב הששי (בה' יתירה). ואם כן אי דרשינן ה' יתירה לתוספות שבת אינו מיותר הה' לענין התנאי, אבל אי לא דרשינן הה' לתוס' שבת, שוב מיותר הה' לדרוש שתנאי התנה הקב"ה עם מעשי בראשית על קבלת התורה.

ומסתבר שזה תלוי אי דרשינן את לרבות, דאיתא במכילתא (יתרו פ"ז ס"ד) זכור את יום השבת לקדשו, זכור מלפניו ושמור מלאחריו, מכאן אמרו דמוסיפין מחול על הקודש, ופירש במרכבת המשנה דדריש ליה מדאמר קרא את יתירה, לרבות דמוסיפין מחול על הקודש, ע"ש. ובמס' פסחים (דף כב.) שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא (דברים ו יג) פירש וכו', עד שבא רבי עקיבא ודרש את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים. ומעתה רק למ"ד דדרשינן אתין לרבות, ילפינן תוספות שבת מקרא דזכור א"ת יום השבת, ואייתר הה' יתירה דיום הששי למידרש על התנאי במעשי בראשית, ואם כן בני ישראל מקבלי התורה יש להם דין כמציל מזוטו של ים ומותרים ליהנות מעולם הזה ולא הוה גזל מחלקו של עשו, וגם יש לבני ישראל שותפין במלכותו יתברך ושפיר מועיל לנו התשובה.

ומצינו (בראשית לז ג) וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו (בראשית לז ג), ותרגום אונקלוס ארי בר חכים הוא ליה, ופירש"י כל מה שלמד משם ועבר מסר לו. והנה יוסף היה קוטנן של שבטים, ולמה אהב יעקב אבינו את יוסף מכל בניו, ועל כרחך שיעקב אבינו היה דורש את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים.

וכתב החתם סופר בתורת משה (ראש השנה עמוד קנה) ראש השנה הוא נגד אברהם, עשרת ימי תשובה נגד יצחק, ויום הכפורים נגד יעקב, עי"ש. ולכן ביום הכפורים שהוא נגד יעקב אבינו, שהוא דרש את לרבות, נמשך בו מחילת העונות, וכמ"ש (ויקרא טז ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם, דכיון דדרשינן את לרבות, הרי ילפינן מאות ה' דיום הששי לענין התנאי במעשה בראשית, ובני ישראל מקבלי התורה הם כשותפין במלכותו, ומועיל לנו התשובה, וגם בזכותו אנו יכולים ליהנות מטוב עולם הזה.

וזהו המבדיל בין קודש לחול חטאתינו הוא ימחול, ולכאורה הלא מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ואיך נזכה למחילת עונות, זרעינו וכספינו ירבה כחול, וגם בזה קשה, דלכאורה מה שאנו נהנים מטוב עולם הזה כולו הוא גזל מחלקו של עשו, לזה אמר יצו ה' חסדו למען יעקב עבדו, שיעקב אבינו אהב את יוסף כי בן זקונים הוא לו ארי בר חכים הוא ליה, הרי דדרש את לרבות, ואם כן תוספות שבת ילפינן מא"ת יום השבת, ואות ה' דיום הששי ילפינן מיניה שהיתה תנאי במעשה בראשית, ובני ישראל מקבלי התורה הם כשותפין במלכותו, ומחמת זה מועיל לנו התשובה, וגם בעבור זה אנחנו מקיימים ארץ ומלואה, ושפיר אנו יכולים ליהנות מטוב עולם הזה, ולכן חטאתינו הוא ימחול, וגם יחידו חלקו ינחיל, כל טוב עולם הזה, לזרענו ירבה כחול.

והשי"ת יעזור לכל ישראל שקיימו מצות היום של עינוי יום הכפורים, ויגן עלינו זכותו של יעקב אבינו, המבדיל בין קודש לחול חטאתינו הוא ימחול, לפני ה' תטהרו, זרענו וכספינו ירבה כחול, והשי"ת יעזור שהשנה הזאת המתחדשת עלינו תהיה עם כסף הרבה, כל בני ישראל יהיו ברואים, מיר זאלן האבן אויסגעפועל'ט אלעס גוטס (עיין דברי יחזקאל למוצאי יו"כ), בני חיי ומזוני רוויחי וסייעתא דשמיא אריכות ימים ושנים, ולכל בני ישראל יהיה אור במושבותם, א לעכטיג יאר, והשי"ת יעזור שיבא עלינו שנה טובה ומבורכת, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

נו"נ ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
ותשוה"ח להם שמסרו לנו החידו"ת לזכות את הרבים

וְלֹא אָמַר אָדָם צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלַיִם׃

יעדער

קרית יואל'ע משפחה

נעמט אריין געסט

אויף יו"ט שמחת תורה!

קרית יואל האָט זיך
געבויעט מיט געסט,
יעדער תושב קרית
יואל בימי רביה"ק
זי"ע האָט געהאַט
יעדע יו"ט אַקופירט די
גאַנצע הויז מיט געסט,
שפירנדיג די גרעסטע
זכי' צו זיין די מכניסי
אורחים פונעם רבי'נס
געסט אויף יו"ט,

קרית יואל
איז ממשיך
די הייליגע
הכנסת אורחים

וואָרט נישט אַז מ'זאל אייך קאַלן פֿרעגן

זייט מקדם בברכה
די חשובע אורחים

לאָזט שוין יעצט אייערע קרובים וידידים

אין ברענגט אַריין אַ
ברכה אין שטוב פֿאַר
די גאַנצע יאָר

- מיר האָבן די זכי'
- מיטצוהאַלטן די
- גאַנצע יאָר בצל הקודש
- יעצט לאָמיר זיי
- אויך געבן די זכי'

NUAH 845.513.0001

גדולה הכנסת אורחים (ב)

הקב"ה ברוב רחמיו יריק עליו ברכה ושפע ורחמים וחיים ושלום

ועל כן הנני מזהיר ומבקש לכל איש הירא את דבר ה', ובפרט לאלו המקורבים אלי השומעים לקולי וחפיצים במוסרי, לראות על כל פנים תמיד, אשר בכל אכילה ואכילה יהיה לו לפחות עני אחד על שולחנו בערב ובבוקר להאכילו מכל אשר ימצא לו וכו:

ויראה להדר שלא יחסר לו תמיד עני אחד על שולחנו, וזה יהיה חלקו מכל עמלו, וזה אשר ישאר לו אחר מותו, שלא ילוונו לא כסף ולא זהב ואבנים טובות ומרגליות, כי אם מעט הפת אשר יתן לעני, כי בעתים הללו על פי רוב אנשים דלים וריקנים מתורה ומצות, לגודל העול המוטל על כל אחד בבקשת פרנסתו, **ולא ישאר לו כי אם זה אשר האכיל לעני בשולחנו.** וירויה בזה שסעודתו יהיה סעודת מצוה, וזה אשר נחשב כמו קרבן על המזבח, כמו שאמרו ז"ל (ברכות נה.), ושולחנו מכפר עליו כאשר בזמן הבית.

ואך דבר אחד אני מבקש, בלתי יעשה הדבר הזה כסומא בארובה סתם לקרוא לאדם, ואינו יודע אם עושה מצות הבורא אם לא, אף שגם בסתם נחשב למצוה, כיון שהשביע רעבון העני, מכל מקום זה אין חשוב כל כך בעיני הבורא יתברך, והעיקר בזה לכוון תמיד בעת האכילו לחם לעני לקיים מצות הבורא יתברך שצוהו בכך, ולעשות נחת רוח לפניו עי"ז שאמר ונעשה רצונו, וליחדא בזה שמיה דקודשא בריך הוא ושכינתיה ברחימו ודחילו, כל אחד לפי ערכו ולאקמא שכינתא וכו', ולגרום שפע וכו', ולתקן שורש מצוה זו במקום עליון בשיעור קומה. ובזה נאות לו, כי כיון בזה לקיים מצות בוראו.

והיה א"כ יעשה, הקב"ה ברוב רחמיו יריק עליו ברכה, ושפע ורחמים, וחיים ושלום ממקור הברכות וההשפעות, וזה הוא ממצות שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז, והקרן קיימת לו לעוה"ב, וזה ילוהו לעולמו גמ"ח שעשה עם העני. והיה מעשה הצדקה שלום (ישעיה לב, יז), **אשר עי"ז המצות מקדימין לו שלום בבואו לבית החיים כאשר לצדיקים גמורים וכו'. וטוב לו בזה ובבא.**

(באר מים חיים - פרשת וירא בד"ה והצעירה)

כששמח על נדיבתו אינו חסרה כלום

גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה (שבת קכז.) שהרי בזכות הכנסת האורחים נגלה השכינה על אברהם. והטעם, לפי שעי"כ יתן האדם אל לבו ויאמר, אם אני עושה כן בשביל חבירי, שאני שמח לקראתו, קל וחומר בנו של ק"ו שראוי לי להיות רץ כצבי כדי לעשות רצון אבי שבשמים, ושלא אתהדר במקום עשיית המצוה, ולא יעכבני שום חולשת הגוף וכל מה שאוציא בצורך המצוה יהיה מעט בעיני.

וכאשר יתן האדם אל לבו את כל הדברים האלו, אין ספק שהשכינה עומדת כנגדו ואומרת: **אם אדם זה שהוא חסר בהוצאת נדיבתו, אעפ"כ הוא שמח על נדיבתו, אני שאיני חסרה כלום על נדיבתי, על אחת כמה וכמה שראוי לי לחזור ולהשפיע עליו את ברכתי הטובה.**

(ספר החיים- חלק פרנסה וכלכלה, דף יז ע"א)

ניצל מעקיצת הרמה לאחר פטירתו

הרה"ק רבי שלמה לייב מטיטשין זי"ע הי' דרכו להכנים אורחים עניים, ומטתו הי' עומד בביהמ"ד שלו, והי' הפקר לכל, וכאשר לנו

אורחים בביתו, לקח הכר והכסת שלו ונתן להם, גם נתן מלבושיו הטיליף וכדומה להאורחים.

ואמר בשם רבו הה"צ ר' חיים אורי זצ"ל מרישא שבעוה"ז אם כינה עיקצת להאדם, יכול ליקחה מעליו ולהשליכה, אבל לאחר הפטירה כאשר תעקוץ רמה למת והוא מרגיש כמחט בבשר החי, אינה יכולה להסירה. ומוטב שתעקוץ הרמה לאדם בחייו ע"י הכנסת אורחים עניים, **ותצילהו ע"י מצות הכנסת אורחים מעקיצת הרמה לאחר פטירתו**.

(ברכה שלמה, טיטשין - דף ט ע"ב)

גדולה הכנסת אורחים

איתא בגמרא (שבת קכ"ז.) אמר ר' יוחנן: גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש. ורב דימי מנהרדעא אמר: יותר מהשכמת בית המדרש, עין שם .

עוד איתא בגמרא (שם:) גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, שנאמר (בראשית י"ח ג') ויאמר ה' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר וכו'.

גם היא אחד מהדברים, שאדם אוכל פרותיהן בעולם הזה, והקרן קימת לו לעולם הבא (שם.) וכן יתר המעלות הטובות, שאדם זוכה על ידי דבקותו במדת החסד, זוכה גם על ידי זה, כי הוא גם כן בכלל גמילות חסדים.

(אהבת חסד)

"לשם יחוד" במצות הכנסת אורחים

בדגל מחנה אפרים (ליקוטים ד"ה י"ל), כתב לבאר טעמא דמילתא **מדוע לא מצינו שיאמרו "לשם יחוד" על**

מצות הכנסת אורחים, וכתב הטעם משום דאמרו חז"ל (שבת דף קכז:) "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה", ולכן אין שייך לומר לשם יחוד, ודי למבין.

אורח הגון הוא כשבא מעיר אחרת

והנה מצינו להרמ"א בסי' של"ג (סעיף א) שכתב בזה"ל: וכל שבות שהתירו משום צורך מצוה, מותר ג"כ לצורך אורחים, [שגם זה בכלל מצוה יחשב]. ולא מקרי אורחים אלא שנתארחו אצלו בביתו, או שזימן אורחים שנתארחו אצל אחרים, אבל כשזימן חבירו לסעוד אצלו לא מקרי אורחים, ואינו סעודת מצוה רק סעודת רשות, עכ"ל.

ונתבאר יותר כוונתו בשו"ע הרב שם, דז"ל: **ואינן נקראים אורחים, אלא שבאו מעיר אחרת**, בין שנתארחו אצלו, בין שזימן אורחים שנתארחו אצל אחרים, אבל כשזימן חבירו שבאותה העיר שיסעוד אצלו, אינו נקרא אורח, וסעודת הרשות היא, עכ"ל.

וטעם דבר זה לכאורה, היינו מפני שלא **קבעו לומר שהכנסת אורחים הוי מצוה, רק כשמכנים אורח שאין דר בעיר ואין לו מקום לאכול וללון,** אבל כשהזמין חבירו שדר בעיר, ויכול חבירו לאכול בביתו, אף שהזמינו לסעוד אצלו, לא חשיב כהכנסת אורחים.

(גליון קנין תורה)

דוקא הכנסת עשירים ומכובדים

אמר [מהרי"ל] (ליקוטים אות ס): כל היכא דנזכר מצות הכנסת אורחים, רצה לומר דוקא הכנסת עשירים ומכובדים, כשנתאכסנו אצלו, שאז יקבלם בסבר פנים יפות לנהוג בהם כבוד ולהכין תפנוקים בשבילם, וראייה מאברהם אבינו שסבר המלאכים היו אורחים, והרבה לשחוט בשבילם ג' שוורים להאכילם הלשונות בחרדל, אבל הכנסת עניים בכלל צדקה היא, עכ"ל. וכלשון זה ממש הביא השל"ה (פסחים פ' נר מצוה)

ראוי לאדם לקרב שכניו ומידעיו אפילו הן עשירים יכניסם לפעמים לביתו

ובאמת מצינו לחבירו של הרמ"א, [אחי המהר"ל מפראג] בספרו החיים (שער פרנסה פ"ב) שחולק על הרמ"א בענין זה, וז"ל שם: ראוי לאדם לקרב שכניו ומידעיו, אפילו הן עשירים יכניסם לפעמים לביתו כדי לכבדם, וזהו מצות הכנסת האורחים שמנו חכמינו ז"ל מכלל המצות שהאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, שהנותן אכסניא לאורח הבא, לא מקרי הכנסת אורחים, כי האורח מאליו הוא בא, והוא לא הכניסו, עכ"ל.

(גליון קנין תורה)

גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה

והנה כידוע שבחו חז"ל מאוד מצות הכנסת אורחים, וכאומרם ז"ל שבת (קכז.) אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחים, מהקבלת פני שכינה דכתיב (פ' וירא יח) אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור, ופרש"י בזה"ל: אל נא תעבור, והניחו, והלך לקבל האורחים, עכ"ל

וכן פסק הרמב"ם בחיבורו (הל' אבל פי"ד ה"ב) דז"ל שם, גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה, שנאמר, וירא והנה שלשה אנשים, עכ"ל

בעל הרה"ק מראראשיץ זי"ע בזכות הכנסת אורחים

מרן הסבא קדישא רבי דוב בער מראדושיץ זצוק"ל, בטרם פקיע שמיה לתהילה בכל אפסי ארץ, היה חי בדחקות ועניות עצומה כידוע. רוב שעות היום היה יושב בבית המדרש רכון על ספריו ותלמודו, והוגה בדבקות בתורת אלקים חיים. זוגתו הרבנית הצדקנית היתה משכירה עצמה לנקיון ושאר עבודות בזויות אצל הבעלי בתים, ומכך היו מתפרנסים בקושי כדי להביא לחם לפי הטף.

כאשר ראה הצדיק את גודל צערה ויגיעתה הקשה של אשתו, אמר לה יום אחד: הנה רואה את שקשה לי מאוד לפרנם ולכלכל את ביתי בעצמי, ולכן צריכה את לטרוח במסירות נפש כל כך אחר המזון. הבה נא אתן לך 'גט פיטורין', כדי שתוכלי להינשא לאיש עשיר ואמיד שיהיה ביכולתו לפרנם אותך בכבוד ויקר! חייכה הרבנית הצדקנית, חיוך מלא מסתורין... ואמרה לבעלה הצדיק: הבה נא אספרה לפניך כיצד זכיתי בך... ונראה אם שייך לוותר על כך...

פתחה הרבנית בסיפורה המפעים: בילדותי היו אבי ואמי אנשים אמידים בעלי יכולת, והיו מהדרים מאוד אחר מצות "הכנסת אורחים" הגדולה, תדיר היו מצויים האורחים בביתנו, ודאגנו להם לכל מחסורם. אמי עליה השלום העמידה תמיד עבור האורחים קדרות גדולות עם 'תפוחי אדמה' טובים ומבושלים, ואילו אבי ע"ה היה מכין 'חבית' ענק מלאה 'בורשט' כדי שישביעו האורחים את רעבונם וירוו את צימאונם.

יום אחד נצרכו אבי אמי לצאת לדרך רחוקה לרגלי מסחרם, ונשארתי אני לבד בבית כנערה צעירה, כדי לנהל את כל ענייני הבית. בטרם יצאו ההורים לדרכם לא שכחו להכין את כל הנצרך בשביל מצות 'הכנסת אורחים' החביבה עליהם, האמא העמידה כמה קדרות טובות מלאות וגדושות בתפוחי אדמה עסיסים, ואילו אבי כדרכו מילא את החבית 'בורשט' מהביל עד גדות, כדי שיאכלו האורחים וישבעו.

והנה באחד הימים שנעדרו ההורים מן הבית, נכנסו הביתה שני יהודים נכבדים, אנשים של צורה, בדקו מי ומי הנמצאים בתוככי הבית פנימה, וכראותם שרק אני לבדי נמצאת בבית, מיהרו לחמוק ולהסתלק החוצה להמשך דרכם, וחיפשו להם מקום אחר להכנסת אורחים.

כשראיתי את השניים יוצאים החוצה מן הבית, הבנתי מיד שהם חוששים משום איסור 'ייחוד', ולכן אינם יכולים לשהות בבית כשאני לבדי נמצאת בו. לפיכך רצתי מהר אחריהם והשגתי אותם, ושאלתי אותם: מדוע זה עזבתם את הבית כך בלא שתאכלו ותשתו כלום? הלא מצוה זו של 'הכנסת אורחים' 'היא המצוה שלנו! – הנה אני יוצאת החוצה מן הבית לשעות הקרובות, ויכולים אתם להיכנס בשופי אל הבית פנימה, גשו נא אל המטבח הגדול ותקחו לעצמכם 'מנה טובה' מקדירת תבשיל ה'קארטאפעיל' המוכן במיוחד עבורכם, מיזגו נא לעצמכם כוס מלאה מן ה'בורשט', תנוחו נא מעט מעמל הדרך הקשה, ואחר שתצאו לדרככם אחזור בערב הביתה! יכולים אתם להרגיש כאן בביתי! כי ביתנו מוכן תמיד בשביל מצות 'הכנסת אורחים'!

האורחים הצדיקים שמעו וקיבלו, ואכן סבו על עקבותיהם, ונכנסו אל הבית כבקשתי, לא לפני שהרעיפו עלי ועל ראשי ברכות לרוב, **ובעיקר ברכו אותי שבזכות זו המצוה אזכה לבעל שיהא צדיק גדול!** כשחזר אבי הביתה וסיפרתי לפניו כל אותו המעשה, שאל אותי כיצד היו נראים שני היהודים הצדיקים הללו? – ועל פי הסימנים שהגדתי לו, קלט אבי תיכף שהיו אלה האחים הקדושים מרן הרבי ר' אלימלך זצוק"ל עם אחיו הרבי ר' זושא זצוק"ל, שכידוע ערכו 'גלות' שנה תמימה בערים ועיירות שברחבי פולין וגליציה.

אם כן – סיימה הרבנית – **הרי נמצאתי זוכה בך, בעלי היקר, מכוח ברכתם של אותם צדיקים קדושי עליון, נשמתם בגנזי מרומים!** ועתה אתגרש ממך ח"ו?! – הלא ברכת הצדיקים עומדת וקיימת לעד! אמנם כעת עומדים אנו בזמנים קשים קצת בפרנסה, וצריכה אני לטרוח ולעמול קשות לכלכלת הבית, אבל בטוחני שיבואו ימים טובים יותר, והשם יתברך יהא בעזרנו גם בפרנסה בריווח! – ואכן לא ארכו הימים ויצא שמו של הצדיק הקדוש בכל רחבי ארץ, וזכתה אותה צדקנית לישב בכבודו של עולם, ולראות כל 'שושילתא דדהבא' של הורות ישרים ומבורכים צדיקים קדושי עליון, שהאירו פני תבל והעניקו חמה בקומתם!

ולמדנו אנכ אורחין – מלבד גודל טיב מצות הכנסת אורחים דנן, שזכתה עבורה לברכה טובה ונאמנה מפי האחים הקדושים . שלפעמים יש להמתין בסבלנות עד שמתקיימת הברכה במלואה!

(גליון טיב הקהילה)

ממעשה חסד הכנסת אורחים נוצר המשך כלל ישראל

שניים ממעשי החסד של אבותינו המפורשים בתורה הם הכנסת אורחים. הכנסת אורחים אחת, שמופיעה בתורה בצורה מאוד

מפורטת, היא זו של אברהם אבינו (בתחילת פרשת וירא). הכנסת אורחים שנייה היא של רבקה, שפגשה את עבדו של אברהם ודאגה להשקות אותו ואת גמליו ולאחר מכן הזמינה אותו להתארח בביתם (בראשית כ"ד, כה): "ותאמר אליו, גם תבן גם מספוא רב עמנו, גם מקום ללון."

משני מעשי החסד הללו של הכנסת האורחים, נוצר ההמשך של כלל ישראל – הבשורה על הולדת יצחק נאמרה בעקבות הכנסת האורחים של אברהם, והנישואין של יצחק לרבקה יצאו לפועל בעקבות הכנסת האורחים של רבקה.

ניתן ללמוד מכאן באופן ברור על מעלתה הגדולה של מצוות הכנסת אורחים ועל השכר הגדול שהקב"ה מזמן למי שמקיים מצווה זו

(חפץ חיים, אהבת חסד, ח"ג פרק א)

התורה הרחיבה לספר בענין הכנסת אורחים של אברהם אבינו כדי ללמוד מזה

שהתורה הרחיבה לספר בענין הכנסת אורחים של אברהם אבינו... מה שלא מצינו כן בכל חלקי התורה, שקים אברהם אבינו, **שכונת התורה להורות לנו ללמד מאבינו הזקן, איך להתנהג עם האורחים...**

הנה בתחלת הפרשה ספרה לנו התורה, איך שהוא היה עדין חולה ממצות מילה שלו, ואף על פי כן היה יושב פתח האהל בעת החם, אולי יראה מרחוק איזה עובר ושב ויכניסו בביתו. וכאשר ראם, רץ לקראתם, ונשתטח לפניהם, וידבר להם דברים רכים, אולי יוכל להכניסם בביתו. [ואף על פי שאין מדרגתנו לקים באפן זה, **על כל פנים נלמד מזה, שצריך לתור אחריהם ול–קבלם בחבה יתרה, כמו שהיה בא לפניו עשיר גדול, שיכול להרויח ממנו הרבה**].

אח"כ ספר לנו הכתוב, איך שאברהם אבינו צוה אחר מים, כדי שירחצו רגליהם, כי פעמים על ידי הדרך הרגלים מלכלכים בטיט ובאבק, מזה נלמד גם אנחנו, שלבד אכילה ושתיה צריך להכין מים עבור אורחים. אח"כ בקש אברהם אבינו להאורחים, שבתוך כך שיכין להם איזה דבר לאכל, ישענו תחת האילנות, כי שם טוב להיות בצל, וינפשו שם מטרח הדרך] .מזה נלמד, שטרם שיכינו להאורח לאכל, יבקשו לו להשען ולנפש מטרח הדרך .[גם התבונן אברהם אבינו, שאין רצונם להתאחר אצלו ולהטריח אותו, על כן אמר "ואקחה פת לחם וגו' אחר תעברו", הינו, שתקחו רק לסעד הלב לבד, ותכף תלכו לדרככם. ולבסוף עשה סעודה שלמה לכבודם, כדרך הצדיקים האומרים מעט ועושים הרבה. ואפן עשית הסעודה היה באפן היותר נעלה וגם בזריזות יתרה, וקמא קמא שתקן אמטי ואיתי קמיהו) ראשון ראשון שהכין הגיש לפניהם (, ובעצמו עמד ושרת לפניהם כל עת האכילה; ואחר האכילה לוה אותם. **וכל זה ילמד האדם מאברהם אבינו להתנהג כן עם האורחים. ואם אין יכול בכל הדברים, על כל פנים במקצתם יעשה כן.** גם נוכל ללמד משם, דיהנך אדם גם בניו למצוה זו, כמו שכתוב "ויתן אל הנער", וכפרוש רש"י, שזה קאי על ישמעאל לחנכו במצות.

(חפץ חיים, אהבת חסד, ח"ג פרק ב)

כמה חביבה מצות הכנסת אורחים לפני השם יתברך, שנכתבה פרשה שלמה בתורה (בראשית י"ח א) המדברת מענין זה, והיא לאות לנו, שנתחזק בזה גם כן כל ימי חיינו. וכמו שמצינו, שתכף אחר מעשה זו, שבה אותו הכתוב, "עבור שיצוה את בניו גם כן לילך בדרך צדקותיו.

זוכה לבנים

גם זוכה עבור מצוה זו, אם הוא מחזק בה, לבנים, כדאיתא בתנחומא (תצא סימן ב') וזהו מה שרמזה התורה במעשה דאברהם אבינו, שלאחר שאכלו, אמר המלאך (בראשית י"ח י) שוב אשוב וגו' והנה בן לשרה אשתך".

שמעתי בשמו, ה"א לכם זרע, ה"א ר"ת ה'כנסת א'ורחים, עי"ז זוכה להיות לו זרע וכל טוב

(אסיפת דברי חכמים מערכת הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע)

בשעות האחרונות לפני הסתלקותו של הרה"ק רבי אהרן מטשרנוביל זי"ע מעלמא הדין, התקבצו מאות אנשים לפני חצירו כדי לקבל ברכת קדשו לפני פטירתו, הגבאים קבלו פתקאותיהם מבלי לרשום שום בקשה רק השמות לבד כדי להעלותם על זכרונו הק', ובתוכם הי' איש אחד חשוך בנים רח"ל, וגם הוא לא כתב בקשתו, כשקראו לפניו הפתקא שלו ענה הרה"ק ר' אהרן ברוח קדשו מדוע לא הזכיר בפיתקא שיפקד בזש"ק, והוסיפו וכתבו זאת בתוך הפתקא, ותיכף אחר הכתיבה נענה ואמר **"במה יזכה נער", איך זוכים לחפקד בבן זכר, "את ארחו" שיהי' נזהר לקבל אורח אחד בכל שבתות השנה.**

(יחס טשרנוביל - נר"י ח"ד עמ' קכט).

ב ע ז ה ש י " ת

• מודעה חשובה •

דערמיט טוען מיר מעלדן פאר אנשי שלומינו מכל רחבי תבל
וועלכע קומען מיטהאַלטן די לעכטיגע יו"ט שמחת תורה
בצילא דמהימנותא פון כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א, אַז
לתועלת הציבור איז הי"אַר געוואָרן איינגעשטעלט פרישע
שינויים לטובה, אזן עס וועט ווערן צוגעשטעלט א

דריי-פאכיגע אש"ל מלא

1 סעודות יום טוב

קרן ויואל משה

מיט אַרַך זיך נישט איינשרייבן פון פאָראויס

אַזוי ווי אין די לעצטע
דריי יאָר וועט אויך
הי"אַר בעזה"ז זיין
צוגעשטעלט בהרחבה
גדולה אין די זאל פון

די פונקטליכע זמנים וועט געמאַלדן ווערן אויף באַזונדערע מודעות

סעודות ליל ויום הושענא רבה
וועט זיין צוגעשטעלט בים ערכת השולחן אין די סוכה הגדולה שע' ביהמ"ד הגדול

2 שלאפן

היי-אַר וועט בעז"ה זיין צוגעשטעלט צו שלאפן פאר
בעה"ב, אברכים און בחורי חמד

בבנין מבצר הכוללים

אויסגעלייגט מיט הונדערטער בעטן
עס וועט בעז"ה זיין איינגעטיילט
מיט פירהענג פאר עטליכע אַפּטיילונגען

פריי פון אָפּצאָל

מיט אַרַך זיך נישט איינשרייבן פון פאָראויס

עס וועט זיין אָפן פון
הושענא רבה
9:00 אינדערפרי

במשך די נאָענט צייט וועט זיין צוגעשטעלט
אַ השגחה מעולה אויפן פלאַץ

3

באזונדער וועט זיין צוגעשטעלט פאר
בעה"ב, יונגעלייט, טאַטעס מיט קינדער
- נישט פאַר קינדער אַדער בחורים אליין -

בבנין המתיבתא

פאר אַ מינימאַלע אָפּצאָל פון $50 אַ בעט
אזן נאך $25 פער קינד וואס מ'ברענגט מיט

עס וועט זיך עפענען
הו"ר אינדערפרי פון 9:00 ביז 11:00
דערנאך נאכמיטאג פון 4:00 ביז 6:00

אין די פאלגענדע זמנים וועט די בנין זיין אינגאנצן פארשלאָסן
ליל שמע"צ פון 8:00 ביז 12:00 - יום שמע"צ פון 11:00 ביז 3:00

עס וועט זיין צוגעשטעלט א
שטארקע השגחה
אויפן פלאַץ

רעגיסטראציע

ביז דאנערשטאג בעפאר
סוכות 12:00 מיטאג

נאך דעם דאטום וועט מען מער בשו"א נישט קענען אַנענעמען פאר די אש"ל בבנין המתיבתא

ביי הר"ר **אלי' הערשקאוויטש** הי"ו
845.738.4818
מוזטו צורוק רופן מיט א קאופערמעשען נומער צו באשטעטיגן

ריכטיגע נומער

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו
שמחה תורה
בברכה לכל בני הישיבות
ובני משפחותיהם שיחיו

NMM 845.738.0051

ברכת השנה

מאת:

כולל עצי חיים

צדקת

רבי מאיר בעל הנס

מיסדם של רבותי"ק צאנז"ק לבית

סיגוט • סאטמאר

אלקא דמאיר עננו

החזקת אנ"ש ענייי ארץ ישראל על טהרת הקודש

ערב יום הקדוש תשפ"ד לפ"ק

אל מע"כ ידידינו ותומכי כוללינו הע"י

בפרוס עלינו השנה החדשה שגורה בזה ברכותינו יה"ר שתזכו להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום ולשפע ברכה והצלחה מתוך אושר ועושר וכל מיני ישועות

ובהזדמנות זו נביע לפניכם רגשי תודה המפעמת בלבינו על עזרתכם ותמיכתכם התמידית למען כוללינו הק' אשר בצל כנפיה חוסים קרוב למאה אברכים ת"ח וירא שמים והוגים בתורה מן הבוקר עד הערב

אלקא דמאיר יענכם להתברך בכל מילי דמיטב וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה

המברכים בי"ק ראוי"ג

הנהלת הכולל